

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOJE ATLIKTO FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO REZULTATŲ

2012 m. liepos 19 d. Nr. FA-P-10-6-50
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2011-06-15 pavedimą Nr. P-10-6

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Aina Aleškevičienė (grupės vadovė)

Gražina Blaškevičienė

Liudmila Jankovskaja

Vyrmandas Jašmontas

Akvilė Lekaveckaitė

Auditas pradėtas 2011-06-15

Auditas baigtas 2012-07-19

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti

Valstybės kontrolės interneto puslapyje

adresu www.vkontrolė.lt

TURINYS

Ižanga	4
Audito apimtis ir metodai	5
Pastebėjimai, išvados, rekomendacijos	8
1. Pastebėjimai dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinių duomenų	8
1.1. Dėl ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų	8
1.1.1. Dėl įsipareigojimų ir atsargų apskaitos ministerijoje	8
1.1.2. Dėl buhalterinės apskaitos tvarkymo Nacionalinėje mokėjimo agentūroje	9
1.1.3. Dėl ilgalaikio turto apskaitos Valstybinėje augalininkystės tarnyboje	10
1.1.4. Dėl buhalterinės apskaitos tvarkymo Nacionalinėje žemės tarnyboje ir dėl valstybinės žemės pardavimo	12
1.1.4.1 Dėl gautinų sumų apskaitos	12
1.1.4.2 Pastebėjimai dėl trumpalaikių atidėjinių ir neapibrėžtųjų įsipareigojimų apskaitos	17
1.1.4.3 Pastebėjimai dėl žemės apskaitos	20
1.1.4.4 Pastebėjimai dėl valstybinės žemės pardavimo	24
1.1.5. Socialinių išmokų sąnaudų apskaita	27
1.2. Dėl konsolidavimo proceso	28
2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo	29
2.1. Dėl valstybės žemės ūkio materialinių išteklių rezervo	29
2.2. Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų kitų subjektų finansavimui	30
2.2.1. Dėl atskleidimo pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius	30
2.2.2. Dėl lėšų skyrimo žirgų genetinių išteklių išsaugojimui	31
2.2.3. Dėl UAB Vilniaus žirgynui skirtų valstybės biudžeto lėšų	34
2.3. Dėl ministerijos ir pavaldžių įstaigų pajamų įmokų	35
2.4. Dėl asignavimų naudojimo ateinančių metų išlaidoms	37
2.5. Dėl biudžeto lėšų naudojimo už priverstinės pravaikštos laiką	37
2.6. Dėl Nacionalinės mokėjimo agentūros finansavimo	40
2.7. Dėl ministerijos valstybės biudžeto lėšų naudojimo automobilių nuomai	41
2.8. Dėl pareigų paskirstymo ir mokėjimų vykdymo Nacionalinėje žemės tarnyboje	42
2.9. Dėl kombinuotųjų pašarų pirkimo vykdymo Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje	44

2.10. Dėl panaudos sutarčių Valstybinėje augalininkystės tarnyboje	46
3. Vidaus kontrolės sistemos įvertinimas	47
4. Kiti pastebėjimai	48
4.1. Dėl licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo veiklos	48
4.2. Dėl UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo veiklos	49
4.3. Dėl veislininkystės finansavimui skirtų paramos lėšų	52
4.4. Dėl narystės tarptautinėse organizacijose	54
4.5. Dėl ministerijos pavaldžių įstaigų veiklos optimizavimo	55
4.6. Dėl valstybės įmonių savininko kapitalo didinimo	57
4.7. Dėl mokėjimų per Valstybės išdo sistemą	58
4.8. Dėl ilgalaikio nematerialiojo turto amortizacijos	59
5. Rekomendacijos	60
Priedai	64

IŽANGA

Audito tikslas – teisėtumo požiūriu įvertinti: valstybės biudžeto asignavimų 2012 metams planavimą; audituojamo subjekto 2011 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir (ar) kitų ataskaitų duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę; valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Audituojamas subjektas – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, valstybės biudžetinė įstaiga. Adresas: Gedimino pr. 19, 01103 Vilnius, identifikavimo kodas 188675190.

Audituojamu laikotarpiu Žemės ūkio ministerijai vadovavo ministras Kazys Starkevičius, vyriausiojo buhalterio funkcijas vykdė Buhalterinės apskaitos skyriaus vedėja Gileta Buitkienė.

Audituojamas laikotarpis – 2011 metai.

Valstybinio audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenų, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareiškiami valstybinio audito išvadoje.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito metu buvo vertinami Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2011 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai, kuriuos sudarė ministerijos ir 9-ųjų jai pavaldžių biudžetinių įstaigų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai ir finansinių ataskaitų rinkiniai.

Ministerija, būdama atsakinga už Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo finansinių ataskaitų rinkinio parengimą, informacinėje sistemoje šį rinkinį patvirtino.

Žemės ūkio ministerijos ir 9 jai pavaldžių įstaigų 2011 metų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį sudarė:

- Aiškinamasis raštas „Dėl 2011 m. metinio biudžeto vykdymo“;
- Įmokų į biudžetą, skiriamų programoms finansuoti, 2011 m. gruodžio 31 d. suvestinė ataskaita;
- Įmokų į biudžetą, skiriamų specialiosioms programoms finansuoti, 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 1);
- Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 2);
- Finansinės nuomos (lizingo) ir pirkimo išsimokėtinai įsipareigojimų 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 3);
- Mokėtinų ir gautinų sumų 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 4);
- Informacija apie valstybės lėšų, skirtų kapitalo investicijoms finansuoti, panaudojimą pagal investicijų projektų įgyvendinimo programas ir investicijų projektus, 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (Forma Nr. B-10);
- Pažyma apie valstybės biudžeto lėšų likučius asignavimų valdytojų biudžetinėse sąskaitose (kasoje, kortelėse), 2012 m. vasario 10 d.;
- Pažyma asignavimų valdytojo valstybės biudžeto išlaidų sąmatos vykdymą pagal patvirtintas programas ir asignavimų nepanaudojimo priežastis, 2011 m. gruodžio 31 d.;
- Pažyma dėl asignavimų ekonomijos pagal patvirtintas programas susidarymo ir jos panaudojimo priežasčių atskleidimo, 2011 m. gruodžio 31 d.

Žemės ūkio ministerijos, jai pavaldžių biudžetinių įstaigų 2011 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį ir Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo finansinių ataskaitų rinkinį sudarė:

- Finansinės būklės ataskaita pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Veiklos rezultatų ataskaita pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Pinigų srautų ataskaita pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Grynojo turto pokyčių ataskaita pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis;

- 2011 m. finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas.
- Žemės ūkio ministerija ir 9 jai pavaldžios įstaigos 2011 metais vykdė 8 programas:
- Kaimo plėtra ir verslo skatinimas (kodas 01.001);
 - Žemės ūkio rinkos reguliavimas ir pajamų palaikymas (kodas 01.002);
 - Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimas ir administravimas (kodas 01.003);
 - Žuvininkystės plėtra ir konkurencingumas (kodas 02.001);
 - Žvejybos kontrolė ir žuvų išteklių išsaugojimas (kodas 02.002);
 - Žemės tvarkymas ir administravimas bei geografinės informacijos infrastruktūros vystymas (kodas 03.001);
 - Žemės reformos vykdymas (kodas 03.002);
 - Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai (kodas 04.001).

Šioms programoms patvirtinta 2 838 809 tūkst. Lt asignavimų; 2 811 295 tūkst. Lt išlaidoms (iš jų 101 321 tūkst. Lt darbo užmokesčiui) ir 27 514 tūkst. Lt turtui įsigyti¹. Be to, 2010 metais nepanaudotas specialiosios programos likutis, kuris sudaro 2 397,6 tūkst. Lt, perkeltas į 2011 metų asignavimų planą.

Finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis, kaip nurodyta konsoliduotojoje finansinės būklės ataskaitoje, 2011 m. pradžioje buvo iš viso 48 421 275,0 tūkst. Lt, pabaigoje – 52 483 103,6 tūkst. Lt.

Finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus².

Auditas atliktas siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkiniuose nėra reikšmingų iškraipymų, o valstybės lėšos ir turtas valdomi, naudojami ir disponuojama jais teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų vidaus kontrolės apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Įvertinę kai kurių subjektų, sudarančių grupę, reikšmingumą, Žemės ūkio ministerijoje ir jai pavaldžiose biudžetinėse įstaigose suplanavome ir atlikome audito procedūras, kurių metu vertiname 2011 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis bei valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą.

Audito metu, siekiant gauti audito tikslams reikalingų įrodymų, atlikta:

- išsami rizikos analizė (audito planavimo etape), kuri leido panaudoti rizika ir reikšmingumu pagrįstą audito metodiką, audito darbą sutelkiant didžiausios rizikos srityse;

¹ Lietuvos Respublikos 2011 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2010-12-09 Nr. XI-1210.

² Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr.V-26 (su vėlesniais pakeitimais).

– tvarkos aprašų, taisyklių, įsakymų ir kitų dokumentų peržiūra ir nuoseklios peržiūros testai (kontrolės aplinkos tyrimas);

– ūkinių operacijų ir buhalterinių sąskaitų likučių išsamios ir analitinės audito procedūros (savarankiškos audito procedūros).

Taip pat buvo vertinama, kaip audituojamas subjektas laikėsi įstatymų ir kitų teisės aktų, sutartinių įsipareigojimų ir kt. Teisėtumo požiūriu įvertintas valstybės biudžeto asignavimų 2012 metams planavimas.

Atliktos svarbiausių sričių (ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto, ilgalaikio finansinio turto, trumpalaikio turto, pagrindinės ir kitos veiklos pajamų, pagrindinės ir kitos veiklos darbo užmokesčio ir kitų sąnaudų) savarankiškos audito procedūros. Tam buvo atrinkti audito pavyzdžiai, kurie geriausiai reprezentavo visumą. Vertindami, kaip laikomasi teisės aktų, atsižvelgėme į aplinkybes, priežastis ir pasekmes.

Audito įrodymai gauti taikant skaičiavimo, patikrinimo, paklausimo, analitinės ir kitas audito procedūras.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. Pastebėjimai dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinių duomenų

1.1. Dėl ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų

1.1.1. Dėl įsipareigojimų ir atsargų apskaitos ministerijoje

Žemės ūkio ministerija neužregistravo apskaitoje visų įsipareigojimų ir netinkamai tvarkė realizuoti skirtų atsargų apskaitą.

Ministerija moka narystės mokestį Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacijai (FAO). Gavusi 2011 m. gruodžio 1 d. FAO raštą Nr. CSFR/AR ir sąskaitą, kurioje nurodyta 2012 m. nario mokesčio suma – 858,3 tūkst. Lt³, ministerija sumokėjo tik dalį (428,9 tūkst. Lt) mokesčio. Kitos dalies (429,4 tūkst. Lt) nesumokėjo ir neapskaitė įsipareigojimo FAO šia suma ir ateinančių laikotarpių sąnaudų. Sąskaitoje nurodytas mokėjimo terminas iki 2012-01-01, tačiau ministerija jo neįvykdė ir likusios nario mokesčio dalies nesumokėjo iki šiol (2012-05-22).

Dėl FAO mokesčio mokėjimo

2010-12-01 FAO rašte Nr. CSFR/AR ir sąskaitoje 2012 m. nario mokesčio nurodytos dvi sumos – 161 215,93 USD *2,6694=430 349,8 Lt; ir 123 918,43 EUR = 427 979,5 Lt. Iš viso 858 329,3 Lt.

2011-12-29 sumokėta 427 979,5 Lt (123 918,43 EUR*3,4528).

2011-12-30 sumokėta 920,14 Lt (344,70 USD) dalis FAO rašte Nr. CSFR/AR (161 215,93 USD *2,6694=430 349,8 Lt) nurodytos sumos, likusi dalis bus sumokėta 2012 metais. 2011 m. kasinės išlaidos – 428 899,64 Lt, Žemės ūkio ministerijos Apskaitos politikos 8 priedo „Ilgalaikių ir trumpalaikių įsipareigojimų apskaitos tvarkos aprašo“ I skyriaus „Įsipareigojimų pirminis pripažinimas“ 3 p. nustatyta, kad įsipareigojimai apskaitoje pripažįstami pagal sąskaitas faktūras, perdavimo ir priėmimo aktus, žiniaraščius, buhalterines pažymas, ministerijos kanclerio potvarkius ar kitus jų pagrindimo dokumentus. Priedo III skyriaus „Įsipareigojimų registravimas ir įvertinimas“ 1 p. nurodyta, kad ilgalaikiai ir trumpalaikiai įsipareigojimai registruojami apskaitoje ūkinės operacijos ar ūkinio įvykio dieną pagal visus dokumentus, gautus iki kito mėnesio 15 dienos, o metų pabaigoje – pagal dokumentus, gautus ne vėliau kaip iki sausio 20 d.

Ministerija neregistravo dalies įsipareigojimo sumokėti mokestį pagal gautą sąskaitą, taigi nesilaikė Buhalterinės apskaitos įstatymo⁴ 12 straipsnio 4 dalies, kad apskaitos registruose ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių duomenys užregistruojami ūkinės operacijos arba ūkinio įvykio dieną arba iškart po to, kai yra galimybė tai padaryti. Taip pat nesilaikė Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo⁵ 3 straipsnio 1 dalies, kad viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinys turi būti sudarytas taip, kad tikrai ir teisingai parodytų viešojo sektoriaus subjekto turta, finansavimo sumas, įsipareigojimus, pajamas ir sąnaudas, grynąjį turta, pinigų srautus ir 2-ojo VSAFAS⁶ „Finansinės

³ 161 215,93 USD *2,6694=430 349,8 Lt ir 123 918,43 EUR = 427 979,5 Lt.

⁴ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574 (2003-12-18 Nr. IX-1914 redakcija).

⁵ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212.

⁶ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007-12-19 įsakymu Nr. 1K-378.

būklės ataskaita“ 5 punkto, kad finansinės būklės ataskaitoje pateikta informacija turi išsamiai ir teisingai rodyti viešojo sektoriaus subjekto turto, finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto būklę paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną.

Vertindami valstybės rezervo atsargų apskaitą nustatėme, kad ministerija planuojamų parduoti strateginių atsargų neperkėlė iš strateginių ir neliečiamųjų atsargų grupės į pagamintos produkcijos ir atsargų, skirtų parduoti, grupę ir nevertino jų grynosios realizavimo vertės, taigi nesivadovavo 8-ojo VSAFAS „Atsargos“ 10.1 punktu. Šiame ataskaitos skyriuje išdėstyta informacija, susijusi su Žemės ūkio ministerijos duomenimis, sudarančiais tarnybos paslaptį ir žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“.

Ministerija neužregistravo dalies ateinančių laikotarpių sąnaudų ir įsipareigojimo sumokėti tarptautinės organizacijos nario mokestį pagal gautą sąskaitą – nesilaikė Buhalterinės apskaitos įstatymo. Todėl ministerijos konsoliduotojoje Finansinės būklės 2011-12-31 ataskaitoje ateinančių laikotarpių sąnaudos ir trumpalaikiai įsipareigojimai nurodyti 429,4 tūkst. Lt mažesni. Nesilaikė ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo bei 2-ojo VSAFAS reikalavimų, kad finansinių ataskaitų informacija turi išsamiai ir teisingai rodyti viešojo sektoriaus subjekto turto, finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto būklę.

1.1.2. Dėl buhalterinės apskaitos tvarkymo Nacionalinėje mokėjimo agentūroje

Ministerijai pavaldi Nacionalinė mokėjimo agentūra paramos lėšų apskaitą tvarkė ne pagal Viešojo sektoriaus apskaitos standartų nustatytą privalomąjį sąskaitų planą, kai kurių lėšų šaltinių apskaita buvo tvarkoma skirtingose informacinėse sistemose ir pagal skirtingas sąskaitas, neužtikrinama, kad ūkinių operacijų registravimas būtų atsekamas, o skirtingų sistemų apskaitos informacija – palyginama, neužtikrinami Buhalterinės apskaitos įstatymo reikalavimai apskaitą tvarkyti taip, kad apskaitos informacija būtų tinkama, objektyvi ir palyginama, išsami ir naudinga vidaus ir išorės informacijos vartotojams.

2011 metais agentūros Mokėjimo skyrius tvarkė Nacionalinės paramos priemonių apskaitą, Europos Sąjungos paramos apskaitos skyrius tvarkė ES paramos priemonių ir SAPARD lėšų apskaitą, o Vidaus apskaitos skyrius – Vidaus apskaitą (įstaigos išlaidymui skirtų lėšų apskaitą). Minėtų 3 skyrių atsakingi darbuotojai tvarkydami apskaitą rengė 4 didžiulias knygas – bandomuosius balansus ir sudarė 4 finansinių ataskaitų rinkinius. Agentūros Vidaus apskaitos skyrius, gavęs parengtus kitų skyrių finansinių ataskaitų rinkinius, rengė agentūros bendrą finansinių ataskaitų rinkinį, aritmetiškai sudėdamas visų finansinių ataskaitų sąskaitų likučius.

Audito metu pastebėta, kad Europos Sąjungos paramos apskaitos ir Mokėjimo skyriai, tvarkydami ES paramos priemonių, SAPARD lėšų ir Nacionalinės paramos priemonių apskaitą, taiko senas kompiuterizuotas sistemas, kuriose detalai registruojami ūkiniai įvykiai ir ūkinės operacijos pagal senus sąskaitų planus, neatitinkančius VSAFAS. Sąskaitų likučių duomenis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje minėtų skyrių atsakingi darbuotojai perkelia į VSAFAS atskaitomybės formas rankiniu būdu. Europos Sąjungos paramos, Nacionalinės paramos priemonių ir SAPARD lėšų apskaitos duomenys perkeliama į ES ir Nacionalinės paramos priemonių finansinių ataskaitų rinkinius pagal ES fondų, SAPARD ir Nacionalinės paramos priemonių sąskaitų plano ir VSAFAS sąskaitų plano sugretinimo taisyklės, kurios nėra informatyvios. Pastebėtina, kad agentūros apskaitos politikoje, parengtoje pagal VSAFAS, paramos priemonių lėšų apskaita nėra detalai reglamentuojama. Tokiu būdu tvarkoma apskaita neužtikrina, kad skirtingose sąskaitose tvarkoma apskaitos informacija būtų tinkama, objektyvi ir palyginama, išsami ir naudinga vidaus ir išorės informacijos vartotojams – nesilaikoma Buhalterinės apskaitos įstatymo 4 straipsnio 1 ir 3 punktų reikalavimų. Be to, metų pabaigoje neatlikta ES paramos priemonių, SAPARD lėšų ir Nacionalinės paramos priemonių gautinų mokėtinų sumų inventorizacija, nesuderintos tarpusavio skolų sumos – nesilaikyta Inventorizacijos taisyklių⁷ 4 ir 60 punktų reikalavimų.

Nacionalinė mokėjimo agentūra ES paramos priemonių, SAPARD lėšų ir Nacionalinės paramos priemonių apskaitą 2011 metais tvarkė skirtingose informacinėse sistemose, pagal skirtingus sąskaitų planus, neatitinkančius VSAFAS, o tai neužtikrino Buhalterinės apskaitos įstatyme nurodyto reikalavimo apskaitą tvarkyti taip, kad apskaitos informacija būtų tinkama, objektyvi ir palyginama, išsami ir naudinga vidaus ir išorės informacijos vartotojams. Dėl netinkamai tvarkomos apskaitos nebuvo galimybės gauti tinkamų ir pakankamų įrodymų, kad konsoliduotojoje Finansinės būklės ataskaitoje pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis nurodyti teisingi likučiai: per vienus metus gautinos sumos (C.III eil.) – 60 853,4 tūkst. Lt; trumpalaikiai įsipareigojimai (E.II eil.) – 96 164,9 tūkst. Lt.

Pažymėtina, kad Nacionalinėje mokėjimo agentūroje šiuo metu įgyvendinami paramos lėšų apskaitos informacinės sistemos pakeitimai – bus galima laikytis dvejopų apskaitos reikalavimų.

1.1.3. Dėl ilgalaikio turto apskaitos Valstybinėje augalininkystės tarnyboje

Ministerijai pavaldi Valstybinė augalininkystės tarnyba ilgalaikio turto sąskaitose apskaitomų statinių neįregistravo Nekilnojamojo turto registre.

Tarnybos apskaitoje sąskaitose 1202 „Pastatai“ ir 1203 „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ apskaityti ankstesniais metais įsigyti buvusių veislių tyrimo stočių 1 056,5 tūkst. Lt įsigijimo vertės pastatai ir statiniai, nesant jų vertę pagrindžiančių dokumentų. Minėtas turtas Valstybinei

⁷ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr. 719 (2008-04-17 nutarimo Nr. 370 redakcija)

augalininkystės tarnybai buvo perduotas 2011 metais pagal priėmimo-perdavimo aktus, reorganizavimo būdu prie tarnybos prijungus veislių tyrimų stotis. Atkreipiame dėmesį, kad pagal 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“⁸ 7.2. punktą ilgalaikis materialusis turtas pripažįstamas ir registruojamas apskaitoje, jei galima patikimai nustatyti turto įsigijimo ar pasigaminimo savikainą.

Pagal Nekilnojamojo turto registro įstatymo⁹ 9 straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punktus, statiniai ir patalpos registruojami Nekilnojamojo turto registre, pagal šio įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktus į nekilnojamuosius daiktus registruojamos nuosavybės ir patikėjimo daiktinės teisės.

12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ 7.3. punkte nurodyta, kad ilgalaikis materialusis turtas pripažįstamas ir registruojamas apskaitoje, jei viešojo sektoriaus subjektas turi teisę tuo turtu disponuoti (įskaitant teisę apriboti juo naudotis kitiems) ir jį kontroliuoti, o tokią teisę patvirtina tik atitinkami įrašai Nekilnojamojo turto registre.

Tarnybos apskaityti, tačiau Nekilnojamojo turto registre neįregistruoti pastatai ir statiniai

- Ilgalaikio materialiojo turto sąskaitoje 1203 „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ įregistruoti 54 040 Lt įsigijimo vertės statiniai – inžineriniai telefono tinklai, elektros linija, 2 siloso tranšėjos, esantys Kauno raj. Muniškių k.
- Ilgalaikio materialiojo turto sąskaitoje 1202 „Pastatai“ įregistruoti 7 076 Lt vertės pastatai (sargų namelis, chemikalų sandėlis) ir 1203 „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ įregistruoti 981 282 Lt vertės statiniai (kelias, tvora, aikštelė, vidaus keliai, lauko kanalizacija, 2 laistymo sistemos, 2 melioracijos ir artezinis šulinys), esantys Kaišiadorių raj. Avilių k.
- Ilgalaikio materialiojo turto sąskaitoje 1203 „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ įregistruoto 14 073 Lt vertės statinio (kuro bazė), esančio Vilniaus m. sav. Daniliškių k.

Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo¹⁰ 15 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad valstybei ir savivaldybei nuosavybės teise priklausantis registruotinas turtas turi būti teisės aktų nustatyta tvarka registruojamas viešuosiuose registruose.

Valstybinė augalininkystė tarnyba nevykdė Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo įstatymo ir Nekilnojamojo turto registro įstatymo reikalavimų įregistruoti statinius ir patalpas Nekilnojamojo turto registre.

Todėl negalime gauti tinkamų ir patikimų įrodymų, kad tarnybos apskaitos registruose ir finansinėse ataskaitose nurodytas 1 056,5 tūkst. Lt vertės turtas tikrai nuosavybės teise priklauso Lietuvos Respublikai, o patikėjimo teise – Valstybinei augalininkystės tarnybai.

⁸ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-08 įsakymu Nr. 1K-174 (2009-12-22 Nr. 1K-466 redakcija).

⁹ Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas, 1996-09-04 Nr. I-1539 (2001-06-21 Nr. IX-391 redakcija).

¹⁰ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2006-07-18 Nr. X-771 redakcija).

1.1.4. Dėl buhalterinės apskaitos tvarkymo Nacionalinėje žemės tarnyboje ir dėl valstybinės žemės pardavimo

1.1.4.1 Dėl gautinų sumų apskaitos

Ministerijai pavaldžioje įstaigoje Nacionalinėje žemės tarnyboje padaryta reikšmingų klaidų registruojant ilgalaikio finansinio turto ir per vienerius metus gautinų sumų ūkinės operacijos.

Nacionalinėje žemės tarnyboje, ypač Vilniaus m. žemėtvarkos skyriuje, užregistruoti neteisingi gautinų sumų likučiai pagal žemės pardavimo išsimokėtinai sutartis, sudarytas iki 2011 m. sausio 1 d. Taip pat nustatėme, kad klaidingai buvo registruojamos ir 2011 m. valstybinės žemės sklypų pardavimo išsimokėtinai ūkinės operacijos.

Klaidingo gautinų sumų registravimo pavyzdžiai

Klaidingai registruotos gautinos sumos sąskaitoje 1632101 „Ilgalaikės gautinos sumos už žemę“:

Nurodytos gautinos sumos iš AB „A“ (sąskaitoje D 1632101 „Ilgalaikės gautinos sumos už žemę“) ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje yra 3 756 589,98 Lt. Patikrinę dokumentus nustatėme, kad visa gautina suma už žemę kartu su trumpalaikėmis gautinomis sumomis turėtų būti 3 684 348 Lt, t. y. 72 242,12 Lt mažesnė. AB „A“ 2009 m. mokėjimo už žemę prievolę perleido B“. Įsipareigojimų perleidimo akte mokėtina už žemę suma nurodyta 3 756 589,98 Lt. Pagal Vilniaus m. žemėtvarkos skyriuje surinktą informaciją 2010-01-25 UAB „B“ sumokėjo už žemę 72 242,12 Lt, tačiau šia suma nesumažintas gautinos sumos už žemę likutis. Be to, nustatyta, kad apskaitos registruose AB „A“ įsipareigojimai neperrašyti UAB „B“ vardu.

Nurodytos gautinos sumos iš UAB „C“ likučiuose ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje yra 8 031 778,25 Lt. Patikrinus dokumentus, nustatyta, kad visa gautina suma kartu su trumpalaikėmis gautinomis sumomis yra 7 912 842,92 Lt, skirtumas 118 935,33 Lt. Žemės pirkimo–pardavimo sutartyje, sudarytoje su UAB „C“, žemės pardavimo kaina nurodyta 10 651 903,92 Lt. Pagal Vilniaus m. žemėtvarkos skyriuje surinktą informaciją per 2007–2008 m. pirkėjas už žemę sumokėjo 2 739 061 Lt, liko skolingas 7 912 842,92 Lt (10 651 903,92–2 739 061).

Pastebėta, kad dvi žemės pirkimo–pardavimo sutartys sudarytos su UAB „D“ ir viena su UAB „E“, o apskaitos registruose nurodyti pirkėjai pagal sutartis – UAB „D“ ir UAB „F“.

Apskaitos registre ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje nėra nurodytos gautinos sumos iš UAB „E“. Pagal Vilniaus m. žemėtvarkos skyriuje surinktą informaciją visa gautina suma ataskaitinio laikotarpio pradžioje turėtų būti 2 058 171,4 Lt, pabaigoje – 1 852 354,25 Lt.

Vilniaus m. žemėtvarkos skyrius 2011 m. pagal visas tris sutartis už žemę gautą lėšų sumą (2 313 056,97 Lt) užregistravo UAB „F“ vardu sąskaitos 1632101 „Už žemę ilgalaikės gautinos sumos“ debeto ir kredito apyvartoje, ir dėl to nesumažino gautinų sumų už žemę likučio. Taip pat sumą netinkamai užregistravo sąskaitos 6942001 „Kiti gauti išankstiniai mokėjimai“ kredite.

Įvertinus visas su šiuo pirkėju susijusias klaidas, laikotarpio pabaigoje (2011-12-31) iš UAB „F“ nurodyta 254 885,57 Lt didesnė suma, nei faktiškai gautina už parduotą žemę pagal visas 3 sutartis.

A. B. skolos likutis apskaitos registre laikotarpio pradžioje ir pabaigoje nurodytas 200 436,97 Lt, tačiau patikrinus dokumentus nustatyta, kad visa gautina suma už žemę ataskaitinio laikotarpio pradžioje yra 185 018,76 Lt, o ataskaitinio laikotarpio pabaigoje – 169 600,53 Lt.

A. B. moka už žemę ir palūkanas sutartyje nustatytu grafiku, tačiau Vilniaus m. žemėtvarkos skyrius 2010 ir 2011 m. gautomis sumomis (15 418,23x2) nesumažino jo skolos už žemę ir 2011-01-17 sumokėtą už žemę sumą (15 418,23 Lt) klaidingai užregistravo sąskaitos 6942001 „Kiti gauti išankstiniai mokėjimai“ kredite.

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje (2011-12-31) iš A. B. nurodyta 30 836,46 Lt didesnė gautina suma už žemę. Su vienos šeimos nariais (R. B., E. B., V. B.) sudarytos trys žemės pirkimo pardavimo išsimokėtinai sutartys. Vilniaus m. žemėtvarkos skyrius 1632101 sąskaitos debeto apyvartoje klaidingai registravo žemės pardavimo ūkinės operacijas pagal šias sutartis:

R. B. sklypo kaina – 9 587,06 Lt, užregistruota – 17 275,81 Lt; E.B. – 3 203,99 Lt, užregistruota – 5 772,69 Lt; V. B. – 6 406,2 Lt užregistruota – 11 544,4 Lt.

Taip pat neteisingai užregistruotas ilgalaikių gautinų sumų perkėlimas į per vienerius metus gautinų sumų žiniaraštį bei gautos pirmo įnašo už žemę sumos. Dėl klaidų registruojant žemės pirkimo išsimokėtinai ūkinės operacijas ataskaitinio laikotarpio pabaigoje (2011-12-31) visos B. šeimos įsiskolinimas 1632101 sąskaitos debete nurodytas 12 197,29 Lt didesnis nei faktiškai už žemę gautina suma.

Sąskaitos 22632001 „Gautinos sumos už parduotą žemę“ debeto likutyje nurodyta iš B. šeimos gautina suma – 3 199,26 Lt, kurios neturi būti, nes, užregistravus pradinį įnašą už žemę šia suma, ji nebuvo sumažinta, pirkėjams ją sumokėjus.

Taigi ilgalaikės gautinos iš pirkėjų sumos buvo registruojamos klaidinga verte – neįvertinus pirkėjų sumokėtų sumų.

Be to, nustatėme, kad tarnybos padaliniai – žemėtvarkos skyriai 2011 metais neatliko gautinų sumų inventorizacijos, taigi nesivadovavo Inventorizacijos taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 719. Gautinų sumų likučiai nebuvo suderinti su įstaigos debitoriais. Būtent todėl ilgalaikių ir trumpalaikių (per vienerius metus) gautinų sumų srityje buvo reikšmingų klaidų.

Audito metu žemėtvarkos skyriuose nustatytos ir kitos klaidos, susijusios su gautinomis sumomis už išsimokėtinai parduotą žemę: apskaitoje neišskiriama gautinų sumų einamųjų metų dalis, neteisingai skaičiuojamos ir registruojamos gautinos palūkanos.

Vilniaus miesto žemėtvarkos skyriaus finansininkai 2011 m. neperskaičiavo gautinų sumų einamosios metų dalies ir jos neiškėlė į trumpalaikes gautinas sumas, neteisingai registravo valstybinės žemės sklypų pardavimo išsimokėtinai ūkines operacijas. Todėl finansinėse ataskaitose nurodyti gautinų trumpalaikių ir ilgalaikių sumų likučiai neatitinka 17-ajame VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“¹¹ apibrėžiamų ilgalaikio ir trumpalaikio finansinio turto sąvokų¹² ir nuostatų, kad ilgalaikis finansinis turtas skirstomas į po vienerių metų gautinas sumas, prie kurių priskiriamos ir suteiktos ilgalaikės paskolos, o trumpalaikis finansinis turtas skirstomas į per vienerius metus gautinas sumas, prie kurių priskiriamos ir suteiktos trumpalaikės paskolos.

Pastebėjimas dėl neteisingos trumpalaikių gautinų sumų apskaitos

Apskaitos registre sąskaitos 1632101 „Už žemę ilgalaikės gautinos sumos“ debeto likutis ataskaitinio laikotarpio pradžioje (2011-01-01) ir pabaigoje (2011-12-31) nurodytas kartu su trumpalaikėmis gautinomis sumomis, nes sumos, gautinos mažiau nei per 12 mėn., neiškeltos į sąskaitą 22632001 „Gautinos sumos už parduotą žemę“.

Utenos žemėtvarkos skyriuje sudarant išsimokėtinai parduodamos žemės pirkimo–pardavimo sutartis iki 2011-01-01 klaidingai buvo skaičiuojamos ir apskaitos registruose registruojamos gautinos palūkanos: jos buvo skaičiuojamos nuo pradinio skolos likučio, neįvertinus sumokėtų sumų, o apskaičiuotas jų dydis taikomas visam išsimokėjimo laikotarpiui, todėl buvo apskaičiuojamos per didelės palūkanų sumos; apskaitoje buvo registruojama per visą išsimokėjimo laikotarpį gautinų palūkanų suma, ji buvo mažinama pirkėjui sumokėjus tam tikrą palūkanų dalį. Šiuo atveju tarnyba nesilaikė 10-ojo VSAFAS „Kitos pajamos“¹³ 35 punkto nuostatų, kad palūkanų pajamos pripažįstamos proporcingai laikui, per kurį gaunama nauda iš turto naudojimo, taikant apskaičiuotų palūkanų normą.

Tarnyba nesivadovavo 10-ojo VSAFAS 37 punkto reikalavimais, nes pasirinkdama apskaitos būdą, kaip pripažinti pajamas iš delspinigių, neatsižvelgė į prievolės įvykdymo tikėtinumą

¹¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-27 įsakymu Nr. 1K-223 (2009-12-11 Nr. 1K-444 redakcija)

¹² Ilgalaikis finansinis turtas – finansinis turtas, naudojamas ilgiau kaip 12 mėnesių, skaičiuojant nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos, trumpalaikis finansinis turtas – finansinis turtas, kurį tikimasi parduoti arba panaudoti per 12 mėnesių nuo paskutinės einamojo ataskaitinio laikotarpio dienos.

¹³ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-04-28 įsakymu Nr. 1K-161 (2010-04-26 Nr. 1K-129 redakcija).

ir skolos išieškojimo išlaidų santykį su gautina nauda, nenustatė delspinigių registravimo nebalansinėse sąskaitose, kai skolininko mokumas kelia abejonų.

Nenustatyta delspinigių skaičiavimo tvarka tarnybos padaliniais, apimanti konkrečias atliekamas procedūras skaičiuojant delspinigius. Nacionalinės žemės tarnybos Apskaitos politikos Žemės apskaitos tvarkos aprašo¹⁴ 6.23-6.30 punktuose numatytos tik delspinigių registravimo apskaitoje operacijos ir jų skaičiavimo periodiškumas, todėl delspinigiai žemėtvarkos skyriuose apskaičiuojami skirtingai.

Netinkama pajamų iš delspinigių pripažinimo apskaita ir nepakankama delspinigių skaičiavimo kontrolė sudaro prielaidas skirtingai apskaičiuoti delspinigius įstaigos padaliniuose. Audito metu pastebėta, kad tarnyba (jos padaliniai – žemėtvarkos skyriai) daugeliu atvejų neskaičiuoja ir apskaitos registruose neregistruoja gautinų delspinigių už nustatytu laiku neįvykdytus įsipareigojimus, išskyrus tuos atvejus, kai delspinigiai yra gauti. Todėl ataskaitinio laikotarpio pabaigoje tarnybos apskaitos registro sąskaitos 2272001 „Gautini delspinigiai“ žiniaraštyje ir finansinėse ataskaitose gautinų sumų likučiai yra neteisingi.

Daugeliu patikrintų atvejų nustatyta, kad tarnyboje buvo netinkamai skaičiuojamas gautinų sumų nuvertėjimas.

Pažymėtina, kad apskaičiuotas gautinų sumų nuvertėjimas apskaitos registruose užregistruotas ne pagal skolininkus, o viena eilute pagal tarnybos struktūrinius padalinius – žemėtvarkos skyrius. Gautinų sumų koregavimo suvestiniai žiniaraščiai yra sudaryti pagal tarnybos žemėtvarkos skyrių pateiktus detaliuosius (pagal mokėtojus) gautinų sumų nuvertėjimo apskaičiavimus. Gautinų sumų koregavimo suvestiniai žiniaraščiai pagal sąskaitas patvirtinti tarnybos direktoriaus¹⁵.

Patikrinus atrankos būdu pasirinktų gautinų sumų nuvertėjimo apskaičiavimo pavyzdžius, nustatyta daug neatitikimų ir klaidų – neskaičiuotas nuvertėjimo požymių turinčių gautinų sumų nevertėjimas (pirkėjams vėluojant sumokėti įmokas už žemę), apskaičiuota didesnė nuvertėjimo suma nei užregistruota gautina iš pirkėjo suma, arba nuvertėjimas apskaičiuotas tiems pirkėjams, kurių gautinos sumos neužregistruotos.

Nustatytos klaidos ir neatitikimai skaičiuojant gautinų sumų nuvertėjimą:

Sąskaitoje 1632103 „Už žemę ilgalaikių gautinų sumų nuvertėjimas“ užregistruotos ne visos nuvertėjimo sumos, nes Vilniaus m., Vilniaus r. ir Utenos žemėtvarkos skyriai neskaičiavo ilgalaikių gautinų sumų nuvertėjimo, o patikrinę nustatėme, kad yra daug valstybinės žemės pirkėjų, vėluojančių sumokėti įmokas už įsigytą žemę daugiau nei 2 metus.

Sąskaitoje 2263103 „Gautinų sumų už parduotą turtą nuvertėjimas“ užregistruotos gautinų sumų nuvertėjimo sumos skolininkų, kurių sąskaitos 22632001 „Gautinos sumos už parduotą žemę“ apskaitos registre nebuvo:

Vilniaus m. žemėtvarkos skyrius: UAB „C“ – 608 680,22 Lt; UAB „G“ – 421 456 Lt; N. P. – 6 787,58 Lt; L. N. – 17 178,61 Lt; R. R. – 5 973,55 Lt;

Vilniaus r. žemėtvarkos skyriaus gautinų sumų nuvertėjimo žiniaraštyje apskaičiuotas devynių skolininkų

¹⁴ Patvirtintas tarnybos direktoriaus 2011-03-28 įsakymu Nr. 1P-(1.3)-64.

¹⁵ Patvirtinta Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus, 2012-03-15.

gautinų sumų nuvertėjimas (iš viso 140 008,13 Lt), tačiau nė vieno iš jų gautinų sumų nebuvo sąskaitos 2263101 „Gautinos sumos už parduotą turtą“ žiniaraštyje.

Utenos žemėtvarkos skyrius iš skolininkų, kuriems iškeltos bankroto bylos, per vienerius metus gautinų sumų nuvertėjimą apskaičiavo mažesnę nei ataskaitinio laikotarpio pabaigos trumpalaikės gautinos sumos:

UAB „H“ (bankroto byla iškelta 2010-07-09) ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sąskaitoje 2263101 „Gautinos sumos už žemę“ nurodė 52 050 Lt (už 2008–2010 m. gautina suma), turėtų būti 69 400 Lt, apskaičiavo tik vienerių metų gautinos sumos nuvertėjimą – 17 350 Lt;

UAB „J“ (bankroto byla iškelta 2011-03-21) ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sąskaitoje 2263101 „Gautinos sumos už žemę“ nurodė 108 184 Lt (už 2010 m. gautina suma), turėtų būti 216 368 Lt, apskaičiavo tik vienerių metų gautinos sumos nuvertėjimą – 108 184 Lt.

Sąskaitoje 2294003 „Gautinų palūkanų nuvertėjimas“ nurodyta suma (1 465 589,91 Lt) yra neteisinga, nes apskaičiuotas sumų, kurių sąskaitos 2294001 „Gautinos palūkanos“ apskaitos registre nebuvo, nuvertėjimas arba jo suma didesnė nei likutis sąskaitoje:

Vilniaus m. žemėtvarkos skyrius apskaitos registro sąskaitos 2294001 „Gautinos palūkanos“ likutį laikotarpio pabaigoje nurodė 10 369,95 Lt, tačiau apskaičiuotas nuvertėjimas – 239 137,48 Lt, taigi nuvertėjimo suma daug didesnė nei gautinos sumos. Pvz.: iš UAB „C“ gautinų palūkanų nurodyta nuvertėjimo suma – 225 211,69 Lt, UAB „G“ – 5 311,5 Lt, tačiau sąskaitos 2294001 „Gautinos palūkanos“ žiniaraštyje iš šių bendrovių gautinos palūkanos neapskaitytos;

Vilniaus r. žemėtvarkos skyriaus apskaitos registro sąskaitos 2294001 „Gautinos palūkanos“ likutis laikotarpio pabaigoje neatitinka gautinų palūkanų apskaičiuotų nuvertėjimo sumų. Pvz.: UAB „K“ apskaičiuota nuvertėjimo suma – 6 400,14 Lt, o 2294001 „Gautinos palūkanos“ likutis 2011-12-31 – 3 352,45 Lt;

Utenos žemėtvarkos skyriuje UAB „H“ ir UAB „J“ gautinos palūkanos pagal buhalterinę pažymą 2011-06-30 buvo nurašytos ir laikotarpio pabaigoje (2011-12-31) likutis sąskaitos 2294001 „Gautinos palūkanos“ debete 0,0 Lt. Pagal detalų sąskaitos 2294003 „Gautinų palūkanų nuvertėjimas“ nuvertėjimo žiniaraštį apskaičiuotas ir užregistruotas nuvertėjimas: UAB „H“ – 4 164 Lt, UAB „J“ – 30 291,52 Lt;

Sąskaitos 2272003 „Gautinų delspinigių nuvertėjimas“ likutis (1 084 993,83 Lt) nurodytas klaidingas, nes nuvertėjimas apskaičiuotas sumoms, kurių apskaitos registre 2272001 „Gautini delspinigiai“ nebuvo, arba nuvertėjimas didesnis, nei gautinų delspinigių suma:

Vilniaus m. žemėtvarkos skyrius apskaitos registro sąskaitos 2272003 „Gautini delspinigiai“ likutį laikotarpio pabaigoje nurodė 2 466,56 Lt, o nuvertėjimą – 457 440,38 Lt, taigi nuvertėjimo suma daug didesnė už gautinų delspinigių sumas;

Vilniaus r. žemėtvarkos skyriaus sudarytame detalajame nuvertėjimo žiniaraštyje nurodyta gautinų delspinigių nuvertėjimo suma – 51 117,56 Lt. Tačiau šiame sąraše pateiktų gautinų sumų nėra apskaitos registro sąskaitos 2272001 „Gautini delspinigiai“ žiniaraštyje.

Skaičiuodama nuvertėjimą tarnyba nesilaikė 17-ojo VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“ 36 punkto reikalavimo, kad finansinio turto vertė yra sumažėjusi, jei jo balansinė vertė yra didesnė už tikėtiną atgauti už tą finansinį turtą sumą, taip pat, kad paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ar metinio) dieną viešojo sektoriaus subjektas turi nustatyti, ar yra požymių, kad finansinio turto (ar panašaus finansinio turto vienetų grupės) balansinė vertė gali būti sumažėjusi ir, jei pasirodo, kad tokių prielaidų esama, turi būti nustatyta už tą turtą (ar panašaus finansinio turto vienetų grupę) tikėtina atgauti suma ir, sumažinus balansinę vertę, pripažintas nuostolis dėl finansinio turto nuvertėjimo.

Tarnyba, pripažindama 11 211,6 tūkst. Lt nuvertėjimo sąnaudas, atitinkama suma nesumažino pervestinių į valstybės ir savivaldybių biudžetus sumų likučių (neatliko koreguojančių įrašų susijusiose sukauptų mokėtinų sumų į valstybės, savivaldybių biudžetus ir pervestinių sumų už parduotą turtą sąskaitose). Audito metu negalėjome įsitikinti, ar nuvertėjimo sąnaudos apskaičiuotos teisinga verte, todėl negalime tiksliai įvertinti ir netinkamai nurodytų pervestinių sumų.

Atkreipiame dėmesį, kad audito procedūros buvo atliktos ne 100 proc., o taikant atrankos metodus, todėl ne visos klaidos, susijusios su gautinomis sumomis už parduotą valstybinę žemę,

apskaitoje yra nustatytos. 67 proc. tikrintų atvejų buvo nustatyta klaidų. Pažymėtina, kad klaidos daro įtaką finansinių ataskaitų teisingumui ir yra reikšmingos, nes tarnyba neturi teisingos informacijos apie gautinas lėšas už parduotą valstybės turtą – žemę.

Tarnyba klaidingai registravo žemės pardavimo išsimokėtinai ūkines operacijas:

- apskaitos registruose nurodytos sumos nesutampa su nurodytomis sutartyse ar kituose dokumentuose,
- kai kuriais atvejais gautinos sumos nesumažintos pirkėjų sumokėtomis sumomis,
- registruojant ilgalaikes gautinas sumas nurodoma visa suma, neišskiriant einamųjų metų dalies,
- neteisingai apskaičiuojamos ir apskaitomos gautinos palūkanos,
- apskaitos politikoje nenustačius delspinigių pripažinimo tvarkos, kai kuriuose tarnybos padaliniuose delspinigiai pripažįstami skirtingai, daugeliu atvejų jie neapskaičiuojami,
- neteisingai skaičiuojamas ilgalaikių ir trumpalaikių gautinų sumų nuvertėjimas.

Nacionalinė žemės tarnyba neatliko gautinų sumų inventorizacijos ir nesuderino gautinų sumų likučių su žemės pirkėjais, taip nevykdydama Inventorizacijos taisyklių reikalavimų.

Dėl neteisingo žemės pardavimo operacijų registravimo apskaitoje negalėjome patvirtinti, kad konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis nurodyti teisingi likučiai:

Finansinės būklės ataskaitoje: ilgalaikis finansinis turtas (A.III eil.) – 303 039 tūkst. Lt; gautinos sumos už turto naudojimą, parduotas prekes, turtą, paslaugas (C.III.4 eil.) – 15 105,7 tūkst. Lt; kitos gautinos sumos (C.III.6 eil.) – 8 128,2 tūkst. Lt; kiti trumpalaikiai įsipareigojimai (E.II.12 eil.) – 4 045,5 (iš 11 215,8) tūkst. Lt; sukauptos mokėtinos sumos (E.II.11 eil.) – 317 043 (iš 319 391) tūkst. Lt.

Veiklos rezultatų ataskaitoje:

nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos (B.VIII eil.) – 6 232 tūkst. Lt; finansavimo iš valstybės biudžeto pajamos (A.I.1 eil.) – 6 232 (iš 567 481,3) tūkst. Lt; pervestinos pagrindinės veiklos kitos pajamos (A.III.2 eil.) – 112 963,7 tūkst. Lt; finansinės ir investicinės veiklos rezultatas (E eil.) – 3,2 tūkst. Lt.

Nacionalinė žemės tarnyba, neturėdama teisingos informacijos apie gautinas lėšas už parduotą žemę, negali tinkamai kontroliuoti, ar skolininkai padengs visas skolas, o valstybės ir savivaldybių biudžetai gaus visas pajamas už parduotą turtą.

1.1.4.2 Pastebėjimai dėl trumpalaikių atidėjinių ir neapibrėžtųjų įsipareigojimų apskaitos

Nacionalinė žemės tarnyba trumpalaikių atidėjinių sąskaitoje neužregistravo 2012 metais mokėtinos 1 488,1 tūkst. Lt sumos piliečiams, kuriems pinigais atlyginama už valstybės išperkamą žemę, mišką, vandens telkinius ir piliečių, kuriems atlyginama pinigais, kai jie atsisako perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai mieste, taip pat kai kompensuojama savininkams už suprojektuoto ir kadastriniais matavimais nustatyto žemės, miško sklypo plotų skirtumą, viršijantį leistiną matavimo tikslumą. Tokių sąrašų sudarymą ir kompensuotinos vertės nustatymo tvarką reglamentuoja Vyriausybės nutarimu patvirtintas aprašas.

Piliečių, kuriems atlyginama pinigais už valstybės išperkamą žemę <...> tvarkos aprašo reikalavimai

Piliečių, kuriems atlyginama pinigais už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius, ir piliečių, kuriems atlyginama pinigais, kai jie atsisako perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai mieste, sąrašų sudarymo ir atlyginimo tvarkos aprašo 2 punkte nurodyta, kad piliečiams, kuriems atlyginama pinigais už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius, ir piliečių, kuriems atlyginama pinigais, kai jie atsisako perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai mieste, sąrašai sudaromi ir papildomi atsižvelgiant į sprendimų atkurti piliečių nuosavybės teises į žemę, mišką ir vandens telkinius, taip pat perduoti neatlygintinai nuosavybėn naują žemės sklypą individualiai statybai mieste priėmimo datą. Piliečiai įtraukiami į sąrašus kas ketvirtį (iki kito ketvirčio pirmojo mėnesio 15 dienos). Minėto aprašo 4 punkte nurodyta, kad Nacionalinė žemės tarnyba suplanuotas tam tikslui lėšas paskirsto teritoriniams padaliniais pagal jų iki sausio 15 d. pateiktus duomenis apie lėšų poreikį.

Pažymėtina, kad 2012 metais kompensacijų už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius mokėjimams 20 517 tūkst. Lt asignavimų buvo suplanuoti tarnybos vykdomoje programoje 03.001 „Žemės tvarkymas ir administravimas bei geografinės informacijos infrastruktūros vystymas“.

Nacionalinės žemės tarnybos žemėtvarkos skyriai pateikė Nacionalinei žemės tarnybai pagal 2012 m. sausio 15 d. duomenis sudarytus ir skyrių vedėjų patvirtintus sąrašus piliečių, kuriems pinigais kompensuojamas nustatytas privačios žemės, miško sklypo ploto skirtumas, atlikus sklypo kadastrinius matavimus ir nustatčius sklypo ploto skirtumą, kai išmatuoto sklypo plotas yra mažesnis už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius (kompensuotina vertė – 1 082,6 tūkst. Lt), ir už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius, ir piliečių, kuriems atlyginama pinigais, kai jie atsisako perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai mieste (kompensuotina vertė – 405,5 tūkst. Lt). Remiantis sąrašais, 2012 metais Nacionalinė žemės tarnyba perveda pinigus į asmenų nurodytas indėlių sąskaitas Lietuvos Respublikos teritorijoje esančiuose bankuose.

Tarnyba nesilaikė 18-ojo VSAFAS¹⁶ reikalavimų, nes neužregistravo apskaitos registruose trumpalaikių atidėjinių sąskaitoje pervestinos 2012 metais piliečiams sumos – 1 488,1 tūkst. Lt. Vadovaujantis 18-ojo VSAFAS 8, 9 ir 13 punktais, atidėjiny (kurio sąvoka apibrėžta 2-ajame

¹⁶ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-08-21 įsakymu Nr. 1K-252.

VSAFAS) pripažįstamas ir apskaitoje registruojamas tada, kai atitinka visus pripažinimo kriterijus (viešojo sektoriaus subjektas turi įsipareigojimą (teisinę prievolę arba neatšaukiamąjį pasižadėjimą) dėl buvusiojo įvykio; tikimybė, kad įsipareigojimą reikės padengti turto, yra didesnė už tikimybę, kad nereikės; įsipareigojimo suma gali būti patikimai įvertinta).

Tarnyba pagal 2011 m. gruodžio 31 d. buhalterinę pažymą panaikino 2010 metais apskaitoje užregistruotas ūkines operacijas, kurių suma sudaro 5 000 tūkst. Lt, susijusias su trumpalaikiais atidėjiniais, ir padarė priešingus įrašus sąskaitose, kuriose buvo registruotos su šiais atidėjiniais susijusios operacijos – sumažino užregistruotų atidėjinių sąnaudų ir finansavimo pajamų sumas.

Pastebėtina, kad jokių dokumentų, kurių pagrindu 2010 m. buvo užregistruota atidėjinių suma, Nacionalinė žemės tarnyba nepateikė, todėl neaišku, ar atidėjiniai buvo užregistruoti pagrįstai.

Pastebėtina, kad sudarydama 2010 m. finansinių ataskaitų rinkinį ir užregistruodama 5 000 tūkst. Lt atidėjinį, Nacionalinė žemės tarnyba neturėjo dėl šios sumos žemėtvarkos skyrių vedėjų patvirtintų piliečių, kuriems turi būti išmokama kompensacija už valstybės išperkamą žemę, sąrašų, todėl negalėjo patikimai įvertinti atidėjinio sumos. Per 2011 m. šių kompensacijų išmokėta 1 400 tūkst. Lt.

2011 metais kompensacijų už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius mokėjimams buvo suplanuota 5 000 tūkst. Lt asignavimų tarnybos vykdomoje programoje 03.001 „Žemės tvarkymas ir administravimas bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymas“.

Pažymėtina, kad strateginiame plane priemonei vykdyti suplanuota lėšų suma nėra pagrindas registruoti atidėjinius, ypač atsižvelgiant į tai, kad planuojant asignavimus ji nebuvo pagrįsta realiais skaičiavimais.

Šiuo atveju nesivadovauta 7-ojo VSAFAS „Apskaitos politikos, apskaitinių įverčių keitimas ir klaidų taisymas“¹⁷ 15 punktu, pagal kurį apskaitinis įvertis nuo esminės apskaitos klaidos skiriasi tuo, kad apskaitiniams įverčiams apskaičiuoti vadovaujamosi viešojo sektoriaus subjekto pagrįstai pasirinktomis prielaidomis, kurias reikia periodiškai peržiūrėti atsižvelgiant į naujausią turimą informaciją, 19.2 punktu, kad, jei apskaitos klaida esminė, jos taisymas registruojamas tam skirtoje sąskaitoje ir nurodomas veiklos rezultatų ataskaitos eilutėje „Apskaitos politikos keitimo bei esminių klaidų taisymo įtaka“. Lyginamoji ankstesnio ataskaitinio laikotarpio finansinė informacija pateikiama tokia, kokia buvo, t. y. nekoreguojama. Tarnyba su šios klaidos taisymu susijusios informacijos nepateikė aiškinamajame rašte, taigi nesivadovavo 7-ojo VSAFAS 27 punktu.

Nacionalinė žemės tarnyba 2011 metais nekaupė informacijos apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus nebalansinėse sąskaitose ir nepateikė informacijos aiškinamajame rašte dėl atlyginimo piliečiams pinigais už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telkinius, kuris sudaro 320 mln. Lt sumą.

Pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo¹⁸ 16 straipsnio 9 dalies 5–8 punktus vienas iš būdų, kuriuo gali būti atlyginama piliečiams už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telkinius, yra atlyginimas pinigais. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo¹⁹ 21 straipsnio 3 dalimi, asmenys turi teisę

¹⁷ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-02-08 įsakymu Nr. 1K-058 (2009-12-16 Nr. 1K-456 redakcija).

¹⁸ Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas, 1997-07-01 Nr. VIII-359.

¹⁹ Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymas, 1991-07-25 Nr. I-1607.

pasirinkti kompensavimą pinigais ir kadastriniais matavimais nustatytam žemės, miško sklypo plotų, kurie viršija leistiną matavimo paklaidą, skirtumui kompensuoti.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2011 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų aiškinamojo rašto 20 priede pateikė informaciją apie valstybės įsipareigojimus, neįtrauktus į valstybės skolos ataskaitą:

Pagal Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymą (1998 m. birželio 16 d. Nr. VIII-792), valstybės įsipareigojimas atlyginti pinigais už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telkinius preliminari suma yra 1 619,8 mln. Lt, padengta 2011 m. 1,4 mln. Lt, iš viso padengta iki 2012 m. sausio 1 d. 1 299,8 mln. Lt.

Remiantis minėtais Finansų ministerijos duomenimis, valstybės įsipareigojimų kompensuoti už žemę, kuriuos kaip neapibrėžtuosius įsipareigojimus turi nurodyti Nacionalinė žemės tarnyba, likutis 2011-12-31 buvo 320 mln. Lt. Pastebėtina, kad šiai daliai kompensacijų už žemę išmokėti piliečiai nėra pateikę prašymų ir jie kol kas neįtraukti į sąrašus piliečių, kuriems kompensuojama valstybės išperkamos žemės vertė.

Nacionalinė žemės tarnyba nesukaupe galimų kompensacijų už žemę sumos, taigi nesilaikė 18-ojo VSAFAS²⁰ „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“ reikalavimų. Vadovaujantis šio standarto 6 punktu, neapibrėžtasis įsipareigojimas – dėl buvusių įvykių atsiradęs dabartinis įsipareigojimas, kuris apskaitoje nepripažįstamas, nes nėra tikimybės, kad jį reikės dengti turtu arba jo suma negali būti patikimai nustatyta. To paties standarto 37 punkte nustatyta, kad viešojo sektoriaus subjektas informaciją apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus pateikia aiškinamajame rašte ir kaupia informaciją apie juos nebalansinėse sąskaitose.

Nacionalinė žemės tarnyba nesilaikė 18-ojo VSAFAS 8, 9 ir 13 punktų, nes neužregistravo apskaitos registruose ir neatskleidė finansinėse ataskaitose 1 488,1 tūkst. Lt vertės atidėjinių piliečių, įtrauktų į sąrašą, kompensacijoms už valstybės išperkamą žemę išmokėti.

Tarnyba neteisingai atliko esminės klaidos (5 mln. Lt), susijusios su ankstesnių laikotarpių atidėjinių registravimu, taisymą.

Dėl neteisingo atidėjinių registravimo ir susijusių klaidų taisymo ministerijos konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose pagal 2011-12-31 duomenis pateikti neteisingi likučiai:

Finansinės būklės ataskaitoje: ilgalaikių atidėjinių einamųjų metų dalies ir trumpalaikių atidėjinių (E.II.I eil.) likutis nurodytas 1 488,1 tūkst. Lt mažesnis, taip pat šia suma mažesnis finansavimo sumų iš valstybės biudžeto (D.I eil.) likutis.

Veiklos rezultatų ataskaitoje: nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos (B.VIII eil.) – 6 488,1 tūkst. Lt mažesnės, taip pat šia suma mažesnės finansavimo iš valstybės biudžeto pajamos (A.I.1 eil.) (neatsižvelgiant į tai, kad dėl neteisingos gautinų sumų

²⁰ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-08-21 įsakymu Nr. 1K-252.

nuvertėjimo apskaitos negalėjome gauti patikimų įrodymų šių sąskaitų likučių teisingumui patvirtinti, detaliau ataskaitos 12–17 psl.).

Tarnyba 2011 m. nekaupė informacijos apie neapibrėžtuosius išpareigojimus (kompensacijoms už valstybės išperkama žemę išmokėti, kurių sumos negalima patikimai nustatyti) nebalansinėse sąskaitose ir nepateikė informacijos apie neapibrėžtuosius išpareigojimus aiškinamajame rašte 320 mln. Lt suma – nesilaikė 18-ojo VSAFAS 6 ir 37 punktų.

1.1.4.3 Pastebėjimai dėl žemės apskaitos

Nacionalinėje žemės tarnyboje netinkamai tvarkyta valstybinės žemės, tarnybos valdomos patikėjimo teise, apskaita. Patikrinus apskaitos registruose užregistruotų ir finansinėse ataskaitose nurodytų Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomų valstybinės žemės sklypų ir laisvos valstybinės žemės fondo vertę 2011 m. gruodžio 31 d., nustatyta netinkamos apskaitos atvejų.

Tarnyba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateiktu išaiškinimu dėl valstybinės žemės ir žemės tikrosios vertės pokyčio koeficiento skaičiavimo metodikos²¹ ir Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus patvirtinta vieno hektaro valstybinės žemės vertės pokyčio koeficiento pagal tarnybos teritorinius padalinius metodika²², apskaičiavo 2011 m. gruodžio 31 d. valstybinės žemės patikėjimo teise valdomų valstybinės žemės sklypų ir laisvos valstybinės žemės fondo vertę. Minėtu įsakymu tarnybos direktorius patvirtino vieno hektaro valstybinės žemės vertės pokyčio koeficientą pagal tarnybos teritorinius padalinius ir nurodė sudarant 2011 m. finansinių ataskaitų rinkinį apskaičiuotą vieno hektaro vertės pokyčio koeficientą pagal tarnybos teritorinius padalinius taikyti apskaičiuojant 2011 m. gruodžio 31 d. valstybinės žemės tikrąją vertę. Teritorinio padalinio 1 hektaro vertės pokyčio koeficientas buvo nustatytas remiantis kiekvieno teritorinio padalinio 2010 ir 2011 m. parduotų žemės sklypų plotais (ha) ir pardavimo kaina, dalijant apskaičiuotą 2011 m. 1 ha kainą iš 2010 m. 1 ha kainos.

Mūsų nuomone, toks žemės tikrosios vertės nustatymo būdas, grindžiamas tik tarnybos parduotos žemės duomenimis, yra netinkamas, nes nerodo visos turimos žemės galimų vertės pokyčių. Pagal tarnybos duomenis visos 2010 ir 2011 m. parduotos žemės kaina (vertė) nesudarė nei po 1 proc. nuo su visos tarnybos apskaitomos žemės tikrosios vertės savikainos – 26 134 187,3 tūkst. Lt. 2011 m. pabaigoje žemės, skirtos parduoti, savikaina, apskaitoma 2072001 sąskaitoje, sudarė 1,1 proc. bendros žemės vertės. Be to, atkreiptinas dėmesys, kad didžioji dalis prekybos žeme sandorių vyksta privačiame sektoriuje, o žemės rinkos kaina ne visada atitinka tarnybos pardavimo kainą, todėl žemės rinkos kaina negali būti eliminuojama nustatant tikrąją žemės vertę, o vadovaujantis tik tarnybos parduodamų žemės sklypų kainos pokyčiais nustatytas koeficientas negali užtikrinti, kad bus objektyviai nustatyta žemės tikroji vertė.

²¹ Finansų ministerijos 2012-03-05 raštas Nr. ((6.3-01)-5K-1204496)-6K-1202196) Nacionalinei žemės tarnybai.

²² Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus 2012-03-13 įsakymas Nr. 1P-(1.3)-107.

Patikrinus apskaitos registruose 2011 m. gruodžio 31 d. nurodytą sąskaitose 1210011 „Patikėjimo teisė“, 12010012 „Panauda“ ir 12010013 „Nuoma“ valstybinės žemės patikėjimo teise valdomų valstybinės žemės sklypų tikrąją vertę ir ją palyginus su VĮ Registrų centro internetinėje svetainėje pateiktais duomenimis – iki 2012 m. sausio 1d. nustatyta žemės vidutine rinkos verte pagal žemės sklypo unikalų numerį – nustatyta reikšmingų neatitikimų. Be to, kai kuriais atvejais Registrų centro nurodyta kaina buvo didesnė, o kitais – mažesnė už apskaičiuotąją taikant nustatytą koeficientą.

Materialinių vertybių perdavimo–priėmimo aktuose 2011-01-01–2011-12-31 nurodyta žemės sklypų tikroji vertė ir VĮ Registrų centro duomenys

Žemės sklypų unikalūs numeriai	Akte nurodyta vertė Lt	VĮ Registrų centro duomenimis Lt	Skirtumas Lt
250100040007	37688,78	165000	-127311,22
250100050061	177279	547000	-369721,0
250100050099	105687,76	449000	-343312,24
416203000412	466000	303000	163000
440000422168	44700	42800	1900

Tarnyba neskaičiavo kiekvieno žemės sklypo, valdomo patikėjimo teise, žemės vertės pokyčių. Vadovaujantis minėta metodika apskaičiuotas 1 ha valstybinės žemės vertės pokyčio koeficientas pagal kiekvieną tarnybos teritorinį padalinį, buvo padaugintas iš apskaitos registruose nurodytos laikotarpio pabaigoje visų teritorinio padalinio patikėjimo teise valdomų žemės sklypų verčių bendros sumos ir gautas skirtumas įkeltas į sąskaitą 1201003 Žemės vertės padidėjimas arba sumažėjimas.

Pavyzdžiai

Pvz.:	Tikroji vertė apskaitos registruose Lt	Koeficientas	Suma Lt	Skirtumas Lt
			2011-12-31	
Pasvalio žemėtvarkos skyrius –	40246110,54	*	1,031 = 41493739,97	1247629,43
Rokiškio žemėtvarkos skyrius –	46616692,09	*	0,8502 = 39633511,61	-6983180,48
Akmenės žemėtvarkos skyrius –	45661104,43	*	1,0036 = 45825484,41	164379,98

Tarnyba 2011 m. pabaigoje apskaičiavo ir finansinėse ataskaitose nurodė žemės vertę, nesivadovaudama 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ 42 punktu, kad žemė po pirminio pripažinimo finansinėse ataskaitose yra nurodoma tikrąja verte. Minėto standarto 62 punkte nurodyta, kad žemės tikroji vertė nustatoma vadovaujantis Nekilnojamojo turto registrą tvarkančio subjekto atliekamo masinio vertinimo duomenimis, panaudojant žemės verčių žemėlapi, išskyrus atvejus, kai viešojo sektoriaus subjektas turi kitų patikimų duomenų žemės tikrajai vertei nustatyti, pavyzdžiui, nepriklausomų turto vertintojų nustatytą tam tikro žemės ploto rinkos vertę. Be to, tai prieštarauja Apskaitos vadovo 48 punktui ir tarnybos patvirtinto Žemės apskaitos tvarkos aprašo²³ 10 punktui, kad tarnyba, vadovaudamasi 12-uju VSAFAS, žemės apskaitai taiko tikrosios vertės metodą, t. y. pirminio pripažinimo metu apskaitoje žemė registruojama įsigijimo savikaina, o po pirminio pripažinimo finansinėse ataskaitose nurodoma tikrąja verte. Atkreipiame dėmesį, kad žemę įvertinus klaidingai nustatyta tikrąja verte, atitinkamai klaidinga verte nurodomas tikrosios vertės rezervas.

Dėl Nacionalinės žemės tarnybos ir Finansų ministerijos nuomonių, nustatant tikrąją žemės vertę

²³ Finansų, ekonomikos ir apskaitos departamento direktoriaus 2011-12-20 patvirtintas Žemės apskaitos tvarkos aprašas.

Nacionalinė žemės tarnyba kreipėsi į Finansų ministeriją dėl išaiškinimo dėl žemės tikrosios vertės nustatymo, prašydama leisti apskaičiuojant pagal 2011-12-31 būklę valstybinės žemės sklypų tikrąją vertę, taikyti apskaičiuotą vieno hektaro vertės pokyčio koeficientą. Pateiktas argumentas, kad ji patiria reikšmingas finansines sąnaudas patikslindama kiekvieno žemės sklypo tikrąją vertę pagal VĮ Registrų centro atliekamą masinį vertinimą, nes turi šiai valstybės įmonei kasmet sumokėti vidutiniškai 160–250 tūkst. Lt, neturėtų būti laikomas pagrindu netaikyti VSAFAS. Be to, patikslinant žemės sklypų tikrąją vertę, galima naudotis VĮ Registrų centro tinklalapyje skelbiamais nemokamais duomenimis apie kiekvieno žemės sklypo vidutinę rinkos vertę.

Finansų ministerija, atsakydama į šį paklausimą, neprieštaravo, kad 2011-12-31 valstybinės žemės tikroji vertė, sudarant 2011 metų finansinių ataskaitų rinkinį, būtų apskaičiuojama taikant vieno hektaro vertės pokyčio koeficientą. Taip pat pabrėžė, kad per 2012 metus Žemės ūkio ministerija ir tarnyba turėtų spręsti klausimą dėl bendros žemės vertinimo metodikos valstybės mastu naudojimo, įvertinant VĮ Registrų centro skaičiuojamų žemės verčių panaudojimą.

Tarnyba 2011 m. pabaigoje sąskaitoje 1201001 Žemės įsigijimo savikaina užregistravo ir finansinėse ataskaitose nurodė 1 470 727,64 ha laisvos valstybinės žemės fondą 17 674 165,5 tūkst. Lt verte. Patikrinę pasirinktų teritorinių skyrių laikotarpio pabaigoje ataskaitoje nurodytus duomenis nustatėme, kad laisvos valstybinės žemės fondo vertė apskaičiuota vadovaujantis Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus patvirtinta vieno hektaro valstybinės žemės vertės pokyčio koeficiento pagal tarnybos teritorinius padalinius metodika, t. y. kiekvieno teritorinio padalinio nustatyta 2011 metų hektaro kaina padauginta iš hektarų kiekio.

Pavyzdžiai

Vilniaus miesto žemėtvarkos skyrius – 23 026,77 ha*349 558,0393 Lt = 8 049 192 573 Lt;

Vilniaus rajono žemėtvarkos skyrius – 79 339,66 ha*1 863,4697 Lt = 147 847 052 Lt;

Kaišiadorių žemėtvarkos skyrius – 16 528,27 ha*2 988,8399 Lt = 49 400 353 Lt;

Palangos žemėtvarkos skyrius – 4 420,43 ha*527 086,7180 Lt = 2 329 949 941 Lt;

Utenos žemėtvarkos skyrius – 31 095,85 ha*2 106,7049 Lt = 65 509 780 Lt.

Pažymėtina, kad šis žemės vertės nustatymo būdas nėra tinkamas dėl išvardytų priežasčių. Tarnybos parduodamos žemės kainos pagrindu nustatyta žemės vertė gali reikšmingai skirtis nuo tikrosios vertės. Manome, kad laisvos žemės fondo sklypų vertė tiksliau būtų nustatoma pagal žemės verčių žemėlapiu duomenis, kuriuos nustatydamas vidutinę rinkos kainą naudoja ir VĮ Registrų centras.

Atkreipiame dėmesį, kad pagal Nekilnojamojo turto registro įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 1 punktą žemės sklypai registruojami Nekilnojamojo turto registre pagal šio įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 7 punktus – į nekilnojamuosius daiktus registruojamos daiktinės – nuosavybės, patikėjimo, ilgalaikės nuomos – teisės. Nacionalinė žemės tarnyba Nekilnojamojo turto registre neįregistravo patikėjimo teisės į nekilnojamuosius turto objektus – laisvos valstybinės žemės fondą.

Manome, kad Žemės ūkio ministerija, kaip žemės politiką formuojanti institucija, siekdama išvengti dvejopos žemės vertinimo metodikos valstybės mastu naudojimo, turėtų sukurti tinkamą valstybinės žemės vertinimo metodiką, kuri užtikrintų VĮ Registro centro skaičiuojamų žemės verčių panaudojimą.

Audito metu nustatyta, kad Nacionalinės žemės tarnybos Utenos žemėtvarkos skyrius klaidingai registravo 2011 m. naujai suformuotų ir parduodamų žemės sklypų vertę.

Pavyzdžiai

Apyvartos žiniaraštyje ir pajamų ir išlaidų dalyje 2011 m. naujai suformuotų ir parduotų žemės sklypų (unikalus Nr. 4400-2135-7962, 4400-2190-5391 ir 4400-2182-4737) vertė nurodyta ne vidutine rinkos, o realizavimo verte, t. y. apskaitoje nenurodytas nuostolis iš ilgalaikio turto perleidimo (880001 sąskaita).

Pagal tarnybos patvirtinto Žemės apskaitos tvarkos aprašo 19 punktą ir jo 1 priedo 3.1, 6.1, 6.3 ir 6.7 punktus naujai suformuotas ir Nekilnojamojo turto registre įregistruotas žemės sklypas pirmą kartą apskaitos registre turi būti registruojamas vidutine rinkos verte. 2011 m. naujai suformuoti žemės sklypai apskaitos registre turėjo būti nurodomi vidutine rinkos verte, o parduodant sklypą jo vertė turi būti nurašoma iš apskaitos. Kai žemė parduodama remiantis pasirašyta pardavimo–pirkimo sutartimi, apskaitoje registruojamas pelnas arba nuostolis iš ilgalaikio materialiojo turto perleidimo. Be to, nesivadovauta 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ 42 punktu, kad žemė po pirminio pripažinimo finansinėse ataskaitose yra nurodoma tikrąja verte.

Nacionalinė žemės tarnyba visuomenės poreikiams paimtus žemės sklypus, už kuriuos su žemės savininku atsiskaitė Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos, pirminio pripažinimo metu netinkamai apskaitė vidutine rinkos, o ne įsigijimo verte, kuri buvo sumokėta pagal sutartį su buvusiu savininku. Privačios žemės savininkams ir kitiems žemės naudotojams už žemės sklypų paėmimą visuomenės poreikiams (keliams tiesti) nuostoliai atlyginami pinigais rinkos kaina. Šiuo atveju tarnyba nesivadovavo 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ 16 punktu, kad įsigytas ilgalaikis materialusis turtas pirminio pripažinimo momentu apskaitoje registruojamas įsigijimo savikaina, ir 17 punktu, kad įsigijimo ar pasigaminimo savikainą sudaro pirkimo kaina, <...> atėmus prekybos nuolaidas, jei dėl to įsigijimo savikaina netampa reikšmingai mažesnė už turto rinkos vertę.

Pavyzdžiai

Žemės sklypų unikalūs numeriai	Savininkui atlyginta vertė, Lt	NŽT apskaityta vertė, Lt	Skirtumas, Lt
440021604375	3 000	1 900	1 100
440021603634	11 500	7 100	4 400
440021606615	1 800	1 100	700
440021604102	6 700	4 200	2 500
Iš viso:	23 000	14 300	8 700

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Žemės įstatymo²⁴ 47 straipsnio 10 dalį, kai žemės paėmimu visuomenės poreikiams suinteresuota institucija (Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos) atsiskaito su paimamos žemės savininku ir (ar) kitu naudotoju pagal sutartį dėl žemės paėmimo visuomenės poreikiams ir atlyginimo už ją, Nacionalinės žemės tarnybos teritorinis padalinys paimamą visuomenės poreikiams žemės sklypą įregistruoja Nekilnojamojo turto registre kaip valstybinę žemę, o pagal 11 dalį – paimtas visuomenės poreikiams žemės sklypas

²⁴ Lietuvos Respublikos žemės įstatymas, 1994-04-26 Nr. I-446 (2011-04-12 Nr. XI-1314 redakcija).

perduodamas Kelių direkcijai neatlygintinai naudotis tik toms reikmėms, kurioms šis žemės sklypas buvo paimtas visuomenės poreikiams, t. y. keliams tiesti.

Nacionalinei žemės tarnybai pirminio pripažinimo metu žemės sklypus klaidinga (patikrintų pavyzdžių atvejais – mažesne) verte, o metų pabaigoje juos įvertinant tikrąja verte, atitinkamai klaidinga verte (šiuo atveju – didesne) nurodomas tikrosios vertės rezervas.

Nacionalinė žemės tarnyba Nekilnojamojo turto registre įregistruotą ir laisvos žemės fondo žemę po pirminio pripažinimo finansinėse ataskaitose nurodė netinkamai nustatyta tikrąja verte, o žemės sklypus įsigytus visuomenės poreikiams iš žemės savininkų, pirminio pripažinimo metu netinkamai apskaitė ne įsigijimo savikaina, o vidutine rinkos verte, taigi nesilaikė 12-ojo VSAFAS reikalavimų.

Dėl netinkamos žemės vertės nustatymo negalėjome patvirtinti, kad konsoliduotojoje Finansinės būklės ataskaitoje pagal 2011-12-31 duomenis teisingai nurodytas žemės (A.II.1 eil.) likutis – 51 629 417,7 tūkst. Lt ir tikrosios vertės rezervo (F.II.1 eil.) likutis – 25 495 219,4 tūkst. Lt.

1.1.4.4 Pastebėjimai dėl valstybinės žemės pardavimo

Vertindami valstybinės žemės išsimokėtinai pardavimo ūkinių operacijų registravimą buhalterinėje apskaitoje nustatėme, kad registruojami šimtatūkstantiniai, o kartais net milijoniniai nuostoliai, patiriami dėl valstybinės žemės pardavimo.

Nustatėme, kad prestižinėse Vilniaus miesto zonose žemės rinkos kaina už valstybinės žemės pardavimo kainą didesnė iki 18 kartų. Manome, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 24 d. nutarimu Nr. 205 patvirtintoje Žemės įvertinimo metodikoje nustatyti per maži pataisos koeficientai sklypo padėčiai įvertinti kompleksiniu urbanistiniu–ekologiniu bei teritorijos rekreacinio–ekologinio vertingumo požiūriais, taikomi parduodant prestižinėse Vilniaus miesto ir kitų regionų zonose esančius žemės sklypus. Nekilnojamojo turto kainos išaugo, tačiau nutarimo nuostatos dėl parduodamų valstybinės žemės sklypų kainos nustatymo nekoreguotos nuo 2002 m.

Pavyzdys

Vilniaus m. žemėtvarkos skyriuje parduotas 0,20 ha žemės sklypas Pasakų g. pardavimo kaina – 63 418,4 Lt, sklypo rinkos vertė 1 050 274 Lt. Skirtumas – 986 855,6 Lt. Apskaitoje registruojama D 8810001. Nuostoliai už parduotą turtą 986 855,6 Lt (1 050 274–63418,4).

Pagal VĮ Registrų centro parengtą Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos žemės vertinimo masiniu būdu 2010-08-01 ataskaitą Nr. 2010-13-9, kurią parengti užsakė Nacionalinė žemės tarnyba, sudarytą žemės verčių žemėlapi, žemės sklypas Pasakų g. priklauso 57.68 zonai. Ji laikoma viena iš prestižinių Vilniaus mieste, čia esantis nekilnojamas turtas pasižymi aukštomis kainomis.

Parduodant prestižinėse Vilniaus miesto ir kitų regionų zonose esančius žemės sklypus taikomi nutarime²⁵ nurodyti per maži pataisos koeficientai, todėl valstybės biudžetas negauna dalies pajamų,

²⁵ Ten pat.

kurias galėtų uždirbti pardavus valstybei priklausantį turtą tikrąja jo verte, taigi patiriami dideli valstybinės žemės pardavimo nuostoliai (2011 m. – 184,3 mln. Lt), lyginant su jos balansine verte.

Nacionalinė žemės tarnyba (ir kitos iki tol šioje srityje veikusios atsakingos institucijos) neanalizavo žemės pardavimo kainų skirtumų, susidariusių nuostolių ir nesiėmė jokių priemonių, kad Vyriausybės nutarimu patvirtinta Žemės įvertinimo metodika būtų tinkama adekvačiai parduodamos žemės vertei apskaičiuoti, t. y. kad nustatyti didesni pataisos koeficientai sklypo padėčiai įvertinti kompleksiniu urbanistiniu–ekologiniu bei teritorijos rekreacinio–ekologinio vertingumo požiūriais, ar įvedami kiti kriterijai, kuriais remiantis žemės pardavimo kaina būtų nustatoma artimesnė rinkos kainai, o tai sumažintų patiriamus nuostolius dėl valstybinės žemės pardavimo.

Parduodamos žemės vertę apskaičiavus pagal minėtos šiuo metu galiojančios metodikos nuostatas, valstybės biudžetas negavo dalies pajamų, kurias būtų galėjęs uždirbti parduodamas valstybei priklausantį turtą realia jo verte.

Pažymėtina, kad Vyriausybės nutarime²⁶ nėra aiškiai nustatytas lengvatų reglamentavimas, nustatant atsiskaitymo terminus už išsimokėtinai parduotą valstybės žemę. Kai kurios institucijos ar jų padaliniai skirtingai interpretuoja šio nutarimo nuostatas, nustatydamos atsiskaitymo už parduotą žemės sklypą terminus.

Vyriausybės nutarimu²⁷ „Dėl valstybinės žemės ūkio paskirties žemės sklypų pardavimo ir nuomos“ reglamentuota, kad mokėjimas vyksta tokia tvarka:

- Jaunieji ūkininkai iki 40 metų, įregistravę ūkininko ūkį Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatymo nustatyta tvarka, už žemės ūkio paskirties žemės sklypą pradeda mokėti antraisiais metais ir iš karto sumoka 5 proc. žemės ūkio paskirties žemės sklypo kainos. Valstybinės žemės pirkimo–pardavimo sutartyje numatytos sumos turi būti sumokamos atitinkamai ne vėliau kaip iki kitų metų sausio 15 dienos.
- Asmenys, turintys teisę į valstybės paramą pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo laikinąjį įstatymą, pirkdami išsimokėtinai žemės ūkio paskirties žemės sklypą, palūkanas pradeda mokėti antraisiais kalendoriniais metais po valstybinės žemės pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo. Visi kiti asmenys, pirkdami išsimokėtinai žemės ūkio paskirties žemės sklypą, palūkanas pradeda mokėti pirmaisiais kalendoriniais metais po valstybinės žemės pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo.

Utenos žemėtvarkos skyrius Vyriausybės nutarimą²⁸ interpretavo taip: sudarytoje žemės sklypo pirkimo pardavimo 2011 m. spalio 20 d. sutartyje su pirkėju M. K, kuriam taikytos teisės aktuose jaunajam ūkininkui nustatytos lengvatos²⁹, nustatyta, kad pirkėjas už perkamą žemės sklypą įsipareigoja pradėti mokėti antrais metais po sutarties sudarymo, sumokėdamas 5 proc. žemės ūkio paskirties žemės sklypo kainos (310,53 Lt) iki 2014 m. sausio 15 d.

Tarnybos Teisės departamento specialistų nuomone, valstybinės žemės ūkio paskirties žemės pirkimo–pardavimo išsimokėtinai sutartyje, sudarytoje su jaunuoju ūkininku 2011 m. spalio 20 d., į

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-02-18 nutarimas Nr. 236 (2004-12-02 Nr. 1538 redakcija), 2.15 p.

²⁷ Ten pat, 2004-12-02 Nr. 1538 redakcija.

²⁸ Ten pat.

²⁹ Žemės sklypas Tauragnų km., unikalus numeris 4400-2145-4255 2011-10-20. Pradinė kaina 6 210,66 lt, pirmas įnašas 310,53 Lt, likutis 5 900,13 Lt.

nustatyto mokėjimo grafiko pirmąjį mokėjimą turėtų būti įrašyta žemės sklypo kainos 5 proc. dydžio mokėtina dalis ir palūkanos, apskaičiuotos nuo visos žemės sklypo kainos; pirmąją žemės sklypo kainos dalį ir palūkanas jaunas ūkininkas turėtų sumokėti ne vėliau kaip iki 2013 m. sausio 15 d.

Manome, kad būtų tikslinga inicijuoti nutarimo pakeitimą – patikslinti nuostatas dėl pirmo įnašo ir palūkanų sumokėjimo terminų nustatymo žemės pirkimo–pardavimo sutartyse.

Vyriausybės nutarimu nepakankamai aiškiai reglamentuojant atsiskaitymo už žemę tvarką ir terminus, Nacionalinė žemės tarnyba žemės pardavimo sutartyse nustato vėlesnius atsiskaitymo už žemę terminus, todėl valstybės biudžetas laiku negauna pajamų už parduotą žemę.

Nustatėme, kad yra valstybinės žemės pirkėjų, kurie nevykdo valstybinės žemės pirkimo–pardavimo sutarties, t. y. nustatytais terminais nemoka įmokų ir palūkanų už išsimokėtinai parduotą valstybinės žemės sklypą, tačiau tarnyba nesiima visų reikiamų priemonių skoloms išieškoti.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos taisyklių“³⁰ 2.12 punktą, valstybinės žemės pardavėjai ir nuomotojai kontroliuoja, kaip valstybinės žemės sklypų pirkėjai ir nuomininkai vykdo sąlygas, numatytas valstybinės žemės pirkimo–pardavimo ir nuomos sutartyse, o nustatę pažeidimų – reikalauja juos pašalinti arba inicijuoja šių sutarčių nutraukimą ir įstatymų nustatyta tvarka kreipiasi, kad būtų atlyginti nuostoliai.

Naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos taisyklių 18.10 punkte nurodyta, kad, jeigu žemės sklypas perkamas išsimokėtinai, sąlyga, kad žemės sklypas laikomas įkeistu valstybei nuo jo perdavimo pirkėjui momento, užtikrinant pirkėjo prievolę sumokėti įsiskolinimą už perkamą valstybinės žemės sklypą, įsigaliojo tik nuo 2011 m. gegužės 5 d.

Tarnyba nurodė teritorinių žemėtvarkos skyrių vedėjams užtikrinti, kad būtų užregistruota priverstinė hipoteka ne tik po 2011 m. gegužės 5 d. išsimokėtinai parduotiems valstybinės žemės sklypams, bet ir tiems, kurie buvo parduoti anksčiau.

Tarnybos struktūriniuose padaliniuose nustatėme, kad užregistruota priverstinė hipoteka tų pirkėjų, kurie laikosi sutarties reikalavimų, tačiau įsipareigojimų nevykdantys valstybinės žemės pirkėjai neįregistravo priverstinės hipotekos.

Pasirinkti tarnybos žemėtvarkos skyriai nepateikė informacijos (paprastai) apie kreipimąsi į teismą dėl skolų ieškojimo teisės aktų nustatyta tvarka. Todėl negavome tinkamų ir pakankamų įrodymų, kad valstybinės žemės pardavėjai imasi priemonių skoloms išieškoti iš skolininkų, kai valstybinės žemės pirkėjas nesumoka skolos nustatytais terminais.

³⁰Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-03-09 nutarimas Nr. 260 (2011-04-27 Nr. 494 redakcija).

Pirkėjai laiku nemoka įmokų už nupirktą valstybinę žemę Nacionalinei žemės tarnybai, o ji nesiima veiksmų dėl išskolinimo iš šių asmenų išieškojimo, todėl valstybė, pardavusi jai priklausiusį turtą (žemę), negauna už tai pajamų.

1.1.5. Socialinių išmokų sąnaudų apskaita

Žemės ūkio ministerija ir jai pavaldžios įstaigos – Žuvininkystės tarnyba, Valstybinė augalininkystės tarnyba, Valstybinė mašinų bandymo stotis – su darbo santykiais susijusias sąnaudas (materialines pašalpas, pašalpas už dvi pirmąsias laikinojo nedarbingumo dienas, socialinio draudimo atašė šeimos nariams išmokas) finansinėse ataskaitose netinkamai priskyrė sąnaudų ir piniginių išmokų straipsniams.

Ministerijai pavaldžios įstaigos Valstybinė mašinų bandymo stotis (6,5 tūkst. Lt) ir Valstybinė augalininkystės tarnyba (210,0 tūkst. Lt) 2011 metais patirtas su jo darbo santykiais susijusias ir kitas sąnaudas – apskaičiuotas ir išmokėtas materialinių pašalpų, pašalpų už dvi pirmąsias laikinojo nedarbingumo dienas sumas (iš viso 216,5 tūkst. Lt) netinkamai priskyrė socialinių išmokų, o ne darbo užmokesčio ir kitoms sąnaudoms, nesilaikydamos 24-ojo VSAFAS 9.1, 9.4, 10 punktų ir 11-ojo VSAFAS 12.1 punkto.

Žemės ūkio ministerija (733,4 tūkst. Lt) ir jai pavaldžios įstaigos – Žuvininkystės tarnyba (38,7 tūkst. Lt), Valstybinė augalininkystės tarnyba (268,3 tūkst. Lt), Valstybinė mašinų bandymo stotis (6,5 tūkst. Lt) 2011 metais išmokėtas materialines pašalpas, pašalpas už dvi pirmąsias laikinojo nedarbingumo dienas, socialinio draudimo atašė šeimos nariams išmokas (iš viso 1 046,9 tūkst. Lt) pinigų srautų ataskaitoje netinkamai priskyrė socialinių išmokų, o ne darbo užmokesčio ir kitų išmokų straipsniui. Šiuo atveju nesilaikyta 5-ojo VSAFAS 19 ir 20 punktų, kad priskiriant išmokas prie šiame standarte išvardytų išmokų grupių, vadovaujamosi 11-ojo VSAFAS „Sąnaudos“ nuostatomis dėl sąnaudų priskyrimo ir grupavimo.

Pagal 24-ojo VSAFAS „Su darbo santykiais susijusios išmokos“³¹ 9.1, 9.4, 9.5, 10 punktus materialinės pašalpos, socialinio draudimo atašė šeimos nariams išmokos turi būti priskiriamos prie pagrindinės veiklos kitų sąnaudų, pašalpos už dvi pirmąsias laikinojo nedarbingumo dienas – prie darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudų. Toks Finansų ministerijos išaiškinimas dėl šių sąnaudų apskaitos pateiktas ir Viešojo sektoriaus apskaitos metodologinės informacijos duomenų bazėje.

Finansų ministerijos išaiškinimas pateiktas internetiniame tinklapyje www.finmin.lt:

1 klausimas: Ar ligos pašalpa už pirmas dvi dienas, kurią moka darbuotojui darbdavys priskiriama socialinių išmokų sąnaudoms? Kokioje pinigų srautų ataskaitos eilutėje rodomos šios išmokos?

Atsakymas: Ne, vadovaujantis 24-ojo VSAFAS "Su darbo santykiais susijusios išmokos" 9 ir 10 punktų nuostatomis, ligos pašalpa priskiriama darbo užmokesčio sąnaudoms. Pinigų srautų ataskaitoje šios išmokos rodomos eilutėje A.III.1 Darbo užmokesčio ir socialinio draudimo (Dokumento ID:402390, sukūrimo Data:2012-02-01).

³¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-10-26 įsakymu Nr. 1K-334.

2 klausimas: Kokioms sąnaudoms priskiriamos išmokų sąnaudos už pirmas 2 ligos dienas, materialinė pašalpa mirties atveju, išieitinė išmoka?

Atsakymas: Ligos ir išieitinė pašalpa – darbo užmokesčio sąnaudos, materialinė pašalpa - kitos pagrindinės veiklos sąnaudos (Dokumento ID:402821, sukūrimo data 2012-06-18).

3 klausimas: Kurioje Veiklos ataskaitos eilutėje turėtų būti parodomos kompensacijos (už gyvenamąjį plotą ir pan.), mokamos atašė ir atašė šeimos nariams?

Atsakymas: Tokios išmokos turėtų būti priskiriamos pagrindinės veiklos kitoms sąnaudoms (B.XIV eilutė Veiklos rezultatų ataskaitoje) (Dokumento ID:402333, sukūrimo data 2011-12-21).

Ministerija ir jai pavaldžios įstaigos patirtas materialinių pašalpų, pašalpų už dvi pirmąsias laikinojo nedarbingumo dienas sąnaudas ir šių rūšių išmokas finansinėse ataskaitose netinkamai priskyrė socialinių išmokų, o ne darbo užmokesčio ir kitų sąnaudų/išmokų straipsniams – taigi nesilaikė 24-ojo, 11-ojo ir 5-ojo VSAFAS reikalavimų. Todėl ministerijos konsoliduotose finansinėse ataskaitose pateikti neteisingi duomenys:

Veiklos rezultatų ataskaitoje pagal 2011-12-31 duomenis: socialinių išmokų sąnaudos (B.X eil.) nurodytos 216,5 tūkst. Lt didesnės, o darbo užmokesčio ir socialinio draudimo (A.III.1 eil.) ir kitos pagrindinės veiklos sąnaudos (B.XIV eil.) – šia suma mažesnės.

Pinigų srautų ataskaitoje pagal 2011-12-31 duomenis: socialinės išmokos (A.III.8 eil.) – 1 046,9 tūkst. Lt didesnės, o darbo užmokesčio ir socialinio draudimo (A.III.1 eil.) ir kitos išmokos (A.III.12 eil.) – šia suma mažesnės.

Ministerijoje ir pavaldžiose įstaigose nustatyti pažeidimai ir netinkamas apskaitos tvarkymas turi reikšmingos įtakos konsoliduotųjų Žemės ūkio ministerijos finansinių ataskaitų rinkiniui. Atkreipiame dėmesį, kad, vadovaujantis 1-ojo VSAFAS 29 punktu, jei viešojo sektoriaus subjektas tvarko apskaitą nesilaikydamas nors vieno VSAFAS ar jo reikalavimo, tuomet jis negali tvirtinti, kad finansinių ataskaitų rinkinys parengtas pagal VSAFAS.

1.2. Dėl konsolidavimo proceso

Rengiant 2011 metų finansines ataskaitas Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemoje (VSAKIS) Žemės ūkio ministerija ir jai pavaldi biudžetinė įstaiga Nacionalinė mokėjimo agentūra nesuderino visų tarpusavio operacijų.

Remiantis Žemės ūkio ministerijos pateikta Viešojo sektoriaus subjektų nesuderinto sandorio detalizavimo pažyma, iš Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinės sistemos (VSAKIS), bendra derinamų išankstinių apmokėjimų suma, finansavimo sumų suma, kurią nurodė Žemės ūkio ministerija ir Nacionalinė mokėjimo agentūra sutampa, tačiau liko nesuderintos išankstinių apmokėjimų (7 350,7 tūkst. Lt) suma ir finansavimo sumos pagal finansavimo šaltinius (iš valstybės biudžeto, iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų, iš kitų šaltinių) bei finansavimo paskirtį (nepiniginiam turtui įsigyti ar kitoms

išlaidoms kompensuoti) (iš viso – 2 500 688,8 tūkst. Lt). Ministerija ir Nacionalinė mokėjimo agentūra negalėjo pagrįsti, kurios iš šių institucijų sąskaitų duomenys yra teisingi.

Dėl nesuderintų išankstinių apmokėjimų ir finansavimo sumų Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemoje (VSAKIS) negalime patvirtinti, kad konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis nurodyti teisingi likučiai:

Finansinės būklės ataskaitoje: Išankstiniai apmokėjimai (C.II. eil.) – 76 062,3 tūkst. Lt, Finansavimo sumos iš valstybės biudžeto (D.I. eil.) – 26 393 468 tūkst. Lt, iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų (D.III. eil.) – 68 643,9 tūkst. Lt (D.III. eil.) bei Kitų šaltinių (D.IV. eil.) – 2 996,8 tūkst. Lt;

Finansinių ataskaitų aiškinamojo rašto lentelėse: „Finansavimo sumos pagal šaltinį, tikslinę paskirtį ir jų pokyčiai per ataskaitinį laikotarpį“ finansavimo sumų apyvartos ir „Informacija apie išankstinius apmokėjimus“ Išankstiniai apmokėjimai viešojo sektoriaus subjektams pavedimams vykdyti (I.2 eil.) – 72 778,1 tūkst. Lt.

Pastebėjimai, turėję įtakos biudžeto vykdymo ataskaitų teisingumui, pateikti ataskaitos 2.2 ir 2.4 poskyriuose.

2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo

2.1. Dėl valstybės žemės ūkio materialinių išteklių rezervo

Vertindami žemės ūkio ministerijos valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų, priklausančių valstybei nuosavybės teise, įsigijimą, pardavimą, saugojimo išlaidas, nustatėme teisės aktų pažeidimus. Ministerija nesilaikė Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų, nes pirkimą vykdė būdama pagrindine šios bendrovės akcininke, neatmetė tiekėjo pasiūlymo, jam pasiūlius per dideles, perkančiajai organizacijai nepriimtinas kainas. Ministerija nekontroliavo kaip kaupiamos ir tvarkomos privalomųjų materialinių išteklių atsargos ir taip nesivadovavo Valstybės rezervo įstatymo nuostatomis. Ministerija sprendimą dėl rezerve saugomų atsargų tinkamumo naudoti ir pardavimo priima neturėdama aiškiai reglamentuotų atsargų saugojimo termino nustatymo taisyklių. Ministerija už atsargų saugojimą mokėdama brangiau nei rinkoje siūloma kaina, galėjo biudžeto lėšas panaudoti neekonomiškai. Šiame ataskaitos skyriuje išdėstyta informacija, susijusi su žemės ūkio ministerijos duomenimis, sudarančiais tarnybos paslaptį ir žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“.

2.2. Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų kitų subjektų finansavimui

2.2.1. Dėl atskleidimo pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius

Ministerija dalį biudžeto asignavimų kitų subjektų finansavimui netinkamai suplanavo ir skyrė „viena eilute“, išlaidas apskaitė pagal netinkamus ekonominės klasifikacijos straipsnius.

Ministerija 2011 metais sudarė sutartis ir skyrė 5 273,0 tūkst. Lt asignavimų „viena eilute“ pagal kitų išlaidų einamiesiems tikslams (2.8.1.1.1.02) ekonominės klasifikacijos kodą.

Informacija apie 2011 metais ministerijos su kitais subjektais sudarytas sutartis

Veiklai, susijusiai su arklių ir avių genetinių išteklių išsaugojimu, vykdyti pagal sutartis skirta Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos biudžeto lėšų:

2011-03-24 Nr. 8P-11-036 UAB Vilniaus žirgynui – 948,4 tūkst. Lt;

2011-03-25 Nr. 8P-11-042 UAB „Šeduvos avininkystei“ – 240,0 tūkst. Lt;

2011-03-25 Nr. 8P-11-041 UAB Sartų žirgynui – 539,8 tūkst. Lt;

2011-03-25 Nr. 8P-11-043 UAB Nemuno žirgynu“ – 1 070,8 tūkst. Lt.

Ministerija pagal sutartis 2011-04-15 Nr. 8P-11-053 ir Nr. 8P-11-054 nepavaldžiai biudžetinei įstaigai – Lietuvos agrarinių ir miškų mokslo centro filialui Agrocheminių tyrimų laboratorijai skyrė atitinkamai 1 084 tūkst. Lt ir 600 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų ilgamečių dirvožemio agrocheminių savybių stebėjimo tyrimams ir Lietuvos dirvožemių agrocheminių savybių duomenų bazės DirvAgroch_DB10LT rengimui.

Ministerija pagal sutartis 2011-04-27 Nr. 8P-11-060, Nr. 8P-11-061 ir 2011-05-17 Nr. 8P-11-068 kitiems subjektams (Labdaros ir paramos fondui „Maisto bankui“, asociacijai Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijai, Tradicinei religinei bendrijai Lietuvos Caritas) skyrė atitinkamai 79,0 tūkst. Lt, 173,8 tūkst. Lt ir 537,2 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų paramai skirtų maisto produktų paskirstymui.

Šie subjektai skirtas biudžeto lėšas naudojo darbo užmokesčiui, socialinio draudimo įmokoms mokėti, kitoms paprastosioms išlaidoms dengti.

Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo³² 5 straipsnio 1 dalies 1 punktu, minėtos veislininkystės įstaigos yra kiti subjektai, kuriems galimybė gauti biudžeto lėšas numatyta jų veiklos sritį reglamentuojančiame Gyvulių veislininkystės įstatymo³³ 20 straipsnyje. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija valstybės biudžeto lėšų gali gauti vadovaujantis jos veiklą reglamentuojančiu įstatymu³⁴, o lėšos maisto produktų skirstymui skiriamos vadovaujantis Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymo 8 straipsnio 4 dalimi.

Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktais, asignavimų valdytojas privalo naudoti skirtus biudžeto asignavimus vadovaujamos įstaigos programoms vykdyti, paskirstyti juos pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms ir kitiems subjektams programoms vykdyti, taip pat nustatyti ir tvirtinti vadovaujamos biudžetinės įstaigos ar pavaldžių įstaigų ir kitų subjektų programas, jų sąmatas, neviršijant šioms programoms patvirtintų bendrųjų asignavimų, tarp jų – išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui ir turtui įsigyti, sumų. Vadovaujantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių³⁵ 17 ir 18 punktais, asignavimų valdytojas tvirtina pavaldžių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatas pagal visus funkcinės ir ekonominės klasifikacijos kodus. Atsižvelgiant į teisės aktų reikalavimus, asignavimų valdytojas

³² Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2010-12-09 Nr. XI-1209 redakcija).

³³ Lietuvos Respublikos gyvulių veislininkystės įstatymas, 1994-02-08 Nr. I-384 (1998-11-24 Nr. VIII-934 redakcija).

³⁴ Lietuvos Respublikos Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos, Raudonojo Pusmėnulio ir Raudonojo Kristalo emblemos ir pavadinimo įstatymas, 2000-10-10 Nr. VIII-1978, 7 str. ir 10 str. 1 d. 6 p.

³⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 (2004-06-15 Nr.751 redakcija).

kitiems subjektams (kurie atitinka Biudžeto sandaros įstatyme nustatytą kito subjekto apibūdinimą) skirti asignavimus privalo pagal patvirtintas programų sąmatas detalai nurodant išlaidų ekonominės klasifikacijos kodus.

Ministerija, skirdama asignavimus kitiems subjektams Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programai vykdyti „viena eilute“ (ne pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius), nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių, todėl apskaitoje 5 273,0 tūkst. Lt panaudotų biudžeto lėšų neatskleista pagal jų ekonominę paskirtį.

Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2011-12-31 ataskaitoje kitų išlaidų einamiesiems tikslams (2.8.1.1.1.02) ekonominės klasifikacijos straipsnio kasinės išlaidos nurodytos 5 273,0 tūkst. Lt didesnės, o kitų paprastųjų išlaidų atitinkamų straipsnių (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, prekių ir paslaugų naudojimo) – šia suma mažesnės.

2.2.2. Dėl lėšų skyrimo žirgų genetinių išteklių išsaugojimui

Ministerija lėšas žirgų genetinių išteklių išsaugojimui paskirstė nenustačiusi jų poreikio pagrįstais skaičiavimais, be to, finansavo veislių, nenumatytų Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programoje, išlaikymą.

Žemės ūkio ministerija 2011 metais vykdė Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos 01.001 Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimas priemonę 01.01.17.

Atkreipėme dėmesį, kad Ūkinių genofondinių gyvūnų selekcinis branduolius laikančių subjektų finansavimo tvarka³⁶ nenumato konkrečių kriterijų ir lėšų poreikio vieno žirgo išlaikymui, pagal kuriuos skirstomos lėšos UAB Sartų žirgynas, UAB Vilniaus žirgynas ir UAB Nemuno žirgynas. Pagal šias taisykles sprendimas dėl lėšų paskirstymo priimamas atsižvelgiant į selekcinis branduolius laikančių subjektų pateiktą lėšų poreikį ir ūkinių gyvūnų bandos struktūrą bei prižiūrimų ūkinių gyvūnų, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centre įtrauktų į apskaitą einamųjų metų sausio 1 d., skaičių.

Remiantis atsakingų ministerijos darbuotojų pateikta žodine informacija, Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas yra atlikęs apskaičiavimus dėl vieno žirgo išlaikymui reikalingų lėšų poreikio (ŽŪM teigimu – 4–5 tūkst. Lt metams), pagal kurį ir paskirstomos lėšos žirgynams, tačiau jokių tai įrodančių dokumentų nepateikė. Pokalbio su šio instituto atsakinga darbuotoja metu išsiaiškinta, kad tokių apskaičiavimų institutas nėra atlikęs ir tokių duomenų neturi.

Pasirašytose sutartyse³⁷ su žirgynais nebuvo numatyta, kad metų eigoje lėšos, skiriamos priemonei vykdyti, gali būti padidintos. Minėtų sutarčių 7 punkte numatyta, kad lėšos gali būti

³⁶Žemės ūkio ministro 2008-08-21 įsakymu Nr. 3D-465 patvirtintos Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos administravimo taisyklės (su vėlesniais pakeitimais).

³⁷2011-03-24 Nr. 8P-11-036, 2011-03-25 Nr. 8P-11-041, 2011-03-25 Nr. 8P-11-043 (su vėlesniais pakeitimais).

sumažintos įstatymų nustatyta tvarka pakeitus Lietuvos Respublikos 2011 metų valstybės biudžetą, o sutarčių 8 punkte numatyta, kad sumažinus priemonės finansavimą, šalių susitarimu gali būti keičiama darbų apimtis. Pastebėtina, kad metų eigoje Žemės ūkio ministerijos Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos finansavimo ir probleminių klausimų sprendimo komisija kelis kartus protokolais³⁸ keitė kiekvienam žirgynui priemonei vykdyti skirtų lėšų dydį, tačiau padidinus žirgynų finansavimą darbų apimtys nebuvo didinamos.

Žirgynams skirtų lėšų pakeitimai

UAB Vilniaus žirgyno 2011 m. kovo 24 d. sutartyje Nr. 8P-11-036 numatyta 518,9 tūkst. Lt, skirta 948,4 tūkst. Lt, finansavimas didesnis 45,3 proc;

UAB Sartų žirgyno 2011 m. kovo 25 d. sutartyje Nr. 8P-11-041 numatyta 302,7 tūkst. Lt, skirta 539,8 tūkst. Lt, finansavimas didesnis 43,9 proc;

AB Nemuno žirgyno 2011 m. kovo 25 d. sutartyje Nr. 8P-11-043 numatyta 737,4 tūkst. Lt, skirta 1070,8 tūkst. Lt, finansavimas didesnis 31,1 proc.

Remiantis Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos finansavimo ir probleminių klausimų sprendimo komisijos posėdžių protokolais (2011-03-08 Nr. 8D-97, 2011-07-11 Nr. 8D-291, 2011-11-23 Nr. 8D-489) vieno žirgo išlaikymui skiriama 3259,5 Lt (2276+692+291,5). Kita dalis lėšų šiems subjektams skirta kitoms, su genetinių išteklių išsaugojimu susijusioms veikloms, tačiau ji nepriskiriama žirgų išlaikymui.

Be to, UAB Nemuno žirgynui 2011 m. buvo skirta 138,8 tūkst. Lt daugiau, nei prašyta metų pradžioje (2011 m. sausio 5 d. teiktoje pažymoje Nr. 3 apie planuojamą metinį lėšų poreikį išlaidoms, susijusioms su ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimu, buvo prašoma skirti 932 tūkst. Lt, skirta 1 070,8 tūkst. Lt).

Manome, kad ministerija lėšas veiklai, susijusiai su žirgų genetinių išteklių išsaugojimu, skyrė priklausomai tik nuo turimų valstybės biudžeto lėšų, nepagrindusi jų poreikio realiais ir patikrinamais skaičiavimais.

Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos³⁹ 7.2.3 punkte numatytas vienas iš svarbiausių ūkinių genofondinių gyvūnų selekcinėse branduoliuose uždavinių – išlaikyti ne mažiau kaip 4 reproduktorių linijas ir 4 šeimas. Žemės ūkio ministerija finansuoja daugiau nei numatyta programoje kiekvienos iš saugomų veislių linijų ir šeimų:

Saugomos veislės	Pagal sutartis numatyta išsaugoti									
	UAB Vilniaus žirgyno 2011-03-24 sutartis Nr. 3P-11-036		UAB Sartų žirgyno 2011-03-25 sutartis Nr. 3P-11-041		UAB Nemuno žirgyno 2011-03-25 sutartis Nr. 3P-11-043		LSMU Gyvulininkystės instituto 2011-05-02 sutartis Nr. 3P-11-064		IŠ VISO:	
	Linijos	Šeimos	Linijos	Šeimos	Linijos	Šeimos	Linijos	Šeimos	Linijos	Šeimos
Žemaitukai	4	4	-	-	-	-	4	3	8	7
Stambieji žemaitukai	3	4	4	4	-	-	-	-	7	8
Trakėnai	3	8	-	-	6	10	-	-	9	18
Lietuvos sunkieji	3	-	2	2	2	3	-	-	7	5

Manome, kad ministerija, atsižvelgdama į sudėtingą valstybės biudžeto finansinę padėtį, galėtų sumažinti valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų žirgų skaičių ir išlaikyti toki

³⁸ Komisijos posėdžių protokolai: 2011-07-11 Nr. 8D-291 (5.50) ir 2011-11-23 Nr. 8D-489 (5.50)).

³⁹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008-02-06 įsakymu Nr. 3D-58.

reproduktorių linijų ir šeimų skaičių, kuris programoje numatytas kaip pakankamas įgyvendinti uždavinį dėl genofondinių gyvūnų selekcinį branduolių.

Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos 2 punkte nustatyta, kad Lietuva saugo savo ūkinių gyvūnų nacionalinius genetinius išteklius, įtrauktus į senųjų ir XX a. suformuotų lietuviškų ūkinių gyvūnų veislių sąrašą, o programos 3 punkte nėra numatyta šia programa saugoti trakėnų žirgų veislę. Pokalbio su ministerijos Žemės ir maisto ūkio departamento Gyvulininkystės ir veterinarijos skyriaus vyr. specialistu metu išsiaiškinta, kad ši veislė nėra priskiriama prie Lietuvos genofondinių ūkinių gyvūnų veislių, todėl į programą neįtraukta. Pastebėtina, kad šios veislės žirgų ministerijos finansuojami žirgynai laiko daugiausiai, t. y. iš viso Žemės ūkio ministerija trijuose žirgynuose finansuoja 837 žirgus, iš kurių 502 yra trakėnų veislės žirgai. Žemės ūkio ministerija 2011 m. kovo 24 d. sutartimi Nr. 8P-11-036 UAB Vilniaus žirgynui ir 2011 m. kovo 25 d. sutartimi Nr. 8P-11-043 UAB Nemuno žirgynui iš viso skyrė 1 143,1 tūkst. Lt trakėnų veislės žirgų išlaikymui.

Lėšų, skirtų trakėnų veislės žirgų išlaikymui, apskaičiavimas

Iš pateiktų komisijų protokolų nustatyta, kad iš viso pagal metų pradžioje turėtą žirgų skaičių 3 žirgynams paskirstyta 2 234 tūkst. Lt (iš viso priemonei skirta 3 464 tūkst. Lt). Žemės ūkio ministerija trijuose žirgynuose finansuoja 837 žirgus, iš kurių 502 yra trakėnų veislės žirgai. Komisijos protokoluose nustatyta, kad trakėnų veislės žirgams taikomas koeficientas 0,7 (atsižvelgiant į vidutinės arklių realizacijos kainas). Pritaikius šį koeficientą trakėnų veislės žirgų skaičius – 351 ($502 \times 0,7 = 351$), kitų veislių žirgų – 335 ($837 - 502 = 335$). Iš viso remiamų žirgų skaičius, pritaikius trakėnų veislei koeficientą 0,7, yra 686. Remiantis šiais skaičiavimais nustatyta, kad ministerija trakėnų veislės žirgų išlaikymui skyrė 1 143,1 tūkst. Lt ($(2\ 234 \times 351) / 686 = 1\ 143,1$).

Atsižvelgdami į Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos administravimo taisyklių 6.1 punkto nuostatą, pagal kurias ministerija gali finansuoti tik Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programoje numatytą lietuviškų žirgų veislių selekcinį branduolių sudarymą ir išsaugojimą, manome, kad ministerija nepagrįstai (ne Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo priemonei įgyvendinti) panaudojo 1 143,1 tūkst. Lt programoje nenumatytos ir nelietuviškos veislės trakėnų veislės žirgų išlaikymui.

Manome, kad asignavimų valdytojas, finansuodamas trakėnų veislės žirgų išlaikymą, nevykdė Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytos pareigos skirtus asignavimus savo vadovaujamos įstaigos programoms vykdyti ir nevykdė 5 straipsnio 1 dalies 7 punkte numatytos pareigos užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą.

Ministerija netinkamai paskirstė ir panaudojo lėšas, skirtas veiklai, susijusiai su žirgų genetinių išteklių išsaugojimu:

- 2 559 tūkst. Lt biudžeto lėšų paskirstė žirgynams, nepagrindusi jų poreikio realiais skaičiavimais. Padidinusi pradinėse sutartyse su žirgynais numatytą finansavimą, nekeitė

darbų apimčių, o UAB Nemuno žirgynui patikslinusi skyrė net didesnę sumą, nei subjekto teiktas lėšų poreikis metų pradžioje;

- neatsižvelgdama į sudėtingą valstybės biudžeto finansinę padėtį, skyrė biudžeto lėšas beveik 2 kartus didesniai reproduktorių linijų ir šeimų skaičiui išlaikyti, nei numatyta programoje kaip pakankamas įgyvendinti uždavinį dėl genofondinių gyvūnų selekcinio branduolių;

- 1 143,1 tūkst. Lt programos lėšų panaudojo nepagrįstai (ne pagal paskirtį) trakėnų veislės žirgų išlaikymui, nors Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programoje nėra numatyta remti šios veislės žirgus, be to, jie nepriskiriami Lietuvos genofondinių ūkinių gyvūnų veislėms.

2.2.3. Dėl UAB Vilniaus žirgynui skirtų valstybės biudžeto lėšų

UAB Vilniaus žirgynas naudodamas gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimui skirtas lėšas įvykdė tik dalį sutartyje numatytų kriterijų, be to neužtikrino šių lėšų naudojimo darbo užmokesčiui mokėti ekonomiškiausiu būdu.

UAB Vilniaus žirgynas, vykdydamas ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimą, įvykdė ne visus 2011 m. kovo 24 d. sutarties Nr. 8P-11-036 2 punkte numatytus vertinimo kriterijus, nes pagal sutartį buvo numatyta išlaikyti Žemaitukų veislės arklius pagal 4 genealogines linijas ir 4 šeimas, o minėtas išlaikė tik pagal 3 genealogines linijas ir 3 šeimas, tačiau panaudojo visas Žemės ūkio ministerijos skirtas lėšas ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimui vykdyti (su kelis kartus metų eigoje papildomai skirtu finansavimu).

Ministerija neužtikrino tinkamo UAB Vilniaus žirgynui ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimui skirtų lėšų naudojimo:

- bendrovė įvykdžiusi tik dalį sutartyje numatytų vertinimo kriterijų (vietoje numatytų 4 genealoginių linijų ir šeimų išlaikė po 3), panaudojo visas šiam tikslui skirtas lėšas.

UAB Vilniaus žirgynas dalį skirtų biudžeto lėšų (408,2 tūkst. Lt, t. y. 43 proc.) 2011 m. panaudojo įstaigos personalo darbo užmokesčiui mokėti. Pastebėtina, kad uždarųjų akcinių bendrovių darbuotojų atlyginimų nustatymas nereglamentuotas teisės aktais, tačiau audito metu nustatėme, kad bendrovės darbuotojams iš biudžeto lėšų mokamas beveik 2 kartus didesnis atlyginimas, lyginant su biudžetinėse įstaigose pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų atlyginimu.

Pastebėjimai dėl darbo užmokesčio dydžio

Bendrovės darbuotojui A, dirbančiam 8 val. per dieną, nustatytas 5 488 Lt mėnesinis atlyginimas (neatskaičius mokesčių), bendrovės darbuotojui B – 4 390 Lt. Dalį mėnesinio atlyginimo sudaro darbo užmokestis veikalai, susijusiai su genetinių išteklių išsaugojimu vykdyti (kaip nurodyta UAB Vilniaus žirgyno atsiųstoje pažymoje apie apskaičiuotą darbo užmokestį, atitinkamai 2 873 Lt ir 2 298 Lt), mokamas iš ministerijos skirtų valstybės biudžeto asignavimų. Pagal Vyriausybės 1993-07-08 nutarimu Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ nustatytą maksimalų biudžetinės įstaigos analogiškos pareigybės tarnybinio atlyginimo koeficientą, galėtų būti mokamas

darbuotojui A 2 281 Lt (18,7x122Lt), vyr. buhalterei 2 196 Lt (18x122Lt) mėnesinis atlyginimas (dirbant visą darbo dieną).

Pastebėtina, kad atskiri darbo laiko apskaitos žiniaraščiai minėti veiklai nėra sudaromi, todėl darome prielaidą, kad pagal nustatytą darbo užmokestį, darbuotojas A vykdyti sutartyje numatyta priemonei turėjo skirti apie 4,7 val., o vyr. buhalterė apie 4,4 val., todėl jų maksimalus tarnybinis atlyginimas galėtų būti atitinkamai 1 340 Lt ir 1 208 Lt.

Pastebėtina, kad pasikeitus pagal sutartį skiriamai lėšų sumai, keitėsi ir darbuotojų atlyginimai. Prie su žirgynu 2011 m. kovo 24 d. sudarytos sutarties Nr. 8P-11-036 pridedama pažyma apie darbo užmokesčio apskaičiavimą veiklai, susijusiai su arklių genetinių išteklių išsaugojimu, vykdyti 2011 m. gruodžio–sausio mėn., kurioje nurodomas kiekvieno darbuotojo pareigybinis mėnesio atlyginimas (pvz., darbuotojo A 1 654 Lt). 2011 m. liepos 29 d. susitarimu Nr. 8P-11-108 pakeista sutartis dėl papildomai skiriamų lėšų ir pridedama pažyma apie darbo užmokesčio apskaičiavimą veiklai, susijusiai su arklių genetinių išteklių išsaugojimu, vykdyti 2011 m. gruodžio–sausio mėn., kurioje nurodomas didesnis kiekvieno darbuotojo pareigybinis mėnesio atlyginimas nei pasirašant sutartį. 2011 m. gruodžio 13 d. susitarimu Nr. 8P-11-227 dar kartą pakeista sutartis dėl finansavimo padidrinimo ir pažyma apie darbo užmokestį (pvz. darbuotojo A – 2 873 Lt). Tačiau UAB Vilniaus žirgynu vyr. buhalterės atsiųstoje pažymoje apie apskaičiuotą darbo užmokestį veiklai, susijusiai su arklių genetinių išteklių išsaugojimu, vykdyti kiekvieną mėnesį apskaičiuotas darbo užmokeskis darbuotojui A nurodomas 2 873 Lt.

Be to, UAB Vilniaus žirgynas nesilaikė 2011 m. kovo 24 d. sutarties Nr. 8P-11-036 5.1 punkto, kuriuo įsipareigojo teisės aktų nustatyta tvarka tvarkyti atskirą gautų lėšų panaudojimo finansinę apskaitą. Žirgyno darbuotojams darbo užmokestis mokėtas neišskiriant jo dalies veiklai, susijusiai su genetinių išteklių išsaugojimu, vykdyti.

Teisės aktais nereglamentuotas uždarytų akcinių bendrovių darbuotojų darbo užmokesčio dydis, todėl sudaromos sąlygos šiems darbuotojams iš biudžeto lėšų mokėti didesnę atlygį nei teisės aktai nustato biudžetinėms įstaigoms. Ministerija, sudarytoje sutartyje su UAB Vilniaus žirgynu nenumatė nuostatų dėl biudžeto lėšų naudojimo atlyginimams mokėti, vadovaujantis biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo užmokestį reglamentuojančiais teisės aktais, o sutarties priedu pritarė didesnių negu biudžetinių įstaigų analogiškų pareigybių darbuotojų atlyginimų nustatymui, taigi neužtikrino ekonomišką šių lėšų naudojimą.

2.3. Dėl ministerijos ir pavaldžių įstaigų pajamų įmokų

Ministerijai pavaldžios įstaigos vykdydamos programas pirmiausia naudojo ne pajamų įmokas, o valstybės biudžeto lėšas, nesilaikydamos teisės aktų reikalavimų.

Ministerijos nepanaudotas pajamų įmokų likutis pagal programas 01.003 „Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimas ir administravimas“, 02.002 „Žvejybos kontrolė ir žuvų išteklių išsaugojimas“, 03.001 „Žemės tvarkymas ir administravimas bei geografinės informacijos infrastruktūros vystymas“ ir 04.001 „Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai“ 2011 m. pabaigoje sudarė 1 015,7 tūkst. Lt. Nustatyta, kad daugiausia pajamų įmokų nepanaudojo 3 pavaldžios įstaigos.

Pavaldžių įstaigų pajamų įmokos

Valstybinės augalininkystės tarnybos nepanaudotas pajamų įmokų likutis metų pabaigoje – 544,8 tūkst. Lt, iš jų gruodžio mėn. pabaigoje asignavimų valdytojui pervestos pajamos sudaro apie 56 proc. šio likučio.

Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro nepanaudotas pajamų įmokų likutis metų

pabaigoje – 134,3 tūkst. Lt, iš jų gruodžio mėn. pabaigoje asignavimų valdytojui pervestos pajamos sudaro apie 50 proc. šio likučio. Įstaiga, gavusi apmokėjimą už suteiktas paslaugas, kaupė lėšas savo sąskaitoje, delsdama pervesti asignavimų valdytojui.

Nacionalinės žemės tarnybos nepanaudotas pajamų įmokų likutis metų pabaigoje – 48,7 tūkst. Lt, iš jų gruodžio mėn. pabaigoje asignavimų valdytojui pervestos pajamos sudaro apie 35 proc. šio likučio. Gavusi apmokėjimą už suteiktas paslaugas, kaupė lėšas savo sąskaitoje, delsdama pervesti asignavimų valdytojui.

Minėtos ministerijai pavaldžios įstaigos, programoms vykdyti pirmiau naudojusios biudžeto asignavimus, o ne pajamų įmokas, nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo⁴⁰ 32 straipsnio 5 dalies.

Audito metu nustatėme, kad kai kurios ministerijai pavaldžios įstaigos (Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centras ir Nacionalinė žemės tarnyba) surinktas pajamas į asignavimų valdytojo sąskaitą pervedė 1 kartą per mėnesį (gruodžio 30 dieną), neatsižvelgusios į pajamų surinkimo periodiškumą ir gautas lėšas. Žemės ūkio ministerija nėra patvirtinusi tvarkos, reglamentuojančios pavaldžių įstaigų surinktų pajamų pervedimo į ministerijos sąskaitą terminus, todėl neužtikrina, kad būtų vykdomas Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 26⁴¹ ir 51⁴² punktų reikalavimas lėšas į biudžetą įmokėti 2 kartus per mėnesį – 3 ir 18 dienomis arba per 5 darbo dienas, jeigu šios pajamos viršija vieną tūkstantį litų. Taip pat nustatėme, kad ir pati ministerija gautas pajamas už parduotus maistinius grūdus pervedė į biudžetą nesilaikydama minėtu nutarimu nustatytos tvarkos.

Pavaldžioms įstaigoms laiku nepervedus gautų pajamų į asignavimų valdytojo sąskaitą, o šiam – į biudžetą, sudaromos galimybės pavaldžioms įstaigoms kaupti pajamų įmokas ir nenaudoti jų pirmiau nei biudžeto asignavimų.

Įvertinus įstaigų surinktų pajamų pervedimo asignavimų valdytojui periodiškumą, metų pabaigoje surinktas ir į biudžetą pervestas lėšas, galima teigti, kad dalį nepanaudoto pajamų įmokų likučio minėtos pavaldžios įstaigos turėjo galimybę panaudoti 2011 m. eigoje, dėl to bendras nepanaudotų pajamų įmokų likutis metų pabaigoje galėjo būti mažesnis.

Ministerijai pavaldžios įstaigos nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo, nes programoms vykdyti pirma naudojo biudžeto asignavimus, o ne gautas pajamų įmokas. Dvi pavaldžios įstaigos Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centras ir Nacionalinė žemės tarnyba delė pervesti gautas pajamas į asignavimų valdytojo tam tikslui atidarytą sąskaitą, todėl ministerija, nenustačiusi pavaldžioms įstaigoms pajamų pervedimo asignavimų valdytojui tvarkos, be to, dalies gautų pajamų pati nepervedusi į biudžetą nustatytu laiku, tinkamai nevykdė Vyriausybės nutarimo⁴³ 51 punkto reikalavimo pervesti pajamas į biudžetą nustatyta tvarka ir terminais.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2010-12-09 Nr. XI-1209 redakcija).

⁴¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 (2010-05-04 Nr. 487 redakcija).

⁴² Ten pat, 2011-06-08 Nr. 681 redakcija.

⁴³ Ten pat, 2010-05-04 Nr. 487 redakcija.

2.4. Dėl asignavimų naudojimo ateinančių metų išlaidoms

Ministerijai pavaldi įstaiga – Nacionalinė žemės tarnyba metų pabaigoje 22,4 tūkst. Lt biudžeto asignavimų panaudojo ateinančių metų išlaidoms dengti.

Nacionalinė žemės tarnyba už dalyvavimą Europos nacionalinių kartografavimo ir nekilnojamojo turto kadastro/registro institucijų asociacijoje „EuroGeographics“ moka narystės mokesť. Tarnyba 2011 m. gruodžio 14 d. avansiniu mokėjimu pervedė asociacijai 22,4 tūkst. Lt, tai yra 2011 metų biudžeto asignavimus panaudojo ateinančių metų išlaidoms dengti. Pastebėtina, kad asociacijos pateiktoje sąskaitoje nurodytas mokėjimo terminas – 2012 m. kovo 31 d.

Minėtu atveju mokėjimas atliktas nepagrindus jo apskaitos dokumentais ir pažeidžiant Buhalterinės apskaitos įstatymo 12 straipsnio 1 ir 2 dalį, kad ūkinės operacijos turi būti pagrįstos apskaitos dokumentais, o ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai, kurie negali būti pagrįsti apskaitos dokumentais, pagrindžiami su jais susijusių ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių apskaitos dokumentais. Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad biudžetiniai metai – 12 mėnesių biudžeto laikotarpis, prasidedantis sausio 1 dieną ir pasibaigiantis gruodžio 31 dieną. To paties įstatymo 32 straipsnio 3 dalis nurodo, kad metams pasibaigus asignavimų valdytojų ir jiems pavaldžių įstaigų disponuojamose sąskaitose esančios lėšos grąžinamos į biudžetą ne vėliau kaip iki sausio 10 dienos.

Ministerijai pavaldi įstaiga 22,4 tūkst. Lt biudžeto asignavimų panaudojo pažeidžiant teisės aktus ir finansinę drausmę, nes šių lėšų metų pabaigoje negrąžino į biudžetą, o padengė ateinančių metų išlaidas. Todėl Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2011-12-31 ataskaitoje nurodyta 22,4 tūkst. Lt ateinančių metų išlaidų.

2.5. Dėl biudžeto lėšų naudojimo už priverstinės pravaikštos laiką

Ministerijai pavaldi įstaiga Žuvininkystės tarnyba 199,4 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų panaudojo neteisėtai atleistų darbuotojų darbo užmokesčiui už priverstinės pravaikštos laiką sumokėti.

Nuo 2010 m. balandžio 1 d. vykusios ministerijai pavaldžių įstaigų reorganizacijos⁴⁴ metu Lietuvos valstybinis žuvininkystės ir žuvininkystės tyrimų centras buvo prijungtas prie Žuvininkystės tarnybos prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos. Šios reorganizacijos metu buvo mažinamas centre dirbusių darbuotojų skaičius, todėl dalis centro darbuotojų buvo atleisti iš pareigų. Kai kurie atleisti darbuotojai dėl neteisėtų atleidimų iš pareigų pateikė ieškinius teismams ir dalį tokių ieškinių teismai tenkino, iš centro teisių perėmėjos Žuvininkystės tarnybos priteisdami buvusiams darbuotojams sumokėti vidutinį darbo užmokesť už priverstinės pravaikštos laiką:

⁴⁴ Reorganizavimo sąlygos patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009-11-11 įsakymu Nr. 3D-864.

Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro generalinio direktoriaus pavaduotojas tuometinio centro generalinio direktoriaus 2009 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 1P-136 buvo atleistas iš darbo, Vilniaus apygardos teismas 2011 m. lapkričio 2 d. šį atleidimą pripažino neteisėtu ir iš Žuvininkystės tarnybos priteisė 38,9 tūkst. Lt ir 146,59 Lt už kiekvieną darbo dieną nuo 2011 m. sausio 24 d. iki teismo sprendimo įsigaliojimo dienos vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką. Vykdydama šį teismo sprendimą neteisėtai atleistam darbuotojui Žuvininkystės tarnyba sumokėjo 67,7 tūkst. Lt, Valstybiniam socialinio draudimo fondui pervedė nuo šios sumos apskaičiuotų 21 tūkst. Lt darbdavio socialinio draudimo įmokų, iš viso vykdant teismo sprendimą patirta 88,6 tūkst. Lt išlaidų.

Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro ES reikalų tarptautinių ryšių ir mokslo skyriaus vyriausioji specialistė tuometinio centro generalinio direktoriaus 2009 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. 1P-151 buvo atleista iš darbo, Vilniaus apygardos teismas 2011 m. lapkričio 2 d. sprendimu šį atleidimą pripažino neteisėtu ir iš Žuvininkystės tarnybos priteisė 48,4 tūkst. Lt vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką. Žuvininkystės tarnyba nuo šios priteistos sumos Valstybiniam socialinio draudimo fondui pervedė ir 15 tūkst. Lt darbdavio socialinio draudimo įmokų, iš viso vykdant teismo sprendimą patirtos 63,4 tūkst. Lt išlaidos.

Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro Regioninės plėtros, mėgėjiškos ir rekreacinės žuvininkystės vyriausiasis specialistas tuometinio centro generalinio direktoriaus 2010 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 1P-1.3 buvo atleistas iš darbo, Vilniaus apygardos teismas 2011 m. gruodžio 6 d. šį atleidimą pripažino neteisėtu ir iš Žuvininkystės tarnybos priteisė 13 tūkst. Lt ir 65,53 Lt už kiekvieną darbo dieną nuo 2010 m. lapkričio 15 d. iki teismo sprendimo įsigaliojimo dienos vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką. Vykdydama šį teismo sprendimą neteisėtai atleistam darbuotojui Žuvininkystės tarnyba sumokėjo 28,5 tūkst. Lt, Valstybiniam socialinio draudimo fondui pervedė nuo šios sumos apskaičiuotų 8,8 tūkst. Lt darbdavio socialinio draudimo įmokų, iš viso vykdant teismo sprendimą patirtos 37,3 tūkst. Lt išlaidos.

Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro Ignalinos filialo Žeimenos lašišinių žuvų veislyno specialistas tuometinio centro generalinio direktoriaus 2009 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. P-2/06-1 buvo atleistas iš darbo, Vilniaus apygardos teismas 2011 m. balandžio 11 d. šį atleidimą pripažino neteisėtu ir iš Žuvininkystės tarnybos priteisė 7,5 tūkst. Lt ir 40,78 Lt už kiekvieną darbo dieną nuo 2011 m. balandžio 12 d. iki teismo sprendimo įsigaliojimo dienos vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką. Vykdydama šį teismo sprendimą neteisėtai atleistam darbuotojui Žuvininkystės tarnyba sumokėjo 7,7 tūkst. Lt, Valstybiniam socialinio draudimo fondui pervedė nuo šios sumos apskaičiuotų 2,4 tūkst. Lt darbdavio socialinio draudimo įmokų, iš viso vykdant teismo sprendimą patirtos 10,1 tūkst. Lt išlaidos.

Kitose dviejose bylose pagal atleistų centro darbuotojų ieškinius, jiems buvo priteistas neteisėtai neišmokėtas darbo užmokestis ir kitos teisėtai priklausiusios išmokos.

Teismo sprendimui įvykdyti Žuvininkystės tarnyba išleido iš viso 199,4 tūkst. Lt, ši valstybės biudžeto asignavimų suma panaudota ne Žvejojimo kontrolės ir žuvų išteklių išsaugojimo programoje nustatytiems tikslams, uždaviniams ir priemonėms vykdyti, darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos buvo sumokėtos už nedirbtą laiką. Dėl tuometinio Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro darbuotojų rengtų, priimtų ir vėliau teismo panaikintų įsakymų mokėdama priteistą sumą Žuvininkystės tarnyba negalėjo įvykdyti Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytos pareigos skirtus asignavimus naudoti įstaigos programoms vykdyti ir 7 punkte nustatytos pareigos užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą, biudžeto lėšos panaudotos neracionaliai ir neefektyviai, Biudžetinių įstaigų įstatymo⁴⁵ 9 straipsnio 2 dalies 6 punkte biudžetinės įstaigos vadovui nustatytos pareigos užtikrinti racionalų ir taupų lėšų naudojimą, dėl to teismo panaikintus įsakymus rengusiems ir priėmusiems darbuotojams taikoma to paties įstatymo 7 straipsnio 1 punkte numatyta atsakomybė už neefektyvų, nerezultatyvų ir neatitinkantį programoje nustatytų tikslų Žvejojimo kontrolės ir žuvų išteklių išsaugojimo programos asignavimų naudojimą ir materialinę atsakomybę.

Valstybinio audito metu Žuvininkystės tarnyba buvo paklausta apie nagrinėjimo rezultatus ir priimtus sprendimus dėl teismų pripažintų neteisėtais įsakymus rengusių ir pasirašiusių darbuotojų drausminės ar materialinės atsakomybės. Žuvininkystės tarnyba savo atsakyme motyvavo, kad atleidžiant darbuotojus buvo konsultuotasi su Lietuvos Respublikos valstybine darbo inspekcija, Žemės ūkio ministerija ir Lietuvos darbo birža, t. y. tarnyba ėmėsi visų priemonių, kad nebūtų pažeistos atleidžiamų darbuotojų teisės ir tai, jų nuomone, turėtų reikšti, kad tuometinio centro darbuotojų kaltės nėra. Tačiau rengę ir pasirašę įsakymus dėl atleidimų iš pareigų tuometiniai Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro darbuotojai, po reorganizacijos priimti į Žuvininkystės tarnybą, turėjo asmeniškai atsakyti už jų pareigybės aprašyme nustatytų funkcijų tinkamą atlikimą, kaip tai nurodyta centro nuostatų⁴⁶ 19 punkte. Žuvininkystės tarnyba, gavusi įsiteisėjusius teismų sprendimus, nepradėjo darbo drausmės pažeidimų tyrimų dėl darbuotojų, rengusių ir priėmusių įsiteisėjusiomis teismų nutartimis pripažintų neteisėtais įsakymų.

Teismams pripažinus neteisėtais Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimų centro darbuotojų atleidimus iš einamų pareigų, 199,4 tūkst. Lt biudžeto asignavimų panaudota ne Žvejojimo kontrolės ir žuvų išteklių išsaugojimo programai vykdyti. Žuvininkystės tarnybai skirtos biudžeto lėšos, apmokant už nedirbusių asmenų

⁴⁵ Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995-12-05 Nr. I-1113 (2010-01-21 Nr. XI-666 redakcija).

⁴⁶ Patvirtinti žemės ūkio ministro 2005-03-31 įsakymu Nr. 3D-185 (2009-05-29 Nr. 3D-390 redakcija).

priverstines pravaikštas dėl tuometinio centro direktoriaus priimtų neteisėtų darbuotojų atleidimo įsakymų, panaudotos neracionaliai ir neefektyviai – nesilaikyta Biudžeto sandaros įstatymo reikalavimų.

2.6. Dėl Nacionalinės mokėjimo agentūros finansavimo

Žemės ūkio ministerija, būdama asignavimų valdytoja, pavaldžiai biudžetinei įstaigai Nacionalinei mokėjimo agentūrai netvirtino programų ir jos sąmatų, o lėšas priemonėms vykdyti skyrė pagal įstaigos pateiktas pinigų užsakymo paraiškas.

Ministerija Nacionalinei mokėjimo agentūrai 2011 m. patvirtino programos 01.003 Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimas ir administravimas sąmatą. Kitą dalį asignavimų (2 591 919,2 tūkst. Lt) programų 01.001 Kaimo plėtra ir verslo skatinimas, 01.002 Žemės ūkio rinkos reguliavimas ir pajamų palaikymas, 02.001 Žuvininkystės plėtra ir konkurencingumas, 02.002 Žvejojbos kontrolė ir žuvų išteklių išsaugojimas, 04.001 Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai vykdyti ministerija skyrė be patvirtintų sąmatų. Tokiu būdu ministerija dalį valstybės biudžeto asignavimų pavaldžiai biudžetinei įstaigai – Nacionalinei mokėjimo agentūrai skyrė nesilaikydama Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 3 punkto, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 18 punkto, pagal kuriuos valstybės biudžeto asignavimų valdytojas ar jo įgalioti asmenys turi tvirtinti pavaldžių biudžetinių įstaigų programų sąmatas.

Žemės ūkio ministerija, gavusi iš Nacionalinės mokėjimo agentūros parengtas pinigų užsakymo paraiškas, rengė mokėjimo paraiškas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Valstybės išdo departamentui dėl lėšų pervedimo Nacionalinei mokėjimo agentūrai, ir savo apskaitoje nurodė kasines išlaidas, nepagrįsdama šių ūkinių operacijų apskaitos dokumentais. Šiuo atveju nesilaikyta Buhalterinės apskaitos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies, Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių⁴⁷ 14 punkto, Žemės ūkio ministerijos buhalterinės apskaitos vadovo⁴⁸ 12 punkto reikalavimų.

Ministerija lėšas (2 591 919,2 tūkst. Lt) pavaldžiai įstaigai programoms vykdyti skyrė nepatvirtinusi atitinkamų programų sąmatų – nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių. Be to, rengė paraiškas mokėjimui per išdą ir nurodė kasines išlaidas, nepagrįsdama šių ūkinių operacijų apskaitos dokumentais – nesilaikyta Buhalterinės apskaitos įstatymo ir Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių.

⁴⁷ Patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000-07-21 įsakymu Nr. 195 (2007-08-14 Nr. 1K-235 redakcija).

⁴⁸ Patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011-11-04 įsakymu Nr. 3D-806.

2.7. Dėl ministerijos valstybės biudžeto lėšų naudojimo automobilių nuomai

Ankstesnio audito metu buvo nustatyta, kad ministerija vykdydama automobilių transporto paslaugų pirkimą, supaprastinto atviro konkurso būdu, nesilaikė Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų.

Ministerija, pirkdama Žemės ūkio ministerijos ir užsienio šalių vyriausybių delegacijų aptarnavimo automobilių transportu paslaugas, nustatė neproporcingus ir ribojančius konkurenciją tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus ir su vieninteliu pasiūlymą pateikusiu tiekėju AB „A“ 2009 m. balandžio 10 d. sudarė sutartį Nr. 8P-0070 dėl autotransporto paslaugų pirkimo. Konkurencijos nebuvimas tarp galimų dalyvių ir itin detaliai apibūdinti nuomojamų prabangių ir galingų automobilių duomenys negali užtikrinti, kad pirkimo sutarties vykdymo metu ministerijoje racionaliai būtų naudojamos tam skirtos lėšos. Audito ataskaitoje⁴⁹ konstatuota, kad konkurso sąlygose buvo pažeisti viešųjų pirkimų procedūroms taikytini skaidrumo, lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir proporcingumo principai, taip pat numatyti nepagrįstai aukšti reikalavimai tiekėjų kvalifikacijai, kurie dirbtinai apribojo tiekėjų konkurenciją, tačiau paslaugų teikimo metu ministerijos nebuvo ir net negalėjo būti panaudoti.

Paslaugų pirkimo sąlygų dalyje dėl sutarties trukmės ir sutarčių pratęsimo galimybių buvo numatyta, kad sutarties trukmė yra dvylika mėnesių ir ji gali būti pratęsta tik vieną kartą ir ne ilgiau kaip vieneriems metams. Sudarydama paslaugų pirkimo sutartį ministerija pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje ir 85 straipsnio 1 dalyje nustatytą draudimą sudarant pirkimo sutartį keisti pirkimo dokumentuose nustatytas pirkimo sąlygas, nes 2009 m. balandžio 10 d. sutarties Nr. 8P-0070 4 ir 23 punktuose galiojimo laikas buvo nustatytas 12 mėn. nuo sutarties sudarymo datos su galimybe pratęsti dvejiems metams.

Audito eigoje pakartotinai atkreipėme dėmesį⁵⁰ į netinkamą ministerijos požiūrį dėl audito metu pateiktų svarbių išvadų apie neracionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, ir reiškėme didelį susirūpinimą dėl to, kad ministerija nesiėmė priemonių nutraukti pažeidžiant imperatyvias Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas ir principus sudaryto susitarimo dėl automobilių nuomos paslaugų, bet po 2010 m. valstybinio audito ataskaitos gavimo ministerija netgi du kartus pratęsė sutarties galiojimo terminą iki 2011 m. spalio 1 d. (2011-06-13 sutartis Nr. 8P-11-090) ir iki 2012 m. balandžio 10 d. (2011-09-19 sutartis Nr. 8P-11-124). 2011 m. vykdant šią sutartį automobilių nuomai iš viso panaudota 76,1 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų. Minėta sutartis su AB „A“ nustojo galioti 2012 m. balandžio 10 d.

Ministerija biudžeto lėšas (76,1 tūkst. Lt per 2011 m.) automobilių nuomai naudojo įsigydama nuomos paslaugas be realios konkurencijos tarp tiekėjų ir konkurso sąlygose

⁴⁹ Valstybinio audito 2011-05-31 ataskaita Nr. FA-P-10-7-57.

⁵⁰ Valstybės kontrolės 2011-12-23 raštas Nr. S-(10-2232)-2413 Žemės ūkio ministerijai.

numatydamą papildomus, nebūtinus reikalavimus automobiliams, galėjusius padidinti jų nuomos kainą ir laiku nenutraukusi tokiu būdu sudarytos sutarties.

2.8. Dėl pareigų paskirstymo ir mokėjimų vykdymo Nacionalinėje žemės tarnyboje

Nacionalinės žemės tarnybos finansų kontrolės pareigų paskirstymas neatitinka teisės aktų.

Tarnybos direktoriaus patvirtintų įstaigos finansų kontrolės taisyklių⁵¹ 23 punkte numatyta, kad buhalterinę apskaitą tvarko Tarnybos Finansų, ekonomikos ir apskaitos departamentas ir Tarnybos teritoriniai žemėtvarkos skyriai. Tai prieštarauja Buhalterinės apskaitos įstatymo⁵² 10 straipsnio 3 dalies nuostatai, kad biudžetinių įstaigų apskaitą tvarko ūkio subjekto struktūrinis padalinys ar vyriausiasis buhalteris (buhalteris) arba apskaita tvarkoma centralizuotai.

Tarnybos finansų kontrolės taisyklių 9.4 punkte nurodyta, kad tarnybos teritorinių žemėtvarkos skyrių vedėjai pagal skyrių nuostatuose ir pareigybių aprašymuose nurodytas sritis atsakingi už išankstinės finansų kontrolės, kurios metu nustatoma, ar ūkinė operacija yra teisėta, ar ūkinės operacijos dokumentai, susiję su ūkinės operacijos atlikimu, yra tinkamai parengti, ar ūkinė operacija bus atliekama neviršijant patvirtintų programų sąmatų ir ar jai atlikti pakaks patvirtintų asignavimų, vykdymą. Tai prieštarauja Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo⁵³ 4 straipsnio 6 dalies nuostatai, kad už tinkamą apskaitos tvarkymo kontrolę, atsiskaitymų kontrolę ir išankstinę finansų kontrolę atsako vyriausiasis buhalteris arba apskaitos tarnybos vadovas.

Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus patvirtintos finansų kontrolės taisyklės neatitinka Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo ir Buhalterinės apskaitos įstatymo reikalavimų, nes netinkamai paskirstytos buhalterinės apskaitos tvarkymo, finansų kontrolės funkcijos.

Tarnyba 2011 metais tvarkė apskaitą, vykdė mokėjimus, vadovaudamasi šiomis finansų kontrolės taisyklėmis, tokiu būdu neužtikrino patikimo finansų valdymo ir apskaitos bei tinkamos finansinės atskaitomybės sudarymo.

Esant tokiam funkcijų paskirstymui ir darbo organizavimui, Nacionalinė žemės tarnyba rengė mokėjimo paraiškas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Valstybės išdo departamentui neturėdama visų išlaidas pagrindžiančių dokumentų.

Įvertinus 4 pasirinktų Nacionalinės žemės tarnybos teritorinių skyrių patirtas išlaidas ir jų dokumentus, nustatėme, kad Nacionalinė žemės tarnyba be išlaidas pagrindžiančių dokumentų 2011 metais apmokėjo 5 702,1 tūkst. Lt komunalinių paslaugų, transporto, ryšių, kitų prekių ir paslaugų, spaudinių ir kt. teritorinių žemėtvarkos skyrių patirtų išlaidų. Šioms išlaidoms apmokėti mokėjimo

⁵¹ Patvirtintos Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus 2011-06-14 įsakymu Nr. 1P-(1.3)-121.

⁵² Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574 (2003-06-10 Nr. IX-1619 redakcija).

⁵³ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253.

paraiškos per VBAMS rengtos tik pagal teritorinių skyrių pateiktas nustatytos formos paraiškas. Tokia išlaidų apmokėjimo sistema taikoma ir kitiems įstaigos teritoriniams skyriams.

Apmokėtos teritorinių skyrių išlaidos

Nacionalinė žemės tarnyba 2011 m. neturėdama išlaidas pagrindžiančių dokumentų formavo mokėjimo paraiškas ir apmokėjo teritorinių skyrių patirtas išlaidas:
 Vilniaus rajono žemėtvarkos skyriaus – 2 626,9 tūkst. Lt;
 Trakų ir Elektrėnų žemėtvarkos skyriaus – 1 112,2 tūkst. Lt;
 Molėtų žemėtvarkos skyriaus – 642,2 tūkst. Lt;
 Vilniaus miesto žemėtvarkos skyriaus – 1 320,8 tūkst. Lt.

Nacionalinė žemės tarnyba nesivadovavo Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės izdo sąskaitos taisyklių⁵⁴ 14 punktu, kad mokėjimo paraiškos rengiamos pagal apmokėtinų išlaidų pagrindimo dokumentus, t. y. sąskaitas faktūras, ir Nacionalinės žemės tarnybos finansų kontrolės taisyklių 23 punktu, kad mokėjimams pagrįsti yra pateikiami sutartis arba kitas dokumentas, kurių pagrindu atliekamas mokėjimas, pirkimo–pardavimo apskaitos dokumentai (sąskaitos, PVM sąskaitos faktūros ir kt.), prekių, darbų ar paslaugų perdavimo ir priėmimo aktas.

Audito metu nustatėme, kad tokiu būdu buvo apmokėtos ir kanceliarinių prekių įsigijimo išlaidos. Tarnyba, įvykdžiusi pirkimus per Centrinę perkančiąją organizaciją (CPO), su UAB „A“ 2011 metais sudarė sutartis⁵⁵ dėl kanceliarinių prekių tiekimo. Pagal šias sutartis tiekėjui apmokėta 81,1 tūkst. Lt be išlaidas pagrindžiančių dokumentų.

Dėl kanceliarinių prekių užsakymo ir tiekimo

Pokalbio metu su tarnybos atsakinga už kanceliarinių prekių sutarties vykdymą darbuotoja, išsiaiškinta, kad ji užsako prekes centralizuotai, t. y. ir teritoriniams padaliniams. Kiekvienas Nacionalinės žemės tarnybos teritorinis padalinys atsiunčia pažymą apie reikalingas kanceliarines prekes, jų kieki. Darbuotoja, gavusi tokią pažymą, internetu prisijungia prie UAB „A“ elektroninės sistemos ir suformuoja užsakymą. Užsakydama prekes ji kontroliuoja, ar prekė yra sutartyje ir ar pritaikyta sutartyje nurodyta nuolaida ir kaina. Tuomet UAB „A“ pagal suformuotą užsakymą pristato prekes į nurodytą vietą kartu su sąskaita-faktūra. Todėl kai kanceliarinės prekės pristatomos į teritorinį padalinį, sąskaita-faktūra lieka jame. Teritorinis padalinys, gavęs sąskaitą faktūrą už kanceliarines prekes, buhalterijai atsiunčia nustatytos formos paraišką, kurioje nurodo tiekėjo pavadinimą, tiekėjo sąskaitos numerį, sąskaitos faktūros datą, numerį ir mokėjimo sumą.

Palyginus kai kurių kanceliarinių prekių pirkimų užsakymo informaciją elektroninėje parduotuvėje ir pateiktas sąskaitas-faktūras, nustatyta atvejų, kad kai kurioms prekėms, kurias tarnybos darbuotoja užsako kainomis su nuolaida, tiekėjas sąskaitose-faktūrose nuolaidų nepritaikė.

Pvz.:

Eil. Nr.	Prekės pavadinimas, specifikacija	Sutartis		Sąskaita faktūra		Skirtumas
		Data ir Nr.	Kaina	Data ir Nr.	Kaina	
1	Skaidrus padėklas dokumentams HELIT (Kodas 089-100)	2011-03-17 Nr.CPO05983	2,78	2011-04-15 S.f. GEV Nr. 0168581	9,83	-7,05
2	Metaliniai spaustukai 51mm, 12 vnt. (Kodas 027-014)	2011-03-17 Nr.CPO05983	1,16	2011-03-22 S.f. GEV Nr. 0168091	2,81	-1,65
3	Metaliniai spaustukai 32mm, 12 vnt. (Kodas 027-017)	2011-03-17 Nr.CPO05983	0,78	2011-03-22 S.f. GEV Nr. 0168091	1,05	-0,27
4	Segiklis, 20 l, 24/6, Forpus (Kodas 033-088)	2011-03-17 Nr.CPO05983	3,00	2011-03-22 S.f. GEV Nr. 0168091	7,00	-4,00

⁵⁴ Patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000-07-21 įsakymu Nr. 195 (2007-08-14 Nr. 1K-235 redakcija).

⁵⁵ 2011-03-17. Nr. CPO05983 (1DPS-(4.27)-74), 2011-08-31 Nr. CPO07886, 2011-11-07 Nr. CPO08757 (1DPS-(4.27)-1267), 2011-12-02 Nr. CPO09599 (1DPS-(4.27)-1380).

Tarnyba, atlikdama mokėjimus per VBAMS, nesivadovavo Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklėmis ir mokėjimo paraiškas teritorinių skyrių išlaidoms padengti parengė be išlaidas pagrindžiančių dokumentų.

Prekių užsakymą bei priėmimą vykdant skirtingiems darbuotojams ir neturint išlaidas pagrindžiančių dokumentų, neužtikrinama tinkama sutarčių vykdymo kontrolė – prekės tiekiamos didesnėmis kainomis, nei sutartyje nustatyta.

2.9. Dėl kombinuotųjų pašarų pirkimo vykdymo Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje

Ministerijai pavaldžioje įstaigoje Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje vertindami sausų kombinuotųjų pašarų įsigijimą nustatė Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus⁵⁶.

Kiaulių veislininkystės stotis 2011 metais sausų kombinuotųjų pašarų įsigijo iš AB „A“, už 1 606,2 tūkst. Lt (su PVM) sumą. Atsižvelgiant į pirkimų vertę ir Viešųjų pirkimų įstatymo 11 straipsnio ir 12 straipsnio 1 dalį, manome, kad viešieji pirkimai dėl šių sutarčių sudarymo turėjo būti atlikti atviro konkurso būdu. Tačiau stotis, netaikydama jokių Viešųjų pirkimų įstatymo 42 straipsnio 1 dalyje ir įstaigos Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių⁵⁷ 97 punkte numatytų pirkimo būdų, su tiekėju AB „A“ 2011 m. sausio 5 d. sudarė 2 mėnesius galiojusią sutartį Nr. 208/20110105/1, pagal kurią buvo perkami sausi kombinuotieji pašarai. Sutartyje nebuvo nustatytas perkamų pašarų kiekis ir kaina.

Pastebėjimai dėl 2011 m. sausio 5 d. sutarties Nr. 208/20110105/1

Minėtos sutarties 1.1 punktas, numatantis, kad pirkėjas perka, o pardavėjas parduoda prekes, kurių pavadinimas, kiekis ir kaina nurodyti abiejų šalių pasirašytose sąskaitose faktūrose (t. y. jau po sutarties pasirašymo), pažeidžia Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 6 dalies 2 punktą, kad pirkimo sutartyje, kai ji sudaroma raštu, turi būti nustatyta perkamos prekės, paslaugos ar darbai, jeigu įmanoma, – tikslūs jų kiekiai, 3 punktą, kad sutartyje turi būti nurodyta kaina arba kainodaros taisyklės, nustatytos pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintą metodiką, 3 straipsnio 1 dalies skaidrumo, lygiateisiškumo, nediskriminavimo principus. Todėl vykdant šį pirkimą nebuvo pasiektas įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje numatytas tikslas – vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių ir paslaugų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas.

Vėliau, pasirinkus netinkamą neskelbiamų derybų pirkimo būdą ir nesilaikant kitų Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų, su tuo pačiu tiekėju AB „A“ 2011 m. kovo 10 d. sudaryta sutartis Nr. IK-2011/03/10 dėl preliminaraus 1000 t sausųjų kombinuotųjų pašarų kiekio, bendra sutarties vertė 1 270,5 tūkst. Lt (su PVM).

Nesivadovaujant Viešųjų pirkimų įstatymo 56–58 straipsnių reikalavimais pasirinktas neskelbiamų derybų būdas ir numatytų procedūrų neatlikimas pažeidžia Viešųjų pirkimų įstatymo 3

⁵⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2005-12-22 Nr. X-471 redakcija, su vėlesniais pakeitimais).

⁵⁷ Patvirtintos Valstybinės kiaulių veislininkystės stoties direktoriaus 2008-10-22 įsakymu Nr. V-44.

straipsnio 1 dalies skaidrumo, lygiateisiškumo, nediskriminavimo principus, 3 straipsnio 2 dalį, kad pirkimų tikslas – vadovaujantis šio įstatymo reikalavimais sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas. Minėtas tikslas negali būti pasiektas neskelbiant apie pirkimą plačiai, dėl nevykusio rungimosi tarp galimų prekių tiekėjų nesant konkurencijos.

Kiti Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai sudarant kovo 10 d. sutartį Nr. IK-2011/03/10

Perkančiosios organizacijos vadovas nenustatė užduočių (raštiškas sprendimas (įsakymas) ar tam tikras nutarimas, kuriame būtų nurodyta, kad komisija turi nupirkti tam tikras konkrečias prekes, konkrečiu laiku, pateikiant ir tų prekių bei darbų technines savybes, pirkimo vertę iki pirkimo pradžios ir kitą reikalingą informaciją) Viešųjų pirkimų komisijai (toliau – VPK) šio pirkimo vykdymui. Taip nesilaikyta Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 1 dalies, kad direktorius VPK nustato užduotis viešajam pirkimui vykdyti. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 16 str. 3 dalį VPK veikia nuo sprendimo ją sudaryti priėmimo, kol įvykdys visas raštiškas ją sudariusios organizacijos jai nustatytas užduotis arba kol bus priimtas sprendimas nutraukti pirkimą. Perkančioji organizacija viešųjų pirkimų procedūrą pradžia nenustatė numatomos sudaryti pirkimo sutarties preliminarios vertės bei neapskaičiavo pirkimo vertės, kas prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo 9 straipsnio 1 daliai, kad pirkimo vertė skaičiuojama tokia, kokia ji yra pirkimo pradžioje, nustatytoje šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje. Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis įstatymo 9 straipsnio 4 dalies ir Numatomo viešojo pirkimo vertės nustatymo metodika⁵⁸ perkančioji organizacija siekdama nustatyti pirkimo vertę turi parengti perkamų prekių ir darbų technines specifikacijas ir nustatyti kiekius ar apimtis, numatyti numatomos sudaryti sutarties sąlygas (sutarties terminas, kainodara, pratęsimo galimybė ir t. t.), remdamasi skaičiuojamosiomis kainomis, panašių pirkimų praktika, rinkos ir kitais tyrimais nustatyti numatomos (numatomų) sudaryti pirkimo sutarties (sutarčių) preliminarią vertę, vadovaudamasi šios metodikos nuostatomis apskaičiuoti pirkimo vertę. Minėtais atvejais perkančioji organizacija paskelbimo apie pirkimą dienai privalėjo nustatyti tikslus perkamų prekių kiekius, nepažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio reikalavimų parengti prekių technines specifikacijas, nustatyti pirkimo vertę būtinai skelbti apie pirkimą ir jį vykdyti, atviro konkurso būdu, tačiau minėti veiksmai nebuvo atlikti. Tai neužtikrina Viešųjų pirkimų įstatymo 39 straipsnio 2 dalies 3 punkto nuostatos įgyvendinimo, kad perkančioji organizacija įvertina, ar pasiūlymo kaina nėra per didelė ir tik tada privalo atmesti tiekėjo pasiūlymą, jeigu visų dalyvių, kurių pasiūlymai neatmesti dėl kitų priežasčių, buvo pasiūlytos per didelės, perkančiajai organizacijai nepriimtinos kainos. Taip pat neužtikrina Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnio 1 dalies skaidrumo principo laikymosi, nes pagal šį principą pirkimo procedūrų metu turi būti laikomasi pirkimo pradžia numatytų sąlygų (pvz. vertės). Šie reikalavimai nebuvo užtikrinti, taip pat nepasiekta įstatyme numatytas pirkimų tikslas prekes nupirkti racionaliai naudojant tam skirtas lėšas. Nenustačiusi tikslų prekių, jų charakteristikų, kiekių pirkimo pradžia, įstaiga negalėjo priimti pagrįstų sprendimų, kad pasiūlyta kaina ne per didelė, priimtina perkančiajai organizacijai.

Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 24 ir 25 straipsniais, perkančioji organizacija privalėjo parengti pirkimo dokumentus, nurodant pirkimo objektą ir pateikiant jo technines specifikacijas, kurios, vadovaujantis 25 straipsnio 2 dalimi, turi užtikrinti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų. Mūsų nuomone, atsižvelgiant į tai, kad Kiaulių veislininkystės stotis per 2011 metus pirkė skirtingų rūšių sausų kombinuotuosius pašarus (pvz.: penimoms kiaulėms I, penimoms kiaulėms II, sukergtoms paršavedėms, nujunkytiems paršeliams, laktuojančioms paršavedėms), privalėjo pirkimo objektą suskaidyti į šias paminėtas dalis ir nustatyti kiekvienos dalies kiekius, kad kuo daugiau tiekėjų galėtų pateikti pasiūlymus, tačiau šie veiksmai nebuvo atlikti. Taip pat vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų reikalavimais Kiaulių veislininkystės stotis privalėjo atlikti visas su šiais pirkimais susijusias procedūras, kurios numatytos pirkimą vykdant atviro konkurso būdu, tačiau procedūrų neatliko.

⁵⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2003-02-26 įsakymu Nr. IS-26 patvirtintos Numatomo viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos (2008-09-04 Nr. IS-82 redakcija) 30, 30.1, 30.2, 30.3, 30.4 ir 30.5 p.

2011 metais pagal šią sutartį pirkti įvairių rūšių sausi kombinuotieji pašarai (penimoms kiaulėms I, penimoms kiaulėms II, sukergtoms paršavedėms, nujunkytiems paršeliams, laktuojančioms paršavedėms), kurių kainos, priklausomai nuo pašarų rūšies buvo skirtingos. Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 6 dalies 2 punktu, sutartyje kaip perkamos prekės turėjo būti nurodyti visų rūšių pašarai, taip pat turėjo būti nurodyti prekių įkainiai ir kainodaros taisyklės, kaip bus apskaičiuojama kaina kiekvienai pašarų rūšiai. Pažymėtina, kad sutartyje visa sutarties kaina gali būti nurodyta tik tuo atveju, kai perkančioji organizacija nurodo tikslų prekių kiekį, kurį ji įsipareigoja nupirkti. Audito metu nustatyta, kad šios prekės buvo perkamos pagal stoties poreikį, t. y. perkančioji organizacija negalėjo iki pirkimo pradžios nustatyti tikslų perkamų prekių kiekio.

Audito metu įvertinus per 2011 metus, vykdant 2011 m. kovo 10 d. sutartį, įsigytų sausų kombinuotųjų pašarų kiekius pagal rūšis, šių pašarų įkainius bei visas mokėtinas sumas ir suliginus su kitų tiekėjų (2010 m. AB „B“, 2011 m. UAB „C“ ir AB „D“) perkančiajai organizacijai pateiktomis prekių kainomis, atlikus šių duomenų analizę, nustatėme, kad Kiaulių veislininkystės stotis pašarus iš AB „A“ pirkė didesnėmis kainomis, todėl 2011 m. perkant pašarus iš šios bendrovės panaudota 260,9 tūkst. Lt daugiau, nei minėti pašarai būtų kainavę pas kitus tiekėjus.

Kainų palyginimas

Kiaulių veislininkystės stotis kombinuotuosius pašarus įsigijo 2011 metais:
 Penimoms kiaulėms II iš AB „A“ už 1,05 Lt/kg, iš AB „Kauno grūdai“ – už 0,82 Lt/kg;
 Penimoms kiaulėms I iš AB „A“ už 1,10 Lt/kg, iš AB „Kauno grūdai“ – už 0,88 Lt/kg.

Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis, įsigydama kombinuotuosius pašarus, neteisėtai panaudojo 1 606,2 tūkst. Lt, nes pirkimo sutartis sudarė pasirinkusi netinkamą pirkimo būdą neįvykdžiusi kitų pagal Viešųjų pirkimų įstatymą reikalaujamų procedūrų, pažeidžiant įstatyme numatytus lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principus, todėl vykdant viešąjį pirkimą nebuvo pasiektas įstatyme numatytas tikslas – sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių ir paslaugų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas.

2.10. Dėl panaudos sutarčių Valstybinėje augalininkystės tarnyboje

Ministerijai pavaldi Valstybinė augalininkystės tarnyba 3 348 m² patikėjimo teise valdomų statinių ir įrenginių naudojo nesudariusi po jais esančių valstybinės žemės sklypų panaudos sutarčių arba panaudos sutarčių neatnaujinus.

Valstybinės augalininkystės tarnybai patikėjimo teise priklausantys pastatai ir patalpos, esantys be panaudos sutarčių naudojamuose žemės sklypuose

- Saracėnų g. 3 Vilniuje,
- Vilniaus g. 21, Alytuje,
- Vilniaus 58/Nemuno g. 32, Kaune,
- Rambyno g. 20 ir Perkėlos g. 1a Klaipėdoje,

- Kauno g. 142, Marijampolėje,
- Bažnyčių g. 14, Tauragėje,
- A. Mickevičiaus g. 34, Šiauliuose,
- Žemaičių g. 8, Joniškėje,
- Klugonų k. Šilutės raj.,
- Stačiūnų k. Pasvalio raj.,
- Pakalnės g. Alksnėnų kaime, Šateikių sen. Plungės raj.,
- Šabaldauskų k. Utenos raj.,
- Aušros g. 79, Utenoje.

Vadovaujantis Vyriausybės nutarimu^[1] „Dėl valstybinės žemės perdavimo neatlygintinai naudotis“, tarnyba, kuriai statiniai ar įrenginiai priklauso patikėjimo teise, privalėjo per 3 mėnesius nuo minėto turto įsigijimo nuosavybės dienos valstybinės žemės patikėtiniui, t. y. Nacionalinei žemės tarnybai, pateikti prašymą perduoti neatlygintinai naudotis valstybinės žemės sklypą, kurio reikia šiems statiniams ir įrenginiams eksploatuoti.

Valstybinė augalininkystės tarnyba dėl valstybinės žemės, esančios po jos patikėjimo teise valdomais 3 348 m² statiniais ir įrenginiais, naudojimo nesudarė panaudos sutarčių teisės aktų nustatyta tvarka.

3. Vidaus kontrolės sistemos įvertinimas

Vertindami Žemės ūkio ministerijoje sukurtą vidaus kontrolės sistemą, pastebėjome, kad kai kuriais atvejais ji neatitinka jai keliamų reikalavimų – nepakankamas dėmesys skiriamas tam, kad veikla būtų vykdoma laikantis patikimo finansų valdymo principų, t. y. kad būtų tinkamai organizuojama buhalterinė apskaita. Neužtikrinama, kad finansinės ir kitos ataskaitos būtų sudarytos taip, kad tikrai ir teisingai parodytų viešojo sektoriaus subjekto turta, finansavimo sumas, įsipareigojimus, pajamas ir sąnaudas, grynąjį turta, pinigų srautus. Ministerija nenustatė rizikos veiksnių, susijusių su strateginiuose planuose nustatytų tikslų įgyvendinimu, ir nenustatė kontrolės procedūrų jiems valdyti. Remdamiesi audito metu surinktais įrodymais nustatėme, kad ministerijoje yra sukurtos pagrindinės vidaus kontrolės procedūros, tačiau nustatyti trūkumai skirstant lėšas veiklai, susijusiai su žirgų ir avių genetinių išteklių išsaugojimu, netinkamai finansuojant pavaldžią įstaigą, įsigyjant ir naudojant valstybės turta (valstybės materialinių išteklių rezervą, tarnybinius automobilius), tvarkant buhalterinę apskaitą. Be to, nustatyti reikšmingi pastebėjimai pavaldžiose įstaigose tvarkant gautinų sumų ir žemės apskaitą, perkant prekes ir paslaugas, naudojant ilgalaikį materialųjį turta ir kita. Nustatyti dalykai rodo, kad vidaus kontrolės sistema ministerijoje veikė nepatikimai, todėl ji vertinama kaip patenkinama.

[1] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995-11-13 nutarimo Nr. 1428 „Dėl valstybinės žemės perdavimo neatlygintinai naudotis taisyklių patvirtinimo“ (2009-06-10 nutarimo Nr. 629 redakcija) 2.3 punktas.

4. Kiti pastebėjimai

4.1. Dėl licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo veiklos

Žemės ūkio ministro sudarytos tarybos valdomas Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondas nuo pat įsteigimo 2002 m. realios veiklos nevykdė, fondui pervestos lėšos nebuvo naudojamos fondo tikslams.

Vadovaujantis Licencijuotų sandėlių ir sandėliavimo dokumentų įstatymu⁵⁹, 2002 m. įsteigtas Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondas, kurio tikslas kaupti lėšas komercinių bankų ir kitų finansų įstaigų reikalavimo teisėms, atsirandančioms iš kreditavimo santykių, užtikrinti, taip pat sandėliuojamų prekių savininkų nuostoliams dėl galimo prekių netekimo ar sugedimo, kurių neatlygins sandėlis ir (ar) draudimo įmonė, kompensuoti, kompensuoti paprastų sandėliavimo liudijimų, dvidalių sandėliavimo liudijimų ar nuo dvidalių sandėliavimo liudijimų atskirtų įkeitimo liudijimų turėtojų (kompensacijos gavėjų) patirtus nuostolius.

Vyriausybės nutarimu patvirtinti Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo nuostatai⁶⁰, pagal kuriuos Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondui vadovauja fondo taryba, kurios personalinę sudėtį tvirtina žemės ūkio ministras. Šio fondo lėšos kaupiamos Lietuvos valstybės išdo specialiojoje sąskaitoje, jų įplaukų ir išmokų apskaitą tvarko Finansų ministerija. Laikinais laisvas fondo lėšas valdo ir sprendimus dėl šių lėšų investavimo finansų ministro nustatyta tvarka priima Finansų ministerija, garantuodama, kad reikalingos investuotos lėšos, taip pat investavimo metu gautos investavimo pajamos būtų laiku gražinamos į fondo sąskaitą šio fondo tikslams finansuoti.

Šį fondą administruoti pavesta UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondui, kuris, be visų kitų funkcijų, taip pat rengia ir teikia tvirtinti fondo tarybai fondo lėšų sąmatos įvykdymo ataskaitą. Pastebėtina, kad įsigaliojus Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymui ir finansų ministrui patvirtinus konsolidavimo schemą⁶¹, nuo 2010 m. Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondas tapo viešojo sektoriaus subjektu, kurio III lygio finansinių ataskaitų rinkinį turi rengti Žemės ūkio ministerija. UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas, paskirtas administruoti Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondą, kasmet pagal Finansų ministerijos pateikiamus duomenis rengia fondo lėšų sąmatos įvykdymo ataskaitą, o nuo 2010 m. – ir šio fondo finansinių ataskaitų rinkinį.

Nuo šio fondo įsteigimo per 2003–2007 m. laikotarpį Žemės ūkio ministerija iš Specialiosios kaimo rėmimo programos į Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo sąskaitą pervedė 1 421 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų. Vėliau valstybės biudžeto lėšos šiam fondui nebuvo

⁵⁹ Lietuvos Respublikos licencijuotų sandėlių ir sandėliavimo dokumentų įstatymas, 2002-07-05 Nr. IX-1046.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-10-01 nutarimas Nr. 1523.

⁶¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-03-17 įsakymu Nr. 1K-092.

skiriamos. Per visą laikotarpį nuo jo įsteigimo kitas fondo pajamas sudarė investavimo metu gautos palūkanų pajamos – 293,2 tūkst. Lt. Fondo turtas 2011 m. gruodžio 31 d. sudarė 1 714,2 tūkst. Lt.

Nuo šio fondo įsteigimo parama iš fondo lėšų nebuvo suteikta, nes nebuvo tokio poreikio (nebuvo pareiškėjų, norinčių gauti kompensaciją). Valstybinė augalų apsaugos tarnyba prie ŽŪM suteikė licencijas verstis sandėlio veikla tik 3 subjektams: AB „Jonavos grūdai“, AB „Tauragės grūdai“, AB „Marijampolės grūdai“. Tačiau ir šios bendrovės licencijuotų sandėlių veiklos nepradėjo, nes ES lėšomis vykdomi intervenciniai grūdinių kultūrų pirkimai.

Dėl to per 9 metus nuo Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo įsteigimo, fondo veikla nebuvo vykdoma. Nebuvo lėšų poreikio komercinių bankų ir kitų finansų įstaigų reikalavimo teisėms, atsirandančioms iš kreditavimo santykių, užtikrinti, taip pat sandėliuojamų prekių savininkų nuostoliams dėl galimo prekių netekimo ar sugedimo, kurių neatlygins sandėlis ir (ar) draudimo įmonė, kompensuoti. Nereikėjo kompensuoti paprastų sandėliavimo liudijimų, dvidalių sandėliavimo liudijimų ar nuo dvidalių sandėliavimo liudijimų atskirtų įkeitimo liudijimų turėtojų patirtų nuostolių.

Žemės ūkio ministerijoje nevyksta diskusijos dėl licencijuotų sandėlių veiklos perspektyvų.

Manome, kad ministerija turėtų įvertinti licencijuotų sandėlių veiklos prognozes ir spręsti klausimą dėl Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo veiklos tęstinumo.

Lietuvos valstybės išdo specialiojoje sąskaitoje laikomos 1 714,2 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšos nebuvo naudojamos Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo tikslams įgyvendinti. Fondas nuo pat įsteigimo 2002 m. per 9 metus realios veiklos nevykdė, fondui pervestos lėšos nebuvo naudojamos fondo tikslams. Nesant realiam licencijuotų sandėlių veiklos ir fondo lėšų poreikiui, nebuvo svarstomas klausimas dėl Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo veiklos tęstinumo ir perspektyvų, siekiant išvengti fondo administravimo ar kitų susijusių sąnaudų.

4.2. Dėl UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo veiklos

Žemės ūkio ministerija, vykdydama Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programą, kasmet dalį lėšų skiria UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondui paramai garantiniam užmokesčiui ir daliai draudimo įmokų kompensuoti kreditų gavėjams, paėmusiems kreditus su UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija. 2011 m. fondui šiai veiklai skirta 3 500 tūkst. Lt. Fondas, gavęs lėšas, teikia garantijas kredito įstaigoms (bankams ir kredito unijoms) ir lizingo bendrovėms. Dalį garantinio užmokesčio lėšų fondas investuoja ir taip uždirba pajamų, nepatyrusi sąnaudų.

UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas veiklą reglamentuoja Vyriausybės nutarime⁶² „Dėl žemės ūkio paskolų garantijų fondo“ ir UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo veiklos nuostatuose⁶³ nustatyti reikalavimai. Fondas teikia garantijas Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių kredito įstaigoms ir finansinės nuomos bendrovėms dėl kreditų ir (ar) finansinės nuomos paslaugų, teikiamų šiems ūkio subjektams.

Fondo pajamas Vyriausybės nutarimu⁶⁴ reglamentuojančios nuostatos sudaro galimybes gauti pajamas nepatiriant sąnaudų. Fondo veiklos rezultatas priklauso nuo garantinio užmokesčio dydžio. Su tuo tiesiogiai siejasi ir iš žemės ūkio ministerijos gaunama subsidija garantinio užmokesčio kompensacijai. Juo didesnis garantinis užmokestis, tuo daugiau pajamų, tuo didesnė skiriama valstybės subsidija garantiniam užmokesčiui kompensuoti.

Už garantijų suteikimą ūkio subjektai fondui moka garantinį užmokestį, kurio dydžio ribos nustatytos UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo nuostatų 19 p.

Dėl garantinio užmokesčio dydžio

Už garantijos suteikimą ūkio subjektas fondui moka garantinį užmokestį. Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra nuo garantuotos kredito sumos moka 2 proc. vienkartinį garantinį užmokestį. Kitiems ūkio subjektams garantinio užmokesčio mokėjimo taisyklės ir dydį nustato fondo valdyba. Nustatytas garantinis užmokestis už garantijos suteikimą kreditams, skirtiems Europos Sąjungos paramos lėšomis finansuojamiems investiciniams projektams (išskyrus projektams pagal KPP priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“) įgyvendinti, negali viršyti 3 proc., o kitiems kreditams bei finansinės nuomos (lizingo) paslaugoms – 7 proc. garantuojamos kredito ar finansinės nuomos (lizingo) sutartyje nustatytos kainos dalies. Žemės ūkio veiklos subjektams, apdraudusiems augalų pasėlius, imantiems kreditą investicijoms arba jeigu jie naudojami finansinės nuomos (lizingo) paslaugomis, nustatytas garantinis užmokestis mažinamas 0,5 procentinio punkto, o imantiems kreditą trumpalaikiam turtui įsigyti ar paslaugoms pagal Paslaugų žemės ūkiui sąrašą apmokėti – 0,2 procentinio punkto.

Fondo valdybai suteikta teisė nustatyti ūkio subjektams, išskyrus Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrą, garantinio užmokesčio dydį. Garantinio užmokesčio nustatymo ir mokėjimo taisyklės rengia fondo specialistai, o tvirtina fondo valdyba, dėl to galima rizika, kad nustatyta garantinio užmokesčio dydžio apskaičiavimo metodika gali būti neobjektyvi.

Manome, kad siekiant efektyviai naudoti valstybės biudžeto lėšas Garantinio užmokesčio nustatymo ir mokėjimo taisyklės turėtų būti patvirtinamos tik po to, kai jos bus suderintos su ministerija ar kitomis atsakingomis institucijomis.

Vyriausybės nutarime „Dėl Žemės ūkio paskolų garantijų fondo“ nustatyta, kad Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis Žemės ūkio ministerijos nustatyta tvarka kompensuojama ne daugiau kaip 80 proc. garantinio užmokesčio. Tikslią kompensuojamą garantinio užmokesčio dalį nustato Žemės ūkio ministerija. Pastebėtina, kad Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrai valstybės biudžeto lėšomis kompensuojamas visas garantinis užmokestis Žemės ūkio ministerijos nustatyta tvarka. Garantinio užmokesčio lėšos kaupiamos kaip atidėjiniai

⁶² Vyriausybės 1997-08-22 nutarimas Nr. 912 „Dėl žemės ūkio paskolų garantijų fondo“, su vėlesniais pakeitimais.

⁶³ Patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003-08-11 įsakymu Nr. 3D-330 „Dėl UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo veiklos nuostatų patvirtinimo“, su vėlesniais pakeitimais.

⁶⁴ Vyriausybės 1997-08-22 nutarimas Nr. 912 „Dėl žemės ūkio paskolų garantijų fondo“, su vėlesniais pakeitimais.

garantiniams įsipareigojimams vykdyti, taip pat naudojamos fondui administruoti. Atidėjinių dydis apskaitomas laikantis nuostatų. Fondas turi teisę garantinį užmokesį investuoti į vertybinius popierius ir laikyti indėlių sąskaitose bankuose. Iš investavimo į vertybinius popierius ir laikymo indėlių sąskaitose bankuose gautos palūkanos laikomos fondo pajamomis.

Fondo valdyba⁶⁵ nutarė skirti 90 proc. garantinio užmokesčio lėšų atidėjiniams įsipareigojimų vykdymui ir 10 proc. fondo veiklai administruoti. Šis dydis nekeistas iki šiol.

Vertindami paskutinių trijų metų UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo finansines ataskaitas pastebėjome, kad santykis tarp garantinio užmokesčio pajamų ir pajamų iš investavimo į vertybinius popierius ir laikymo indėlių sąskaitose bankuose vidutiniškai 9 proc. ir 91 proc. Pavyzdžiui, 2011 m. fondo pajamos iš garantinio užmokesčio buvo 339,6 tūkst. Lt, o iš investavimo į vertybinius popierius ir laikymo indėlių sąskaitose bankuose – 3 848,4 tūkst. Lt.

Nors fondas uždirbdamas pajamas iš investavimo į vertybinius popierius ir indėlių laikymo sąskaitose bankuose nepatiria sąnaudų, tačiau pagal galiojančius nuostatus laikoma, kad tai yra fondo pasiekti ekonominiai rezultatai ir atsižvelgiant į tuos rezultatus jo darbuotojams leidžiama mokėti priedus už pasiektus ekonominius rodiklius iki 60 proc. nuo kintamosios darbo užmokesčio dalies. Dėl šios priežasties didėja fondo veiklos sąnaudos.

Fondo pajamos iš investavimo į vertybinius popierius ir laikymo indėlių sąskaitose bankuose priklauso nuo sukauptų atidėjinių sumos. Atidėjiniai garantiniams įsipareigojimams vykdyti yra sukaupti iš garantinio užmokesčio, kurio didžioji dalis yra Žemės ūkio ministerijos pervestos valstybės biudžeto lėšos garantiniam užmokesčiui kompensuoti, todėl galima teigti, kad fondo pajamos gautos už valstybės biudžeto lėšų investavimą neturėtų būti vertinamos kaip fondo ekonominiai pasiekimai. Manome, kad didesnė lėšų dalis garantinio užmokesčio lėšų dalis galėtų būti skiriama atidėjiniams įsipareigojimų vykdymui, o tai leistų sumažinti garantinio užmokesčio, mokamo iš valstybės biudžeto lėšų už Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrą, dydį.

Per visą veiklos laikotarpį sukauptų Garantinio užmokesčio lėšų kaip atidėjinių garantiniams įsipareigojimams vykdyti likutis 2011-12-31 sudarė 79 986,8 tūkst. Lt, iš jų iš garantinio užmokesčio lėšų – 61 517,8 tūkst. Lt, įvykdyta įsipareigojimų 5 705 tūkst. Lt suma. Fondas taikydamas atgręžtinio reikalavimo teisę išskolintų savo sumokėtą sumą per 2000–2010 m. susigrąžino 3,5 mln. Lt.

Kadangi įsipareigojimų vykdymui fondas panaudojo nedaug sukauptų atidėjinių garantiniams įsipareigojimams vykdyti, kiekvienais metais atidėjinių likutis didėja, todėl auga ir fondo pajamos iš investicinės veiklos.

UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo pajamas reglamentuojančios teisės aktų nuostatos sudaro galimybes gauti pajamas nepatiriant sąnaudų.

⁶⁵ Posėdžio protokolas, 2005-10-06 Nr. 5A-28.

Pakeitus kai kurias teisės aktų nuostatas ir gražinus dalį fondo pajamų iš sukauptų atidėjinių investavimo į atidėjinių sąskaitą garantiniams įsipareigojimams, būtų sudarytos sąlygos mažinti Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrai nustatytą 2 proc. garantinį užmokestį, kurį 100 proc. kompensuoja Žemės ūkio ministerija valstybės biudžeto lėšomis. Tokiu būdu atsirastų galimybės sutaupyti valstybės biudžeto lėšas, skirtas subsidijoms.

4.3. Dėl veislininkystės finansavimui skirtų paramos lėšų

Žemės ūkio ministerijos valstybės biudžeto lėšomis vykdomame pagalbos gyvulių (arklių) veislininkystei finansavime stokojama kontrolės procedūrų, užtikrinančių teisėtą ir efektyvų šių lėšų panaudojimą.

Ministerijai pavaldi Nacionalinė mokėjimo agentūra 2011 m. birželio 22 d. Pagalbos veislininkystei finansuoti sutartimi Nr. PV/11-1 Pagalbos veislininkystei priemonės „Gyvulių kilmės knygų rengimas ir tvarkymas“ vykdytojui asociacijai Žemės ūkio rūmams skyrė 1 250 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų. Vadovaudamiesi sutarties ir žemės ūkio ministro patvirtintų Pagalbos veislininkystei taisyklių⁶⁶ nuostatomis, Žemės ūkio rūmai vėliau šias lėšas paskirsto pripažintoms arklių veislininkystės institucijoms. Žemės ūkio rūmai paraišką gauti valstybės biudžeto lėšoms kasmet vertinimui teikia ministerijai pavaldžiai Valstybinei gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybai, kuri po savo atlikto šios paraiškos vertinimo, tolimesniam vertinimui ją teikia žemės ūkio ministro sudarytai Pagalbos veislininkystei komisijai⁶⁷. Audito metu įvertinome Tarnybos ir žemės ūkio ministro sudarytos Pagalbos veislininkystei komisijos atliekamas Žemės ūkio rūmų pateiktos paraiškos, kurią sudaro 3 puslapiai, vertinimo procedūras.

Audito metu nustatyta, kad Tarnybos vykdomos gautos paraiškos vertinimo iki sutarties sudarymo procedūros Pagalbos veislininkystei taisyklėse ar kitame teisės akte neaprašytos, Tarnyba šių procedūrų metu atliekamų tikrinimo veiksmų nedokumentuoja, todėl negalima įvertinti, ar Tarnyba tinkamai vykdo paraiškos vertinimą. Audito metu susipažinus su Pagalbos veislininkystei komisijos vertinimo protokolu, nustatyta, kad jis yra formalus ir be jokių komentarų, kurie suteiktų informaciją apie Komisijos atliktų paraiškos vertinimo procedūrų pobūdį.

Nustatant pripažintoms veislininkystės institucijoms iš valstybės biudžeto skiriamos pagalbos dydį, vienas iš Pagalbos veislininkystei taisyklėse nustatytų kriterijų – veislininkystės institucijų narių einamųjų metų sausio 1 d. laikomų gyvų gyvūnų skaičius. Mūsų vertinimu, reikalavimo šiuos gyvūnus susieti su atitinkamos veislės kūrimo programa nebuvimas sudaro

⁶⁶ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010-03-30 įsakymu Nr. 3D-290 patvirtintų Pagalbos veislininkystei taisyklių 4^{1.4} p.

⁶⁷ Sudaryta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2011-05-18 įsakymu Nr. 3D-414.

galimybes paramos prašančioms veislininkystės institucijoms nepagrįstai padidinti prašomos paramos sumą.

Pagal Pagalbos veislininkystei taisyklių 4¹.4 punktą, skirstant pagalbą pripažintoms veislininkystės institucijoms kilmės knygų vedimui pagal gyvūnų grupes, gyvūnų grupėje pripažintoms veislininkystės institucijoms pagalba skiriama pagal jas vienijančio juridinio asmens patvirtintus individualius kriterijus. Nustatėme, kad Žemės ūkio rūmai nesilaikė šio reikalavimo, nes tokių kriterijų nepatvirtino. Žemės ūkio rūmai lėšas arklių ir kitų gyvūnų veislininkystės finansavimui pripažintoms veislininkystės institucijoms paskirstė vadovaudamiesi komiteto, sudaryto iš šių institucijų atstovų, pasiūlymais. Manome, kad toks paramos skyrimas nesant objektyvių kriterijų gali būti subjektyvus ir netinkamas.

Nacionalinės mokėjimo agentūros su Žemės ūkio rūmais sudarytos Pagalbos veislininkystei finansavimo sutarties vykdymo metu, Rūmai Tarnybai pateikia darbų įvykdymo ataskaitą ir išlaidų pagrindimo suvestinės kopiją, Tarnyba įvertina veislininkystės darbų ir užduočių atlikimą ir teikia pažymą Nacionalinei mokėjimo agentūrai.

Audito metu nustatyta, kad Tarnyba netikrina kaip pripažintos arklių ir kitų gyvūnų veislininkystės institucijos atliko sutartyse su Žemės ūkio rūmais nustatytas užduotis, nes sudarytose finansavimo sutartyse nenustatytos užduotys, privalomi atlikti darbų kiekiai ir jų įvertinimo dydžiai. Šie rodikliai nepateikti ir Žemės ūkio rūmų tarnybai teiktoje paraiškoje. Tarnyba kilmės knygų vedimo kontrolę atlieka pagal tarnybos direktoriaus įsakymais nustatytas procedūras⁶⁸. Tačiau rodikliai, nustatyti pripažintų arklių ir kitų gyvūnų veislininkystės institucijų veiklos patikrinimų aktuose, nėra susieti su Žemės ūkio rūmų ir veislininkystės institucijų sudarytose sutartyse nustatytais rodikliais.

Tarnybos patikrinimų išvados neturi įtakos išlaidų finansuoti pagalbą veislininkystei tinkamumui. Tarnybos pagal tikrinimo rezultatus parengtoje Pažymoje⁶⁹ (2011-11-03 raštas Nr. 2R-253 (1.15)) Nacionalinei mokėjimo agentūrai nurodyta, kad „...asociacija tinkamai tvarko ... kilmės knygą“.

Vadovaujantis Pagalbos veislininkystei taisyklių 42 punktu, Agentūra savo nustatyta tvarka atrenka patikroms ne mažiau kaip 1 procentą vykdytojų pagal veiklos kryptis ir patikrina vietoje, ar išlaidų pagrindimo suvestinėje nurodytos išlaidų rūšys yra pagrįstos išlaidų pagrindimo ir įrodymo dokumentais, ar išlaidos yra padarytos Taisyklėse ir sutartyje nustatytais terminais. Agentūra negali tinkamai atlikti pagalbos veislininkystei finansuoti skirtų lėšų kontrolės, nes rodiklių, kuriais vadovaujantis ji galėtų atlikti patikras, nėra. Pagalba pripažintoms veislininkystės institucijoms kilmės knygų vedimui skiriama neturint patvirtintų individualių paramos skirstymo kriterijų,

⁶⁸ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos direktoriaus 2010-10-18 įsakymas Nr.1A-68 „Dėl pripažintų arklių veislininkystės institucijų veiklos patikrinimų tvarkos patvirtinimo“.

⁶⁹ Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos 2011-11-03 raštas Nr. 2R-253 (1.15).

sutartyse nėra nustatyti paslaugų kiekiai ir užduotys. Agentūra pagal su Žemės ūkio rūmais sudarytą sutartį 2011 metais patikrų nevykdė.

Audito metu nustatyti dalykai rodo, kad kai kurias atvejais nevykdomi arba netinkamai vykdomi Pagalbos veislininkystei taisyklių reikalavimai skirstant lėšas pripažintoms arklių veislininkystės institucijoms bei vertinant šių lėšų panaudojimą. Be to, taisyklės nedetaliai reglamentuoja paskirstymo procedūras, kriterijus ir pan. Nenustatytos pakankamos kontrolės procedūros, užtikrinančios lėšų, skirtų Pagalbos veislininkystei finansavimui, teisėtą ir efektyvų panaudojimą.

Žemės ūkio rūmai pagalbos veislininkystei lėšas galutiniams paramos gavėjams gali skirstyti netinkamai ir subjektyviai, nes:

- nereglementuotos paraiškų vertinimo procedūros, jos nedokumentuojamos, todėl negalima įsitikinti, ar tinkamai atliktos;
- paramos dydį nustatantis kriterijus („laikomų gyvų gyvūnų skaičius“) nesusiejamas su atitinkamos veislės kūrimo programa, o tai sudaro galimybę prašyti didesnės lėšų sumos;
- lėšos paskirstytos Žemės ūkio rūmams nepatvirtinus individualių kriterijų.

Veislininkystės darbų ir užduočių atlikimas negali būti objektyviai įvertintas, nes sudarytose finansavimo sutartyse tokios užduotys nenustatomos, dėl to Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos atliekamų patikrinimų išvados neturi įtakos išlaidų finansuoti pagalbą veislininkystei tinkamumui, o Nacionalinė mokėjimo agentūra jai priskirtos kontrolės tinkamai atlikti negali.

Dėl to valstybės biudžeto lėšos pagalbos veislininkystei priemonei „Gyvulių kilmės knygų rengimas ir tvarkymas“ finansuoti gali būti naudojamos netinkamai ir neracionaliai ir ne pagal paskirtį.

4.4. Dėl narystės tarptautinėse organizacijose

Ministerija ir jos pavaldi įstaiga Nacionalinė žemės tarnyba lėšas, skirtas narystės tarptautinėse organizacijose mokesčiams mokėti, naudoja gaudama abejotiną naudą iš šios narystės. Už narystę tarptautinėse organizacijose 2011 m. iš viso sumokėta 1 036,5 tūkst. Lt.

Žemės ūkio ministerijos 2011 m. sumokėti tarptautiniai mokesčiai:

Dalyvavimo Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacijoje (FAO) narystės mokesčiai 2011 m. sudarė - 710,6 tūkst. Lt;

Dalyvavimo Tarptautinėje jūrų tyrinėjimo taryboje (*International Council for the Exploration of the Sea, ICES*) narystės⁷⁰ mokesčiai – 189,8 tūkst. Lt;

Dalyvavimo Tarptautinėje žuvininkystės plėtros Vidurio ir Rytų Europoje organizacijos (EUROFISH) narystės⁷¹ mokesčiai sudarė 124 tūkst. Lt;

⁷⁰ Narystė ICES įteisinta Lietuvos Respublikos 2006 m. kovo 30 d. įstatymu Nr. X-538 „Dėl Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos konvencijos ir jos protokolo ratifikavimo“.

Dalyvavimo Baltijos jūros regiono patariamojoje taryboje (Baltic Sea Regional Advisory Council) (BS RAC) mokestis – 12,1 tūkst. Lt.

Ministerija nepateikė informacijos, įrodančios dalyvavimo Baltijos jūros regiono patariamojoje taryboje (*Baltic Sea Regional Advisory Council*) (BS RAC) faktą. Pagal ministerijos darbuotojų paaiškinimus, Lietuva kaip suinteresuota valstybė narė, turinti žvejybos interesą Baltijos jūroje, prisideda prie BS RAC veiklos išlaidų padengimo bei geresnio atitinkamų valstybių narių žuvininkystės sektoriaus atstovų tarpusavio bendradarbiavimo ir interesų atstovavimo.

Nacionalinė žemės tarnyba narystę Europos nacionalinių kartografavimo ir nekilnojamojo turto kadastro / registro institucijų asociacijoje „EuroGeographics“ perėmė iš biudžetinės įstaigos Geodezijos ir kartografijos tarnybos, kurią likvidavus buvusios įstaigos funkcijos buvo perduotos Tarnybai. Nacionalinė žemės tarnyba 2011 m. už narystę minėtoje organizacijoje pagal gautus prašymus apmokėti sąskaitas sumokėjo 45,8 tūkst. Lt (už 2011 m. – 23,4 tūkst. Lt, už 2012 m. – 22,4 tūkst. Lt).

Nei ministerija, nei Nacionalinė žemės tarnyba nepateikė informacijos apie gautą naudą, susijusią su dalyvavimu minėtose organizacijose, todėl manome, kad įstaigos nepakankamai efektyviai ir ekonomiškai naudoja biudžeto asignavimus, mokėdamos tarptautinių organizacijų BS RAC ir „EuroGeographics“ narystės mokesčius (mokesčiai sudaro apie 12 ir 23 tūkst. Lt per metus).

Ministerija ir Nacionalinė žemės tarnyba kasmet moka 12 tūkst. Lt dalyvavimo Baltijos jūros regiono patariamojoje taryboje (*Baltic Sea Regional Advisory Council*, BS RAC) ir 23 tūkst. Lt asociacijoje „EuroGeographics“ mokesčius, bet neįrodo gautos naudos, susijusios su dalyvavimu šiose organizacijose.

4.5. Dėl ministerijos pavaldžių įstaigų veiklos optimizavimo

Audito metu atlikome kai kurių Žemės ūkio ministerijos pavaldžių įstaigų – Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro ir Žemės ūkio bibliotekos veiklos sąnaudų ir jų vykdomų funkcijų analizę.

Remiantis Žemės ūkio bibliotekos nuostatais⁷², ši įstaiga vykdo Lietuvos Respublikoje bei užsienyje publikuotų dokumentų fondo įsigijimą, tvarkymą, sisteminimą ir saugojimą; informacinio paieškos aparato (kortelinių ir elektroninių katalogų) sudarymą ir sistemingą koregavimą bei kitas funkcijas. Žemės ūkio biblioteka nuo 1992 m. pradėjo funkcionuoti kaip valstybinė kultūros, švietimo ir informacijos įstaiga, turinti juridinio asmens teises. Šiuo metu šioje įstaigoje dirba 3 darbuotojai – direktorė, buhalterė ir vyriausioji specialistė. Pastebėtina, kad direktorės ir buhalterės funkcijos yra labiau susijusios su įstaigos veiklos aptarnavimu, o ne su pagrindinėmis minėtomis

⁷¹ Narystė įteisinta Lietuvos Respublikos 2005-06-16 d. įstatymu Nr. X-250 „Dėl tarptautinės žuvininkystės plėtros vidurio ir rytų Europoje organizacijos (EUROFISH) įsteigimo sutarties ratifikavimo“.

⁷² Patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009-02-24 įsakymu Nr. 3D-123.

bibliotekos funkcijomis. Be to, tokia įstaigos sudėtis (3 pareigybės) galėtų atitikti Viešojo administravimo įstatyme⁷³ apibrėžiamą viešojo administravimo įstaigos administracijos padalinio (skyriaus arba poskyrio) – sąvoką.

Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro, kurio pagrindinė veikla yra mokymų programų rengimas, vertinimas bei seminarų, kursų, konferencijų organizavimas, išlaidų 2011 m. buvo skirta 1 008,2 tūkst. Lt⁷⁴ valstybės biudžeto asignavimų. Pastebėjome, kad iš kitos ministerijos vykdomos programos⁷⁵ taip pat yra finansuojama panaši veikla – per kitą pavaldžią įstaigą (Nacionalinę mokėjimo agentūrą) skirstoma parama mokymų organizavimui (2011 m. iš viso paskirstyta 15 086 tūkst. Lt). Minėtų ministerijos pavaldžių įstaigų kai kurios veiklos funkcijos yra iš dalies panašios, tik skirtingai nei Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centras, Nacionalinė mokėjimo agentūra atlieka ir kitas paramos žemės ūkiui skirstymo funkcijas.

Atkreipiame dėmesį, kad 30 proc. visų Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro etatų sudaro vadovaujantis personalas (direktorė, 2 pavaduotojai ir 3 skyrių vedėjais), kuriam išlaikyti panaudojama nemaža dalis darbo užmokesčio fondo lėšų.

Vertinant minėtų pavaldžių įstaigų funkcijas, jų veiklos sąnaudų optimalumą, tikslinga atsižvelgti ir į Saulėlydžio komisijos 2010–2011 metų ataskaitoje pateiktus pasiūlymus sprendimams – įvertinti galimybes palaipsniui pertvarkyti ministrų valdymo srityje veikiančias įstaigas taip, kad mažėtų įstaigų, kuriose dirba mažiau kaip 20 darbuotojų (šiuo metu Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centre dirba 20 darbuotojų, Žemės ūkio bibliotekoje – 3 darbuotojai) bei vadovautis viešojo administravimo efektyvumo principu – rezultatus pasiekti kuo mažesnėmis sąnaudomis. Šiems tikslams pasiekti tikslinga svarstyti galimybę Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centrą ir Žemės ūkio biblioteką reorganizuoti į ministerijos struktūrinius padalinius arba ieškoti kitų galimybių optimizuoti jų veiklą.

Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro vykdomos mokymų organizavimo veiklos, panašios į Nacionalinės mokėjimo agentūros kai kurias funkcijas, finansavimas, taip pat Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centro ir Žemės ūkio bibliotekos struktūra, šių įstaigų dydis ir jose dirbančio aptarnaujančio bei vadovujančio personalo išlaidų patiriamos sąnaudos apriboja galimybes vadovautis viešojo administravimo efektyvumo principu – rezultatus pasiekti kuo mažesnėmis sąnaudomis. Todėl, siekiant sumažinti valstybės biudžeto išlaidas valdymui ir administravimui, tikslinga svarstyti galimybę dėl šių įstaigų veiklos optimizavimo.

⁷³ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2008-09-22 Nr.X-1725 redakcija), 11 str. 3, 5, 6 p.

⁷⁴ Iš jų 646 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų; 362,2 tūkst. Lt pajamų įmokų iš ŽŪM vykdomos programos „Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimas ir administravimas“ 01 02 09 priemonės „Žemės ūkio ir kaimo plėtros dalyvių formaliojo ir neformaliojo tęstinio mokymo organizavimas“

⁷⁵ Programos „Kaimo plėtra ir verslo skatinimas“ 01 01 01 priemonė „Profesinio mokymo ir informavimo veikla“

4.6. Dėl valstybės įmonių savininko kapitalo didinimo

Žemės ūkio ministerija, vykdydama Vyriausybės nutarimu⁷⁶ patvirtintą Valstybės investicijų 2010–2012 metų programą, iš programos „Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros politikos formavimas ir administravimas“ ilgalaikio turto įsigijimo ekonominės klasifikacijos kodų⁷⁷ skyre 1 472 tūkst. Lt biudžeto lėšų valstybės įmonei Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrui, nenurodydama šia suma padidinti savininko kapitalą.

Ministerijos lėšų skyrimas ir panaudojimas valstybės įmonėje

Ministerija su valstybės įmone Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru 2011-05-20 pasirašė sutartį Nr. 8P-11-073 ir 2011-11-02 – susitarimą Nr. 8P-11-143 dėl informacinės sistemos saugumo infrastruktūros diegimo – 1 472 tūkst. Lt (pervedė 1 470,5 tūkst. Lt pagal faktinį panaudojimą).

Pagal Žemės ūkio ministerijai pateiktų valstybės įmonių finansinių ataskaitų rinkinių⁷⁸ duomenis ir pagal sutartį pateiktus atsiskaitymo už panaudotas lėšas dokumentus nustatėme, kad VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras 2011 metais įsigijo kompiuterinės įrangos už 1 470,5 tūkst. Lt.

Valstybės įmonė finansinių ataskaitų rinkinyje jai skirtas lėšas programinės įrangos įsigijimui nurodė kaip dotacijas ilgalaikiam turtui įsigyti, nedidindama įmonės savininko kapitalo.

Vyriausybės nutarimu⁷⁹ patvirtinto aprašo 4.3 punkte nurodyta, kad valstybės biudžeto lėšomis didinamas valstybės įmonės savininko kapitalas, – kai lėšos skiriamos turtui įsigyti, sukurti ar jo vertei padidinti, išskyrus aprašo 4.1 ir 4.2 punktuose nurodytus atvejus, t. y., kai valstybės biudžeto lėšų skyrimas laikytinas dotacija arba valstybės biudžeto lėšomis didinamas turtas, kuris pagal įstatymus gali būti tik valstybės nuosavybė, atitinkantis kapitalas.

Ministerijai skyrus įmonei 1 470,5 tūkst. Lt lėšų iš Valstybės investicijų programos, mūsų nuomone, įmonė turėjo padidinti įmonės savininko kapitalą. Nuo 2006 m. gruodžio 31 d. įmonės kapitalo dydis nesikeitė ir 2011 m. pabaigoje sudarė 6 193 tūkst. Lt. Be to, už šias lėšas įsigytas turtas patikėjimo teise priklauso valstybės įmonei, o ne ministerijai. Todėl, manome, kad ministerijai panaudojus (skyrus) lėšas iš investicijų programos turi būti padidintas valstybės įmonių savininko kapitalas. Be to, valstybei būtų ekonomiškai nenaudinga skyrus lėšų investicijoms – valstybės įmonės turtui įsigyti – negauti gražos mokesčių pavidalu. Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, teigiame, kad valstybės įmonė turėjo padidinti savininko kapitalą lėšomis, gautomis iš ministerijos turtui įsigyti, t. y. 1 470,5 tūkst. Lt, ir finansinėse ataskaitose nurodyti atitinkamai didesnę nuosavą kapitalą.

Valstybės kontrolės pastebėjimai ir rekomendacijos dėl valstybės įmonės savininko kapitalo didinimo iš valstybės biudžeto gautomis lėšomis turtui įsigyti pateikti valstybinio audito ataskaitoje

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-01-20 nutarimas Nr. 71 (su vėlesniais pakeitimais).

⁷⁷ 3.1.1.3.1.2 „Kitos mašinos ir įrenginiai“ ir 3.1.2.1.1.2 „Kompiuterinė programinė įranga, kompiuterinės programinės įrangos licencijos“.

⁷⁸ Patvirtinti žemės ūkio ministro įsakymais: 2011-03-31 Nr. 3D-281 ir 2011-03-30 Nr. 3D-273.

⁷⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-08-17 nutarimu Nr. 925 patvirtintas Valstybės įmonei ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui sukurti ar įsigyti skiriamų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų paskirties nustatymo kriterijų aprašas.

„Valstybės įmonių valdymas“⁸⁰, o ministerijai analogiškas pastebėjimas pateiktas Žemės ūkio ministerijos 2010 m. laikotarpio finansinio (teisėtumo) audito ataskaitoje⁸¹.

Pažymėtina, kad Vyriausybės nutarimas⁸², reglamentuojantis valstybės įmonei skiriamų biudžeto lėšų paskirties nustatymą, įsigaliojo 2011 m. rugpjūčio 24 d., jau pasirašius biudžeto lėšų skyrimo šiai valstybės įmonei sutartį. Nuo 2012 m. sausio 1 d. valstybės įmonėms skiriamų lėšų apskaitos klausimai reglamentuoti Valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymo⁸³ 13 straipsnyje.

Valstybės įmonių veiklos rezultatai per nuosavybės metodą pateikiami ministerijos finansinių ataskaitų rinkiniuose, todėl ministerija, siekdama, kad jos finansinėse ataskaitose būtų pateikta visa, patikima ir teisinga informacija, turi pareikalauti, kad jos valdymo srityje esančios valstybės įmonės, apskaitoje registruodamos *savininko kapitalo arba kapitalo, atitinkančio turtą, kuris pagal įstatymus gali būti tik valstybės nuosavybė*, dydį, taikytų teisės aktų reikalavimus.

Ministerija nesilaikė Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkto nuostatos, pagal kurią kaip biudžeto asignavimų valdytoja privalėjo atlikti kitų subjektų pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą⁸⁴ teikiamų ataskaitų rinkinių analizę.

Ministerija skyrė valstybės investicijų programos 1 470,5 tūkst. Lt lėšų valstybės įmonei turtui įsigyti, nurodydama šia suma padidinti įmonės savininko kapitalo. Valstybės įmonė šias lėšas pripažino dotacijomis ir jomis nepadidino savininko kapitalo, nuo kurio mokamas valstybės turto naudojimo patikėjimo teise mokesčiai, o valstybė, skyrusi lėšas valstybės įmonių investicijoms, negavo gražos mokesčių pavidalu.

Ministerija nesivadovavo Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punktu, nes nekontroliavo, kad jos valdymo srities valstybės įmonės apskaitoje ir metinėse finansinės atskaitomybės ataskaitose tinkamai nurodytų savininko kapitalą.

4.7. Dėl mokėjimų per Valstybės išdo sistemą

Ministerijai pavaldžios įstaigos – Nacionalinė mokėjimo agentūra ir Nacionalinė žemės tarnyba mokėjimo paraiškas Valstybės išdui teikė nesilaikydamos Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių.

Valstybės išdo mokėjimo paraiškos darbo užmokesčio išlaidoms apmokėti šiose įstaigose buvo rengiamos pagal preliminaras sumas, atsižvelgiant į ankstesnio mėnesio išmokėtą darbo užmokesį, o ne pagal faktinę išmokamą darbo užmokesčio sumą.

Pavyzdžiai

⁸⁰ Valstybinio audito 2009-12-23 ataskaita Nr. VA-P2-20-13-24, skelbiama tinklalapyje www.vkontrolė.lt.

⁸¹ Valstybinio audito 2011-05-31 ataskaita Nr. FA-P-10-7-57.

⁸² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-08-17 nutarimas Nr. 925.

⁸³ 2011-12-01 įstatymo Nr. XI-1752 redakcija.

⁸⁴ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (2011-04-21 Nr. XI-1363 redakcija), 1 str. 3 d.

Nacionalinės mokėjimo agentūros spalio mėn. apskaičiuota avanso suma – 512 tūkst. Lt, mokėjimo paraiškoje Nr. 97 nurodoma mokėjimo suma – 900 tūkst. Lt, atlyginimo apskaičiuota ši mėnesį – 873,6 tūkst. Lt, mokėjimo paraiškoje Nr. 105 nurodyta mokėjimo suma – 1 100 tūkst. Lt, lapkričio mėn. apskaičiuota avanso suma 519,9 tūkst. Lt, mokėjimo paraiškoje Nr. 110 nurodoma mokėjimo suma – 900 tūkst. Lt, atlyginimų – 876,2 tūkst. Lt, mokėjimo paraiškoje Nr. 117 nurodoma 900 tūkst. Lt suma, gruodžio mėn. apskaičiuota avanso suma 496,6 tūkst. Lt, mokėjimo paraiškoje Nr. 125 nurodoma mokėjimo suma – 900 tūkst. Lt. Dėl šios priežasties banko sąskaitoje likdavo nepanaudotas darbo užmokesčiui skirtų lėšų likutis.

Nacionalinė žemės tarnyba taip pat rengė paraiškas, neatsižvelgdama į tą mėnesį apskaičiuotą sumą, todėl tarnybos banko sąskaitoje rugsėjo, spalio, lapkričio mėn. pabaigoje buvo atitinkamai 310,5 tūkst. Lt, 592,9 tūkst. Lt, 1 168,6 tūkst. Lt likučiai.

Tokiu būdu šios pavaldžios įstaigos nesilaikė Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių 3, 7.1 ir 14 punktų.

Metų pabaigoje turėdamos nepanaudotų lėšų likučius banko sąskaitose, agentūra ir tarnyba apskaičiuotas mokesčių sumas Valstybinei mokesčių inspekcijai (atitinkamai 167,9 tūkst. Lt ir 331,3 tūkst. Lt) ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriui (atitinkamai 111,2 tūkst. Lt ir 215,3 tūkst. Lt) pervedė mokėjimo pavedimais iš banko sąskaitų. Atkreipiame dėmesį, kad minėtų Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių 7 punktą nenumato galimybės tokiam tikslui pervesti valstybės biudžeto lėšas į biudžetinės įstaigos sąskaitą banke, todėl mokėjimai minėtoms institucijoms turėjo būti vykdomi per VBAMS.

Ministerijai pavaldžios įstaigos valstybės išdo mokėjimo paraiškas rengė nesilaikydamos Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių – ne pagal faktinę išmokamą darbo užmokesčio sumą. Mėnesio pabaigoje šių įstaigų komercinių bankų sąskaitose likdavo dideli nepanaudotų lėšų likučiai, todėl valstybės biudžeto lėšos nebuvo naudojamos pačiu efektyviausiu būdu.

4.8. Dėl ilgalaikio nematerialiojo turto amortizacijos

Vyriausybė⁸⁵ patvirtino Ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) minimalius ir maksimalius ekonominius normatyvus viešojo sektoriaus subjektams, pagal kuriuos programinei įrangai, jos licencijoms ir techninei dokumentacijai turi būti taikomas normatyvas nuo 1 iki 3 metų, ir nustatė, kad viešojo sektoriaus subjektas, atsižvelgdamas į ilgalaikio turto paskirtį, naudojimo intensyvumą, kitas sąlygas ir į patvirtintus ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) minimalius ir maksimalius ekonominius normatyvus, nustato ilgalaikio turto naudingo tarnavimo laiką. Žemės ūkio ministerijoje⁸⁶, Nacionalinėje mokėjimo agentūroje⁸⁷ patvirtinti ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) ekonominiai normatyvai, kuriuose nematerialiojo turto Programinės įrangos ir jos licencijų grupei

⁸⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-06-10 nutarimas Nr. 564 „Dėl minimalios ilgalaikio materialiojo turto vertės nustatymo ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) minimalių ir maksimalių normatyvų viešojo sektoriaus subjektams patvirtinimo“.

⁸⁶ Žemės ūkio ministerijos kanclerio 2009-12-31 potvarkis Nr. 4D-195.

⁸⁷ Nacionalinės mokėjimo agentūros direktoriaus 2010-02-03 įsakymas Nr. BR1-96 2009-04-26.

nustatytas minimalus 1 metų amortizacijos normatyvas, Nacionalinėje žemės tarnyboje⁸⁸ ir Valstybinėje augalininkystės tarnyboje⁸⁹ - nustatytas vidutinis 2 metų amortizacijos normatyvas.

Pavyzdžiai

2010–2011 m. įsigyta ir Programinės įrangos, jos licencijų grupei priskirta programinė įranga:
 Žemės ūkio ministerijoje – Interneto svetainės sukūrimas ir įdiegimas testinėje aplinkoje, vertė 14,5 tūkst. Lt;
 Nacionalinėje mokėjimo agentūroje – Įėjimo kontrolės sistema, vertė 62,7 tūkst. Lt;
 Nacionalinėje žemės tarnyboje – Modulis – Darbo užmokesčio apskaita, vertė 9,9 tūkst. Lt;
 Valstybinėje augalininkystės tarnyboje – Kompiuterinė duomenų valdymo programa, vertė 19,1 tūkst. Lt.

Žemės ūkio ministerijoje, Nacionalinėje mokėjimo agentūroje, Nacionalinėje žemės tarnyboje ir Valstybinėje augalininkystės tarnyboje naudojamų informacinių sistemų naudingo tarnavimo laikas tikrai ilgesnis nei vieneri ar du metai, todėl, auditorių nuomone, tikslinga pasirinkti ir nustatyti šio nematerialiojo turto ilgesnį nei vieneri metai amortizacijos laikotarpį.

Ministerijai pasirinkus patį mažiausią informacinių sistemų naudingo tarnavimo laiką – vienerius metus, neatsižvelgiant, kad realus naudingo tarnavimo yra ilgesnis nei vieneri metai, nepagrįstai greitai nudėvima (amortizuojama) programinė įranga, todėl subjekto Finansinės būklės ataskaitoje neparodoma tikroji turto būklė.

5. Rekomendacijos

Žemės ūkio ministerija dėl audito metu nustatytų neatitikimų buvo informuota raštais: 2011-12-23 Nr. S-(10-2232)-2413 ir 2012-04-06 Nr. S-(10-2232)-704. Pažymėtina, kad ministerija ir jos pavaldžios įstaigos geranoriškai reagavo į pateiktus pastebėjimus ir didžiąją dalį teiktų rekomendacijų įvykdė audito metu:

- žemės ūkio ministras 2012 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-295 patvirtino Pavaldžių įstaigų finansinių ataskaitų rinkinių sudarymo ir atitikties Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartams vertinimo kriterijų tvarkos aprašą;
- nuo 2012 m. liepos 2 d. ministerija pakeitė 2012 m. programų sąmatas ir visas Nacionalinės mokėjimo agentūros administruojamų paramos priemonių lėšas perkėlė į agentūros kaip biudžetinės įstaigos sąmatas;
- nuo 2012 m. balandžio 2 d. reorganizavus Nacionalinę žemės tarnybą ir patvirtinus naują administracijos struktūrą, buhalterinė apskaita tarnyboje tvarkoma centralizuotai, be to, įkurtas Viešųjų pirkimų skyrius, kuris atlieka visus pirkimus;
- Valstybinė augalininkystės tarnyba pateikė prašymus Nacionalinei žemės tarnybai dėl žemės panaudos sutarčių atnaujinimo ir sudarymo, 2012 m. liepos 9 d. pradėjo nekilnojamųjų daiktų kadastrinių matavimų paslaugų pirkimo procedūras.

⁸⁸ Nacionalinės žemės tarnybos direktoriaus 2010-02-26 įsakymas Nr. 1P-21.

⁸⁹ Valstybinės augalininkystės tarnybos direktoriaus 2010-07-08 d. įsakymas Nr. A1-18.

Atsižvelgdami į ataskaitoje nurodytus dalykus ir audito metu pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą, rekomenduojame ministerijai:

► Siekiant užtikrinti teisėtą ir racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, turto valdymą ir teisingą ministerijos finansinių ir kitų ataskaitų sudarymą:

▪ atlikti su įsipareigojimais susijusių sąskaitų koregavimą, siekiant teisingai atskleisti likučius finansinėse ataskaitose pagal VSAFAS (žr. ataskaitos 1.1.1 skirsnį, 8–9 psl.);

▪ inicijuoti Vyriausybės nutarimu patvirtintos Žemės įvertinimo tvarkos pakeitimus, nustatant didesnius pataisos koeficientus sklypo padėčiai įvertinti kompleksiniu urbanistiniu-ekologiniu ir teritorijos rekreacinio-ekologinio vertingumo požiūriais ar įvedant kitus kriterijus, kuriais remiantis žemės pardavimo kaina būtų nustatoma artimesnė rinkos kainai (žr. ataskaitos 1.1.4.4 skirsnį, 24–25 psl.);

▪ užtikrinti, kad visuose žemėtvarkos skyriuose žemės pardavimą reglamentuojantys teisės aktai būtų taikomi vienodai (žr. ataskaitos 1.1.4.4 skirsnį, 25–26 psl.);

▪ imtis priemonių dėl skolų išieškojimo iš skolininkų, kai valstybinės žemės pirkėjas nesumoka skolos nustatytais terminais (žr. ataskaitos 1.1.4.4 skirsnį, 26–27 psl.);

▪ planuoti ir skirti asignavimus kitiems subjektams programoms vykdyti pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius ir patikslinti 2012 metams neteisingai suplanuotus asignavimus (žr. ataskaitos 2.2.1 skirsnį, 30–31 psl.);

▪ Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programai skiriamus asignavimus naudoti tik teisės aktais aiškiai įvardytų lietuviškų saugomų veislių išsaugojimui (žr. ataskaitos 2.2.2 skirsnį, 31–34 psl.);

▪ imtis priemonių išieškoti iš UAB Vilniaus žirgyno lėšas dėl iš dalies atliktų darbų (žr. ataskaitos 2.2.3 skirsnį, 34–35 psl.);

▪ spręsti dėl biudžeto asignavimų neefektyvaus panaudojimo, teismams pripažinus neteisėtais centro darbuotojų atleidimus iš einamų pareigų, rengusių įsakymus ir priėmusių sprendimus kaltų asmenų atsakomybės (žr. ataskaitos 2.5 poskyrį, 37–40 psl.);

▪ nustatyti naujas ir patikslinti esamas kontrolės procedūras, kad pagalbos veislininkystei lėšos būtų skiriamos, naudojamos ir atsiskaitoma už jas pagal aiškius ir vienodus kriterijus (žr. ataskaitos 4.3 poskyrį, 52–54 psl.);

▪ padidinti įmonių savininko kapitalą ir investicijų į kontroliuojamus ne viešojo sektoriaus subjektus vertę valstybės įmonei perduotomis lėšomis investiciniam projektui įgyvendinti (žr. ataskaitos 4.6 poskyrį, 57–58 psl.).

► Siekiant užtikrinti ekonomišką valstybės biudžeto asignavimų naudojimą:

- lėšų skyrimo kitiems subjektams sutartyse numatyti nuostatas, įpareigojančias ekonomiškai naudoti skirtas lėšas, susiejant lėšų panaudojimą su sutarčių įgyvendinimo kriterijais (žr. ataskaitos 2.2.3 skirsnį, 34 psl.);
 - sudarant sutartis dėl biudžeto lėšų skyrimo kitiems subjektams, jose numatyti nuostatas, įpareigojančias lėšas darbo užmokesčiui naudoti vadovaujantis biudžetinių įstaigų darbo užmokestį reglamentuojančiais teisės aktais (žr. ataskaitos 2.2.3 skirsnį, 34–35 psl.);
 - įvertinti licencijuotų sandėlių veiklos prognozes ir spręsti klausimą dėl Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo veiklos tęstinumo (žr. ataskaitos 4.1 poskyrį, 48–49 psl.);
 - ieškoti galimybių sumažinti iš biudžeto lėšų dengiamą Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrai nustatytą garantinį užmokestį (žr. ataskaitos 4.2 poskyrį, 49–52 psl.);
 - įvertinus galimą dalyvavimo Baltijos jūros regiono patariamojoje taryboje ir asociacijoje „EuroGeographics“ naudą Lietuvai, svarstyti dalyvavimo šiose organizacijose tikslingumo klausimą (žr. ataskaitos 4.4 poskyrį, 54–55 psl.);
 - svarstyti galimybę Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centrą ir Žemės ūkio biblioteką reorganizuoti į ministerijos struktūrinius padalinius arba ieškoti kitų galimybių optimizuoti jų veiklą (žr. ataskaitos 4.5 poskyrį, 55–56 psl.).
- ▶ Siekiant užtikrinti teisingų pavaldžių įstaigų finansinių ir kitų ataskaitų pateikimą ir teisėtą skirtų asignavimų ir turto naudojimą:
- įpareigoti Nacionalinę mokėjimo agentūrą ES paramos priemonių, SAPARD lėšų ir Nacionalinės paramos priemonių apskaitą tvarkyti vadovaujantis Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (žr. ataskaitos 1.1.2 skirsnį, 9–10 psl.);
 - kontroliuoti, kad pavaldžios įstaigos visą patikėjimo teise valdomą turtą įregistruotų Nekilnojamojo turto registre ir teisingai apskaitytų patikėjimo teise valdomą turtą, valstybinę žemę, esančią po statiniais ir įrenginiais, eksploatuotų sudariusios valstybinės žemės panaudos sutartis (žr. ataskaitos 1.1.3 skirsnį, 10–11 psl., ir 2.10 poskyrį, 46–47 psl.);
 - įpareigoti Nacionalinę žemės tarnybą ištaisyti nustatytas klaidas gautinų sumų, žemės apskaitos, trumpalaikių atidėjinių sąskaitose, tvarkyti apskaitą vadovaujantis viešojo sektoriaus subjektų apskaitą reglamentuojančiais teisės aktais (žr. ataskaitos 1.1.4.1–1.1.4.4 skirsnius, 12–27 psl.);
 - užtikrinti, kad pavaldžios įstaigos programoms vykdyti pirmiau naudotų gautas pajamų įmokas, o ne biudžeto asignavimus (žr. ataskaitos 2.3 poskyrį, 35–36 psl.);
 - siekiant tinkamai vykdyti teisės aktų reikalavimus dėl pajamų pervedimo į valstybės biudžetą, nustatyti pavaldžioms įstaigoms pajamų pervedimo asignavimų valdytojui tvarką (žr. ataskaitos 2.3 poskyrį, 35–36 psl.);
 - pavaldžiai įstaigai, 2011 m. biudžeto lėšas panaudojusiai ateinančių laikotarpių išlaidoms dengti, sumažinti 2012 m. skirtus valstybės biudžeto asignavimus (žr. ataskaitos 2.4 poskyrį, 37 psl.);

▪ įpareigoti pavaldžias įstaigas Valstybės išdo mokėjimo paraiškas rengti tik konkrečioms ir faktiškai apskaičiuotoms išlaidoms apmokėti (žr. ataskaitos 4.7 poskyrį, 58–59 psl.);

▪ kelti pavaldžių įstaigų apskaitos ir kitų darbuotojų kvalifikaciją ir teikti jiems pagalbą, tvarkant apskaitą pagal VSAFAS, vykdant viešuosius pirkimus, užtikrinant tinkamą sutarčių vykdymo kontrolę, atliekant mokėjimus per VBAMS, peržiūrėti pavaldžių įstaigų finansų kontrolės taisykles, atlikti finansinių ataskaitų analizę (žr. ataskaitos 1.1.2–1.1.5 skirsnius, 9–28 psl., 2.3–2.5 poskyrius, 35–40 psl., 2.8–2.10 poskyrius, 42–47 psl., 4.4 poskyrį, 54–55 psl., 4.7–4.8 poskyrius, 58–60 psl.).

Šios rekomendacijos, nurodant jų įgyvendinimo terminą, pateiktos rekomendacijų įgyvendinimo plane (žr. 2 priedą). Pavaldžioms įstaigoms raštuose pateiktos, tačiau iki šiol neįgyvendintos, rekomendacijos taip pat nurodytos rekomendacijų įgyvendinimo plane.

1-ojo audito departamento direktorius

Laimonas Čiakas

1-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Aina Aleškevičienė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės
 ūkio ministerijoje atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 1 priedas

Raštai Žemės ūkio ministerijai ir pavaldžioms įstaigoms

Eil. Nr.	Įstaiga	Antraštė	Registracijos data	Dokumento numeris
1.	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Dėl tarpinių audito rezultatų	2011-12-23	S-(10-2232)-2413
2.	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-04-06	S-(10-2232)-704
3.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-04-10	S-(10-2232)-705
4.	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-25	S-(10-2232)-1499
5.	Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-26	S-(10-2232)-1533
6.	Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-26	S-(10-2232)-1534
7.	Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-28	S-(10-2232)-1569
8.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-07-02	S-(10-2232)-1612

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės
 ūkio ministerijoje atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 2 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Atlikti su įsipareigojimais susijusių sąskaitų koregavimą, siekiant teisingai atskleisti likučius finansinėse ataskaitose pagal VSAFAS.	Žemės ūkio ministerija	Ministerija vadovaudamasi VSAFAS reikalavimais teisingai atvaizdavo FAO mokesčio apskaitą. Pagal gautus išaiškinimus į Ateinančių laikotarpių sąnaudas galima įtraukti sumas tik tada kai yra įvykęs dokumento apmokėjimas, ministerija 429,4 tūkst. Lt. Neapmokėjo tai pavirtina ir auditoriaus pastaba, todėl ir neregistravo Ateinančių laikotarpių sąnaudų. Pateikiame ištrauką iš išaiškinimų „Vadovaujantis finansų ministerijos konsultacinio centro duomenų bazėje pateiktais išaiškinimais Nr.ID400991 ir ID402289, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sudarant finansines ataskaitas, apskaitoje neturėtų likti likučių sąskaitose D 212xxxx Ateinančių laikotarpių sąnaudos ir K 691xxxx Tiekėjams mokėtinos sumos, t.y. jei sąskaita nėra apmokėta, negali būti pripažįstamos ir ateinančių laikotarpių sąnaudos“. Nesumokėta FAO mokesčio dalis bus apmokėta 2012 m. III ketvirtį, nes taip suplanuotas 2012 metų biudžetas ir mokėjimo terminai. Todėl atsakingai pareiškiame, kad ministerija FAO mokesčių apskaitę teisingai ir duomenys konsoliduotojo Finansinės būklės ataskaitoje yra teisingi.	2012-09-01
2.	Inicijuoti Vyriausybės nutarimu patvirtintos Žemės ūkio ministerijos įvertinimo tvarkos pakeitimus, nustatant didesnius pataisos koeficientus sklypo padėčiai įvertinti kompleksiniu urbanistiniu – ekologiniu	Žemės ūkio ministerija	Kadangi aukščiausios valstybės institucijos ne kartą yra svarsčiusios namų valdų, sodų ir garažų sklypų pardavimo kainos klausimą ir	2012-11-01

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	požiūriu, teritorijos rekreaciniam-ekologiniam vertingumui ar įvedant kitus kriterijus, kuriais remiantis žemės pardavimo kaina būtų nustatoma artimesnė rinkos kainai.		dėl šio klausimo yra apsisprendusios, nesutinkame, kad tikslinga dar kartą inicijuoti nutarimo pakeitimus dėl išvardytų sklypų, tačiau bus keičiamos Žemės įvertinimo tvarkos nuostatos, su asmeninio ūkio žemės sklypų kainos nustatymu (vertę visais atvejais nustatant pagal verčių žemėlapius).	
3.	Užtikrinti, kad visuose žemėtvarkos skyriuose žemės pardavimą reglamentuojantys teisės aktai būtų taikomi vienodai.	Žemės ūkio ministerija	Detalaus išaiškinimo Nacionalinės žemės tarnybos teritoriniams skyriams parengimas, seminarų skyrių vedėjams organizavimas siekiant užtikrinti vieningą Vyriausybės nutarimo nuostatų taikymą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.	2012-10-31
4.	Imtis priemonių dėl skolų išieškojimo iš skolininkų, kai valstybinės žemės pirkėjas nesumoka skolos nustatytais terminais.	Žemės ūkio ministerija	Nacionalinė žemės tarnyba teritoriniams skyriams parengs darbo procedūras dėl skolų išieškojimo iš asmenų, įsigijusių valstybinės žemės sklypus išsimokėtinai ir nevykdančių įsipareigojimų nustatytais terminais mokėti įmokas. Taip pat Nacionalinė žemės tarnyba organizuos teritorinių skyrių darbuotojams mokymus dėl šių skolų išieškojimo pagal galiojančius teisės aktus.	2012-12-31
5.	Planuoti ir skirti asignavimus kitiems subjektams programoms vykdyti pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius ir patikslinti 2012 metams neteisingai suplanuotus asignavimus.	Žemės ūkio ministerija	Ši rekomendacija jau yra įvykdyta, išskyrus lėšas, skiriamas labdaros organizacijoms Žemės ūkio rinkos reguliavimo ir pajamų palaikymo programos (01 02) priemonei „Parama labiausiai nepasiturintiems asmenims Bendrijoje“ įgyvendinti. Žemės ūkio ministerija kreipsis į Finansų ministeriją dėl išaiškinimo dėl lėšų planavimo minėtai priemonei įgyvendinti, ir, jei reikės, patikslins 2012 m. labdaros organizacijoms finansuoti planuojamus asignavimus.	2012-10-01
6.	Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programai skiriamus asignavimus naudoti tik teisės aktais aiškiai įvardytų lietuviškų saugomų	Žemės ūkio ministerija	Asignavimus naudosime tik pagal norminiuose teisės aktuose numatytus reikalavimus.	Nuolatos

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	veislių išsaugojimui.			
7.	Imtis priemonių išsietiškoti iš UAB Vilniaus žirgyno lėšas dėl iš dalies atliktų darbų.	Žemės ūkio ministerija	Ministerijos vadovybė apsvarstys rekomendacijos įgyvendinimo galimybes.	2012-12-31
8.	Spręsti dėl biudžeto asignavimų neefektyvaus panaudojimo, teismams pripažinus neteisėtais centro darbuotojų atleidimus iš einamų pareigų, rengusių įsakymus ir priėmusių sprendimus kaltų asmenų atsakomybės.	Žemės ūkio ministerija	Pagal Valstybės tarnybos įstatymą, gavus įsiteisėjusį teismo sprendimą (vykdymui), kuriame konstatuojama, kad įstaiga pažeidė teisės aktus, toje įstaigoje pradedamas tarnybinio nusižengimo tyrimas.	Tarnybinių tyrimų terminus galima pradėti planuoti tik po galutinio teismo sprendimo.
9.	Nustatyti naujas ir patikslinti esamas kontrolės procedūras, kad pagalbos veislininkystei lėšos būtų skiriamos, naudojamos ir atsiskaitoma už jas pagal aiškius ir vienodus kriterijus.	Žemės ūkio ministerija	VGVPPT prie ŽŪM inicijuos Žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl Pagalbos veislininkystei taisyklių patvirtinimo“ pakeitimą, kuriame bus nustatyti aiškūs ir vienodi pagalbos veislininkystei skyrimo kriterijai, aprašytos paraiškų vertinimo procedūros. Bus kreipiamasi į LAEI dėl įkainių už veislininkystės darbus nustatymo.	2012-10-01
10.	Padidinti įmonių savininko kapitalą ir investicijų į kontroliuojamus ne viešojo sektoriaus subjektus vertę valstybės įmonei perduotomis lėšomis investiciniam projektui įgyvendinti.	Žemės ūkio ministerija	Ministerijos vadovybė apsvarstys rekomendacijos įgyvendinimo galimybes.	2013-12-31
11.	Lėšų skyrimo kitiems subjektams sutartyse numatyti nuostatas, įpareigojančias ekonomiškai naudoti skirtas lėšas, susiejant lėšų panaudojimą su sutarčių įgyvendinimo kriterijais.	Žemės ūkio ministerija	Žemės ūkio ministerijos sudarytose sutartyse su kitais subjektais dėl biudžeto lėšų skyrimo yra nuostatos, įpareigojančios kitą subjektą lėšas naudoti ekonomiškai ir pagal paskirtį. Sutartys bus papildytos nuostatomis, įpareigojančiomis lėšas naudoti laikantis patvirtintos sąmatos, susiejant lėšų panaudojimą su sutarčių įgyvendinimo kriterijais.	2012-11-30
12.	Sudarant sutartis dėl biudžeto lėšų skyrimo kitiems subjektams, jose numatyti nuostatas, įpareigojančias lėšas darbo užmokesčiui naudoti vadovaujantis biudžetinių įstaigų darbo užmokestį reglamentuojančiais teisės aktais.	Žemės ūkio ministerija	Sudarant sutartis dėl biudžeto lėšų skyrimo kitiems subjektams, šiuo metu nėra teisinio pagrindo numatyti nuostatas, įpareigojančias, lėšas darbo užmokesčiui naudoti vadovaujantis biudžetinių įstaigų darbo užmokestį reglamentuojančiais teisės aktais.	-
13.	Įvertinti licencijuotų sandėlių veiklos prognozes ir spręsti klausimą dėl	Žemės ūkio ministerija	Bus suorganizuotas ministerijos vadovybės ir	2012-10-31

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo veiklos tęstinumo.		licencijuotų sandėlių ir sandėliavimo dokumentų sistemos bei šio fondo veiklą kuruojančių struktūrinių padalinių vadovų ir specialistų pasitarimas, į jį pakviečiant Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos, UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo, socialinių partnerių (Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų, Lietuvos ūkininkų sąjungos, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos), Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo Sodininkystės ir daržininkystės instituto, Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto, Lietuvos grūdų perdirbėjų asociacijos ir kitų suinteresuotų institucijų atstovus ir apsvaistytas klausimas dėl Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo veiklos tęstinumo ir perspektyvų, siekiant ateityje išvengti šio fondo administravimo ar kitų susijusių išlaidų.	
14.	Ieškoti galimybių sumažinti iš biudžeto lėšų dengiamą Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrai nustatytą garantinį užmokestį.	Žemės ūkio ministerija	Bus teikiamas pasiūlymas sumažinti Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūrai nustatytą garantinį užmokestį derinti Finansų ministerijai.	2012-12-01
15.	Įvertinus galimą dalyvavimo Baltijos jūros regiono patariamojoje taryboje ir asociacijoje „EuroGeographics“ naudą Lietuvai, svarstyti dalyvavimo šiose organizacijose tikslingumo klausimą.	Žemės ūkio ministerija	Žemės ūkio ministerija kartu su Nacionaline žemės tarnyba sudarys komisiją, kuri apsvaistys dėl naudos Lietuvai ir tikslingumo dalyvavimo Baltijos jūros regiono patariamojoje taryboje bei „EuroGeographics“ asociacijoje.	2012-10-01
16.	Svarstyti galimybę Programos „Leader“ ir žemdirbių mokymo metodikos centrą ir Žemės ūkio biblioteką reorganizuoti į ministerijos struktūrinius padalinius arba ieškoti kitų galimybių optimizuoti jų veiklą.	Žemės ūkio ministerija	Įgyvendinta Apsvarstyta Ministerijos Valdymo tobulinimo darbo grupėje 2011 metais ir apie pateiktus sprendimus informuota Valstybės valdymo tobulinimo darbo grupė (Saulėlydžio komisija).	-
17.	Įpareigoti Nacionalinę mokėjimo agentūrą ES paramos priemonių,	Žemės ūkio ministerija	Vykdoma. Įgyvendinami paramos lėšų	2012-10-01

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	SAPARD lėšų ir Nacionalinės paramos priemonių apskaitą tvarkyti vadovaujantis Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais.		apskaitos informacinės sistemos pakeitimai, t.y. paramos lėšų apskaitai bus sukurta papildoma didžioji knyga, atitinkanti privalomąjį sąskaitų planą pagal VSAFAS, į kurią bus perkeliama atitinkamai pergrupuotos visos pagal EK reikalavimus apskaitytos ūkinės operacijos. SAPARD debitorinės skolos, kurioms apskaityti šiuo metu naudojama atskira informacinė sistema, bus perkeltos į bendrą paramos priemonių apskaitai naudojamą informacinę sistemą.	
18.	Kontroliuoti, kad pavaldžios įstaigos visą patikėjimo teise valdomą turtą įregistruotų Nekilnojamojo turto registre ir teisingai apskaitytų patikėjimo teise valdomą turtą, valstybinę žemę, esančią po statiniais ir įrenginiais, eksploatuotų sudariusios valstybinės žemės panaudos sutartis.	Žemės ūkio ministerija	Bus kontroliuojama, kad pavaldžios įstaigos visą patikėjimo teise valdomą turtą įregistruotų Nekilnojamojo turto registre ir teisingai apskaitytų patikėjimo teise valdomą turtą, valstybinę žemę, esančią po statiniais ir įrenginiais, eksploatuotų sudariusios valstybinės žemės panaudos sutartis.	2012-12-31
19.	Įpareigoti Nacionalinę žemės tarnybą ištaisyti nustatytas klaidas gautinų sumų, žemės apskaitos, trumpalaikių atidėjinių sąskaitose, tvarkyti apskaitą vadovaujantis viešojo sektoriaus subjektų apskaitą reglamentuojančiais teisės aktais.	Žemės ūkio ministerija	Nacionalinė žemės tarnyba vedant 2011-12-31 likučius į FVAIS atlieka ir jų inventorizaciją, todėl nustatytos klaidos gautinų sumų, žemės apskaitos, trumpalaikių atidėjinių sąskaitose yra taisomos. Nacionalinė žemės tarnyba ruošiasi įsigyti turto (žemės) administravimo ir apskaitos informacinę sistemą, todėl Žemės ūkio ministerijai pateikė VIP projektą dėl lėšų skirimo 2013 m. Taip pat bus pakeistas apskaitos politikos aprašas, kad apskaita būtų tvarkoma vadovaujantis viešojo sektoriaus subjektų apskaitą reglamentuojančiais aktais.	2012-12-31
20.	Užtikrinti, kad pavaldžios įstaigos programoms vykdyti pirmiau naudotų gautas pajamų įmokas, o ne biudžeto asignavimus.	Žemės ūkio ministerija	Ministerija 2012-01-06 raštu Nr. 2D-87 (4.11) pavaldžioms įstaigoms pranešdama 2012 m. skiriamo finansavimo sumas, priminė, kad pagal Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 32 str. 5 d. nuostatas	2012-10-01

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			<p>einamaisiais biudžetinais metais finansuojant programas, pirmiausia turi būti naudojamos įmokėtos į valstybės biudžetą biudžetinių įstaigų pajamos ir tik po to, kai šios lėšos sunaudotos, naudojamos kitos valstybės biudžeto lėšos. Ministerija ir ateityje raštu priminis įstaigoms, kad turi būti laikomasi galiojančių teisės aktų nuostatų</p> <p>Be to, ministerija patvirtins tvarką, reglamentuojančią pavaldžių įstaigų gautų pajamų pervedimo į ministerijos sąskaitą terminus ir šių lėšų naudojimą.</p>	
21.	Siekiant tinkamai vykdyti teisės aktų reikalavimus dėl pajamų pervedimo į valstybės biudžetą, nustatyti pavaldžioms įstaigoms pajamų pervedimo asignavimų valdytojui tvarką.	Žemės ūkio ministerija	Žemės ūkio ministerija patvirtins tvarką, reglamentuojančią pavaldžių įstaigų gautų pajamų pervedimo į ministerijos sąskaitą terminus ir šių lėšų naudojimą.	2012-10-01
22.	Pavaldžiai įstaigai, 2011 m. biudžeto lėšas panaudojusiai ateinančių laikotarpių išlaidoms dengti, sumažinti 2012 m. skirtus valstybės biudžeto asignavimus.	Žemės ūkio ministerija	NŽT 2012 m. skirti valstybės biudžeto asignavimai bus sumažinti 22,4 tūkst. Lt.	2012-12-31
23.	Įpareigoti pavaldžias įstaigas Valstybės išdo mokėjimo paraiškas rengti tik konkrečioms ir faktiškai apskaičiuotoms išlaidoms apmokėti.	Žemės ūkio ministerija	Bus parengtas raštas pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms, kad . mokėjimo paraiškas rengtų tik konkrečioms ir faktiškai apskaičiuotoms išlaidoms apmokėti.	2012-08-10
24.	Kelti pavaldžių įstaigų apskaitos ir kitų darbuotojų kvalifikaciją ir teikti jiems pagalbą, tvarkant apskaitą pagal VSAFAS, vykdant viešuosius pirkimus, užtikrinant tinkamą sutarčių vykdymo kontrolę, atliekant mokėjimus per VBAMS, peržiūrėti pavaldžių įstaigų finansų kontrolės taisykles, atlikti finansinių ataskaitų analizę.	Žemės ūkio ministerija	Bus parengtas raštas, įpareigojantis pavaldžių įstaigų vadovus tvarkyti apskaitą pagal VSAFAS ir teisės aktuose nustatyta tvarka organizuoti įstaigos pavaldžių darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, ypatingą dėmesį atkreipiant į darbuotojų tvarkančių apskaitą kvalifikaciją.	2012-11-01
25.	Inventorizuoti gautinų ir mokėtinų sumų likučius, ES paramos priemonių, SAPARD lėšų ir Nacionalinės paramos priemonių apskaitos ūkines operacijas registruoti pagal VSAFAS atitinkantį sąskaitų planą, kad apskaitos informacija	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Atsižvelgiant į tai, kad Inventorizacijos Taisyklių 6 punkte nurodyta, jog atskirų veiklos sričių turto inventorizacijos specifinius reikalavimus nustato	2012-10-01

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	būtų atsekama, palyginama ir tinkama finansinių ataskaitų pagal VSAFAS sudarymui.		ministerijos pagal jų valdymo sričiai priskiriamas ūkio šakas, bus kreiptasi į ŽŪM dėl paramos lėšų inventorizacijos reikalavimų nustatymo bei parengtos ir patvirtintos paramos lėšų inventorizavimo Agentūroje taisyklės. Vykdoma. Įgyvendinami paramos lėšų apskaitos informacinės sistemos pakeitimai, t.y. paramos lėšų apskaitai bus sukurta papildoma didžioji knyga, atitinkanti privalomąjį sąskaitų planą pagal VSAFAS, į kurią bus perkeliama atitinkamai pergrupuotos visos pagal EK reikalavimus apskaitytos ūkinės operacijos. SAPARD debitorinės skolos, kurioms apskaityti šiuo metu naudojama atskira informacinė sistema, bus perkeltos į bendrą paramos priemonių apskaitai naudojamą informacinę sistemą.	
26.	Valstybės išdo mokėjimo paraiškas rengti pagal faktines mokėtinas sumas, laikantis kitų Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklių reikalavimų, kad būtų galima efektyviau naudoti valstybės biudžeto lėšas, neįšaldant jų komercinių bankų sąskaitose.	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Bus papildyta apskaitos politika lėšų užsakymo tvarkos aprašu, kuriame bus numatytos ir lėšų užsakymo darbo užmokesčiui taisyklės.	2012-10-01
27.	Peržiūrėti tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimą patvirtinančius dokumentus ir apsvarstyti asmenų, pažeidusių šių automobilių naudojimą reglamentuojančius teisės aktus, atsakomybės klausimą; numatyti papildomas kontrolės procedūras, užtikrinančias tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimą tik tarnybos reikmėms.	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Bus peržiūrėti tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimą patvirtinantys dokumentai. Bus patikslintos tarnybinių automobilių naudojimo taisyklės, numatant papildomas priemones tarnybinių automobilių naudojimo kontrolei. Apskaitos politikoje bus patikslintas transporto sąnaudų apskaitos tvarkos aprašas numatant papildomas kelionės lapų apskaitos kontrolės procedūras.	2012-10-01
28.	Imtis priemonių dėl apskaitomo turto nuosavybės teisės nustatymo ir užtikrinti, kad būtų apskaitomas tik Nekilnojamojo turto registre registruotas nekilnojamojo turto turtas.	Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Valstybinė augalininkystės tarnyba imsis priemonių dėl apskaitomo turto nuosavybės teisės nustatymo ir užtikrins, kad būtų apskaitomas tik	2012-12-31

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			Nekilnojamojo turto registre registruotas nekilnojamasis turtas.	
29.	Kreiptis į valstybinės žemės patikėtinį – Nacionalinę žemės tarnybą dėl valstybinės žemės panaudos sutarčių sudarymo.	Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Valstybinė augalininkystės tarnyba kreipsis į valstybinės žemės patikėtinį – Nacionalinę žemės tarnybą dėl valstybinės žemės panaudos sutarčių sudarymo.	2012-12-31
30.	Atlikti sąskaitų, susijusių su sąnaudomis ir finansavimo pajamomis, koregavimą finansinėse ataskaitose.	Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Finansinės atskaitomybės koregavimai bus atlikti rengiant 2012 m. konsoliduotą finansinę ataskaitą.	2013-06-01
31.	Nustatyti papildomas kontrolės procedūras, kurios užtikrintų, kad bus pasirinktas tinkamas viešųjų pirkimų būdas ir bus laikomasi kitų viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų nuostatų, kad valstybės biudžeto lėšos bus naudojamos teisėtai ir racionaliai.	Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis	Įstaiga nuo 2012 07 31 likviduojama. Turtas bus perduotas AB „Lietuvos veislininkystė“. Viešuosius pirkimus šį bendrovė ir organizuos. Viešųjų pirkimų vykdymui numatome pakeisti už viešuosius pirkimus atsakingą darbuotoją specialistu, kurio kvalifikacija leistų pagerinti visus su viešaisiais pirkimais susijusius klausimus, kas leis užkirsti kelią abejonėms, kad valstybės lėšos naudojamos teisėtai ir racionaliai.	2012-11-01
32.	Sąnaudas apskaitoje registruoti tuo ataskaitiniu laikotarpiu, kuriuo jos buvo patirtos.	Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis	Sąnaudos apskaitoje registruojamos jau dabar tuo ataskaitiniu laikotarpiu, kuriuo jos buvo patirtos.	2012-10-01
33.	Atlikti ilgalaikių ir per vienerius metus gautinų sumų inventorizaciją; ištaisyti klaidas ilgalaikių ir per vienerius metus gautinų sumų, pervestinių pagrindinės veiklos ir kitų pajamų sąskaitose; apskaitos politikoje nustatyti, kaip pripažinti pajamas iš baudų, delspinigių ir kitų netesybų, atsižvelgiant į prievolės įvykdymo tikėtinumą ir skolos išieškojimo išlaidų santykį su gautina nauda.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė žemės tarnyba vedant 2011-12-31 likučius į FVAIS atlieka ir jų inventorizaciją, todėl nustatytos klaidos ilgalaikių ir per vienerius metus gautinų sumų, pervestinių pagrindinės veiklos ir kitų pajamų sąskaitose yra taisomos. Nacionalinė žemės tarnyba ruošiasi įsigyti turto (žemės) administravimo ir apskaitos informacinę sistemą, todėl Žemės ūkio ministerijai pateikė VIP projektą dėl lėšų skirimo 2013 m. Taip pat bus pakeistas apskaitos politikos aprašas, kuriame bus nustatyta kaip pripažinti pajamas iš baudų, delspinigių ir kitų netesybų, atsižvelgiant į	2012-12-31

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			prievolės įvykdymo tikėtumą ir skolos išieškojimo išlaidų santykį su gautina nauda. Teritoriniams skyriams bus patvirtintos darbo procedūros dėl gautinų sumų išieškojimo.	
34.	Atlikti sąskaitų, susijusių su trumpalaikiais atidėjimais ir neapibrėžtaisiais įsipareigojimais, koregavimą apskaitos registruose ir finansinėse ataskaitose.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Sąskaitų, susijusių su trumpalaikiais atidėjimais ir neapibrėžtaisiais įsipareigojimais, koregavimo apskaitos registruose ir finansinėse ataskaitose.	2012-12-01
35.	Teikti siūlymus Žemės ūkio ministerijai, kaip žemės politiką formuojančiai institucijai, sukurti tinkamą valstybinės žemės vertinimo metodiką, kuri užtikrintų VĮ Registro centro skaičiuojamų žemės verčių panaudojimą, siekiant išvengti dvejopos žemės vertinimo metodikos valstybės mastu naudojimo; ištaisyti kitas su žemės apskaita susijusias klaidas.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė žemės tarnyba atliks sąskaitų, susijusių su trumpalaikiais atidėjimais koregavimo apskaitos registruose ir finansinėse ataskaitose. Nacionalinė žemės tarnyba kreipėsi 2012-07-17 raštu Nr. LSD-(4.2.)-1714 į Finansų ministeriją dėl neapibrėžtųjų įsipareigojimų išaiškinimo ir atliks koregavimą apskaitos registruose ir finansinėse ataskaitose gavusi raštišką atsakymą iš minėtos ministerijos.	2012-12-01
36.	Inicijuoti Vyriausybės nutarimu patvirtintos Žemės įvertinimo tvarkos pakeitimus ir nustatyti didesnius pataisos koeficientus sklypo padėčiai įvertinti kompleksiniu urbanistiniu-ekologiniu bei teritorijos rekreacinio-ekologinio vertingumo požiūriais, ar įvedant kitus kriterijus, kuriais remiantis žemės pardavimo kaina būtų nustatoma artimesnė rinkos kainai.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Kadangi aukščiausios valstybės institucijos ne kartą yra svarsčiusios namų valdų, sodų ir garažų sklypų pardavimo kainos klausimą ir dėl šio klausimo yra apsisprendusios, nesutinkame, kad tikslinga dar kartą inicijuoti nutarimo pakeitimus dėl išvardytų sklypų, tačiau bus keičiamos Žemės įvertinimo tvarkos nuostatos, su asmeninio ūkio žemės sklypų kainos nustatymu (vertę visais atvejais nustatant pagal verčių žemėlapius).	2012-11-01
37.	Siūlome parengti rekomendacijas Jūsų vadovaujamos įstaigos žemėtvarkos skyriams dėl skolų išieškojimo iš asmenų, įsigijusių valstybinės žemės sklypus išsimokėtinai ir nevykdančių įsipareigojimus nustatytais terminais mokėti įmokas.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė žemės tarnyba teritoriniams skyriams patvirtins darbo procedūras dėl skolų išieškojimo iš asmenų, įsigijusių valstybinės žemės sklypus išsimokėtinai ir nevykdančių įsipareigojimus nustatytais terminais mokėti įmokas. Taip pat Nacionalinė žemės tarnyba organizuos teritorinių	2012-12-01

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			skyrių darbuotojams mokymus dėl šių skolų išieškojimo pagal galiojančius teisės aktus.	
38.	Spręsti klausimą dėl narytės Europos nacionalinių kartografavimo ir nekilnojamojo turto kadastro/registro institucijų asociacijoje „EuroGeographics“ teisėtumo.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Žemės ūkio ministerija kartu su Nacionaline žemės tarnyba sudarys komisiją, kuri spręs klausimą dėl narystės Europos nacionalinių kartografavimo ir nekilnojamojo turto kadastro/registro institucijų asociacijoje „EuroGeographics“ teisėtumo.	2012-11-01
39.	Paskirti asmenis, atsakingus už tinkamą sudarytų prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių vykdymo kontrolę.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė žemės tarnyba į pateiktą pastabą atsižvelgė ir šiuo metu sudarant sutartis yra paskiriamas atsakingas darbuotojas, nurodant sutartyje, už tinkamą sudarytų sutarčių prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių vykdymo kontrolę. Taip pat Nacionalinė žemės tarnyba pakeis finansų kontrolės taisykles.	2012-11-01
40.	Atliekant mokėjimus per VBAMS vadovautis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. 195 patvirtintomis Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklėmis.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė žemės tarnyba nuo 2012-01-02 mokėjimus per VBAMS vykdo centralizuotai, todėl šiuo metu Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklėmis vadovaujasi. Taip pat Nacionalinė žemės tarnyba pakeis finansų kontrolės taisykles.	2012-12-01
41.	Patikslinti Finansų kontrolės taisykles, kad jos atitiktų teisės aktų reikalavimus, ir užtikrinti patikimą finansų valdymą, apskaitą, tinkamą finansinės atskaitomybės sudarymą.	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Bus pakeistos finansų kontrolės taisyklės, kad jos atitiktų teisės aktų reikalavimus, ir užtikrintų patikimą finansų valdymą, apskaitą, tinkamą finansinės atskaitomybės sudarymą.	2012-12-01
42.	Atlikti sąskaitų, susijusių su sąnaudomis, koregavimą finansinėse ataskaitose.	Žuvininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	2011 m. Finansinio ataskaitų rinkinio Pinigų srautų ataskaitoje Žuvininkystės tarnyba III.8 eilutėje „Socialinės išmokos“ dėl techninės klaidos atspindėjo 38700 Lt, tačiau ši suma privalomajame sąskaitų plane (eil. Nr. 822) ir Veiklos rezultatų ataskaitoje (eil. Nr. X) pateikta teisingai. Kadangi apskaitoje informacija yra teisinga – sąnaudų koregavimas negalimas.	2013-06-01

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			Ištaisyti techninę klaidą Pinigų srautų ataskaitoje negalime dėl ribojimo pateikti informaciją Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemos (VSAKIS) atsižvelgiant į darbų kalendorių.	
<p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <p>Vyr. valstybinė auditorė Aina Aleškevičienė</p> <p>Tel. (8 5) 266 6735, faks. (8 5) 266 6775, el. p. aina.aleskeviciene@vkontrole.lt</p>				